

2019

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

Gmina Zbójno

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Dane demograficzne	6
Metryka gminy	8
Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	8
Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	11
Działalność Podkomisji interwencyjno-motywującej	12
Punkt konsultacyjno-informacyjny przeciw przemocy w rodzinie	13
Pozostałe informacje o gminie	14
Rynek alkoholowy	15
Skala problemów społecznych	16
Nadużywanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych	16
Przestępczość	17
Przemoc w rodzinie	19
Zasoby w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	21
Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla młodzieży	21
Inne oddziaływania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży	22
Szkolenia dla pracowników KRPA, GOPS, Świetlic itp.	23
Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	24
Grupa badana	24
Cel badania	26
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców	27
Rynek pracy i problem bezrobocia	28
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne	31
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze	43
Przekonania dotyczące wychowania dzieci	47

Zjawisko przemocy w rodzinie.....	49
Badania sprzedawców napojów alkoholowych	58
Grupa badana.....	58
Cel badania.....	58
Wyniki badań.....	59
Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	68
Metodologia.....	68
Cel badania.....	68
Charakterystyka grupy badanej.....	68
Wyniki.....	75
Substancje psychoaktywne: Alkohol	75
Substancje psychoaktywne: Papierosy	82
Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze	87
Postawy wobec substancji psychoaktywnych.....	93
Przemoc w szkole	101
Uzależnienie od internetu i cyberprzemoc.....	106
Hazard.....	114
Postawy uczniów Starszych klas wobec seksualności	116
Wybrane zagadnienia z ESPAD. Porównanie wyników badania uczniów z gminy Zbójno z wynikami próby ogólnopolskiej z 2015 r.	119
METODOLOGIA.....	119
CEL BADANIA	120
GRUPA BADANA	120
WYNIKI Z KOMENTARZEM	122
ESPAD-podsumowanie	132
Podsumowanie, wnioski i rekomendacje.....	133
Oddziaływania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży – rekomendacje oparte na modelu profilaktyki pozytywnej:	138

Czynniki ryzyka.....	138
Czynniki chroniące.....	139
Wnioski i rekomendacje dla Gminy Zbójno.....	142

WSTĘP

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w pierwszej połowie 2019 roku, obejmujących podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi wobec tychże zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Zbójno wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy
- 2) dzieci i młodzież szkolna
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

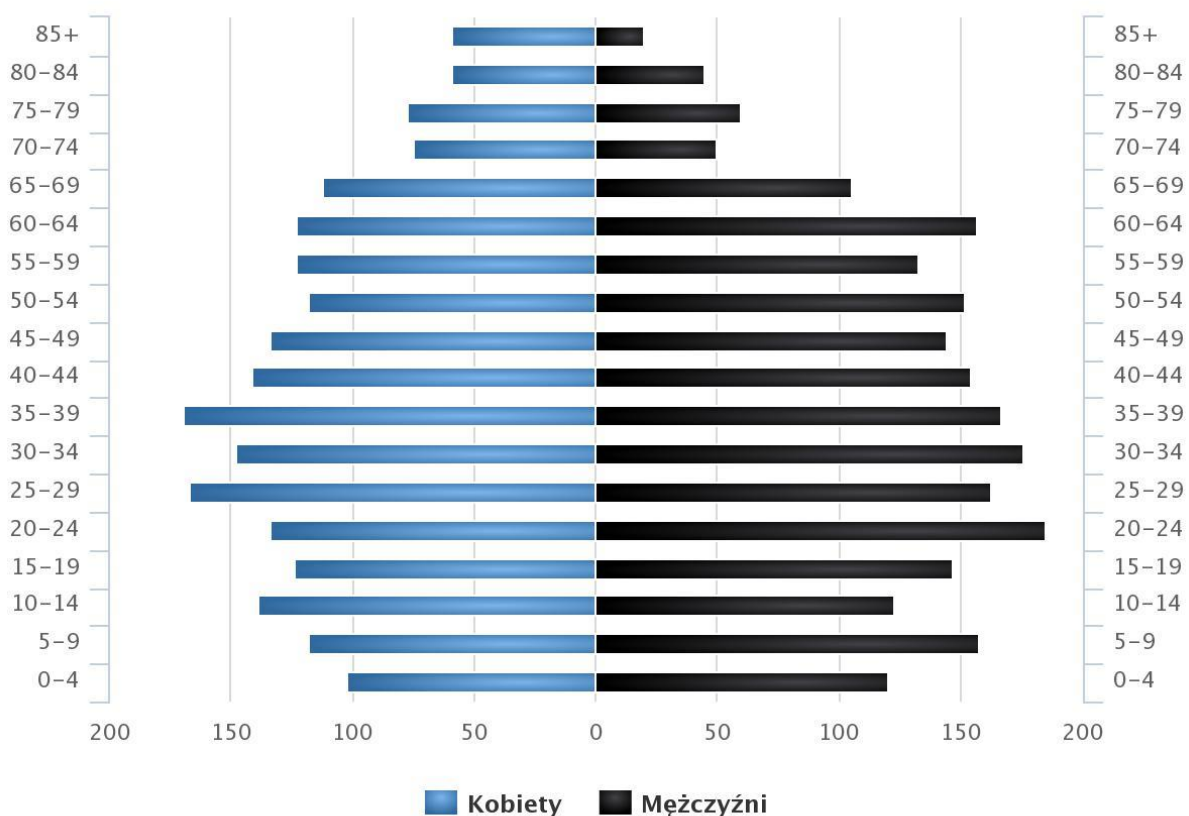
Dane pochodzące z badań ankietowych uzupełniono o dane na temat funkcjonowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

DANE DEMOGRAFICZNE

Gmina Zbójno liczy obecnie 4 381 mieszkańców, z czego 48,4% stanowią kobiety, a 51,6% mężczyźni. W latach 2002-2017 liczba mieszkańców zmalała o 2,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 38,8 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Piramida wieku mieszkańców gminy Zbójno, 2017

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

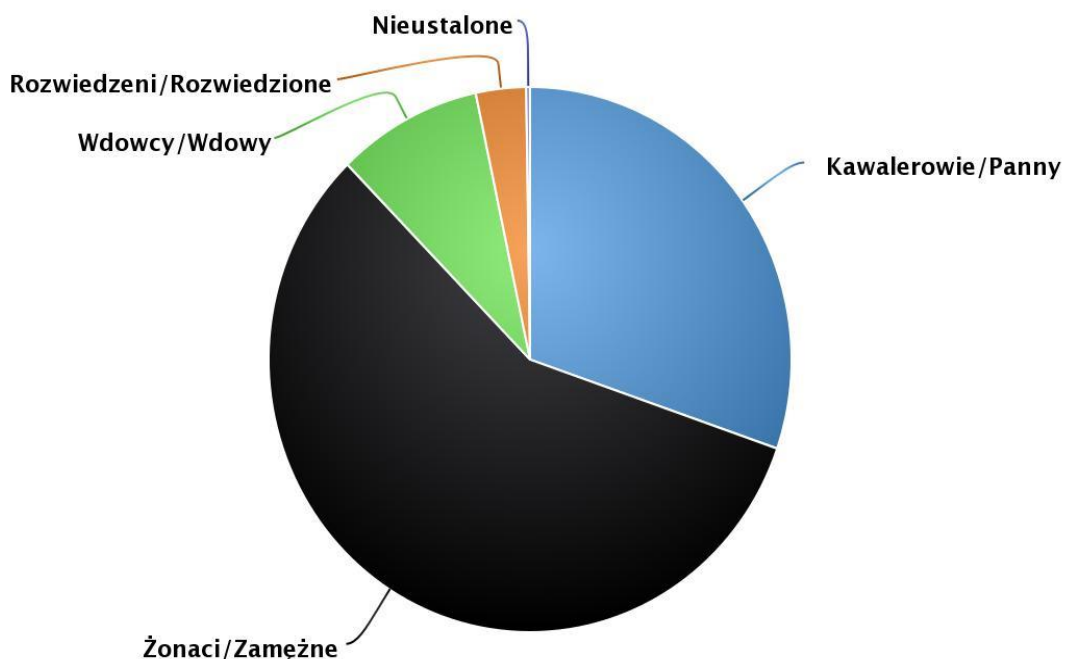
Mieszkańcy Gminy Zbójno zawarli w 2017 roku 26 małżeństw, co odpowiada 5,9 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,9 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców.

30,3% mieszkańców gminy Zbójno jest stanu wolnego, 57,3% żyje w małżeństwie, 3,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,0% to wdowy/wdowcy.

Gmina Zbójno ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 13. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 2,97 na 1000 mieszkańców gminy Zbójno. W 2017 roku urodziło się 60 dzieci, w tym 46,7% dziewczynek i 53,3% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 446 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,18 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Stan cywilny (Ludność w wieku 15+ lat) – Gmina Zbójno

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

www.polskawliczbach.pl

METRYKA GMINY

DZIAŁALNOŚĆ GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

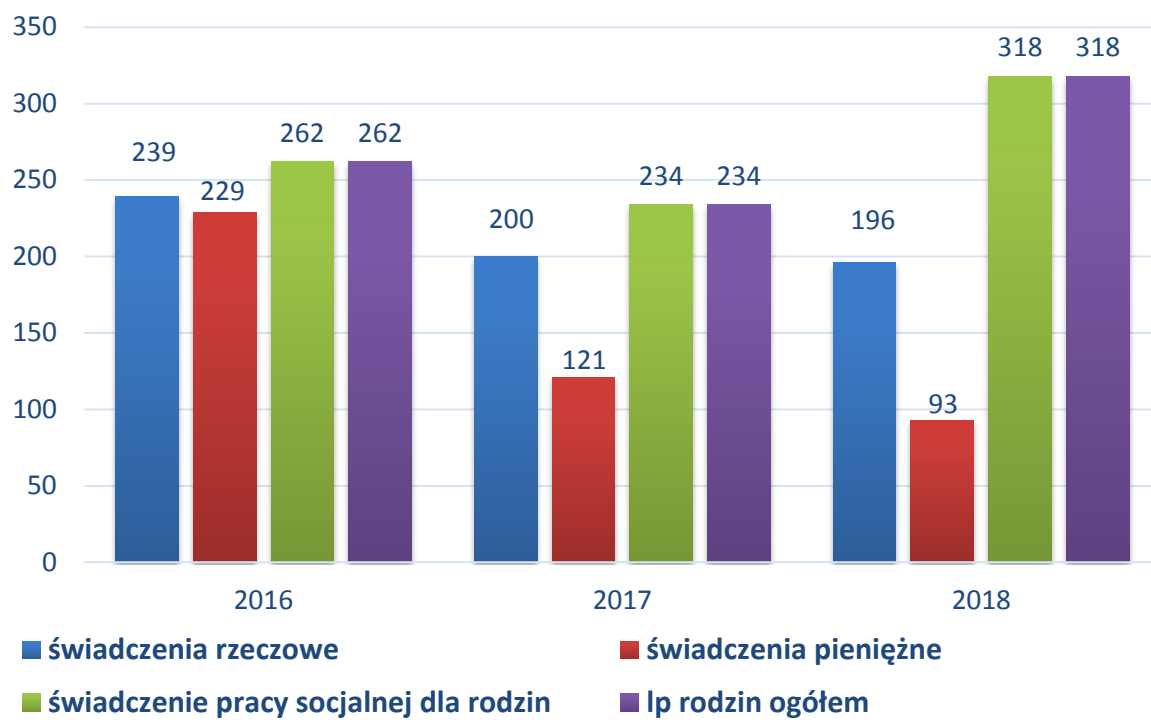
Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Liczba rodzin ogółem	262	234	318
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	0	2	2

W 2018 roku zaobserwowano w gminie Zbójno znaczny wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbójnie w latach 2016 – 2018 udzielał pomocy rzeczowej oraz pieniężnej, a także zajmował się świadczeniem pracy socjalnej dla rodzin. Liczba świadczeń pieniężnych i rzeczowych w przeciągu ostatnich trzech lat wykazała tendencję spadkową. Na przestrzeni ostatnich lat wszystkie zgłoszone rodziny zostały objęte świadczeniem pracy socjalnej z ramienia GOPSu.

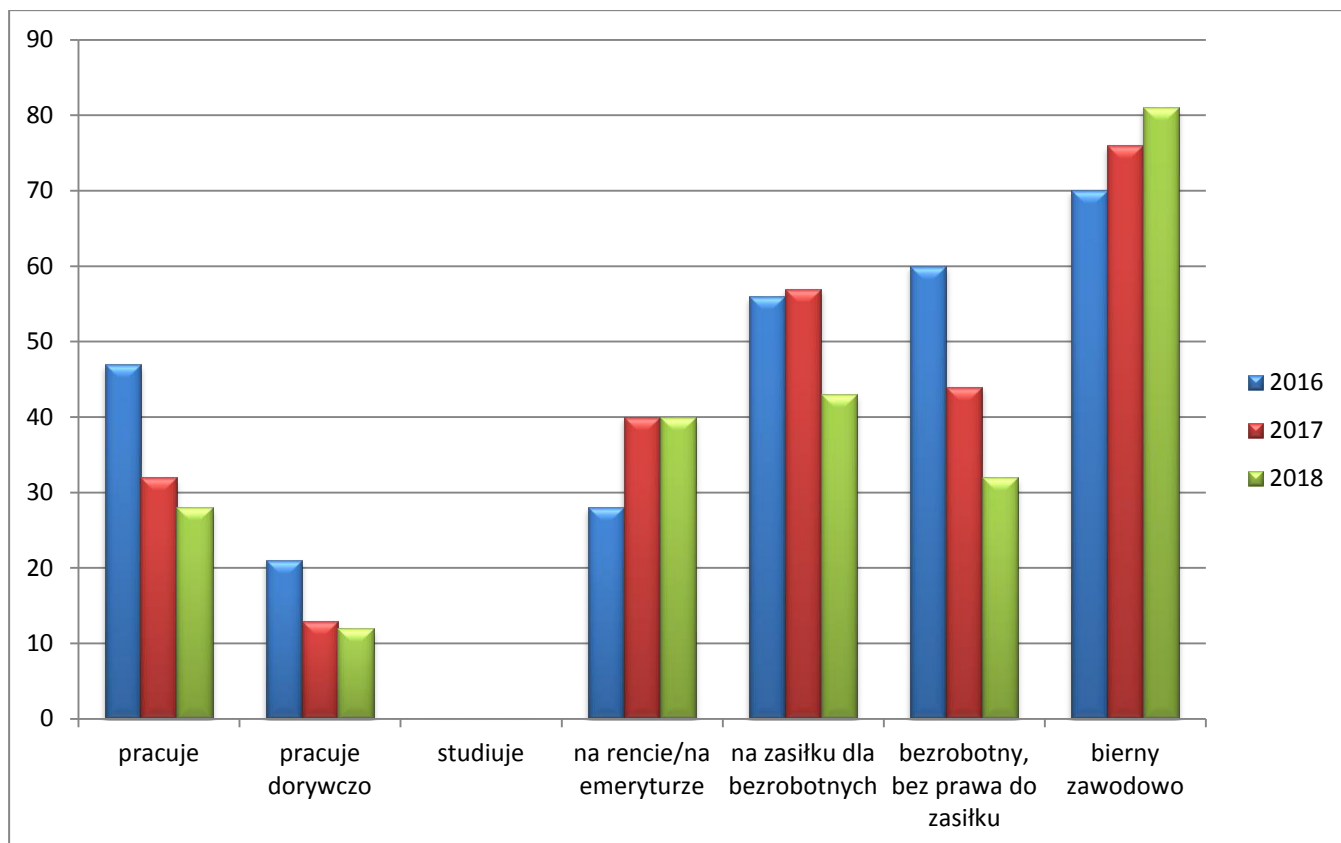
Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS

POWODY PRZYZNAWANIA POMOCY SPOŁECZNEJ
(liczba osób)

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Niepełnosprawność	45	49	53
Bezrobocie	132	108	86
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	185	158	118
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	48	31	10
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	28	31	31
Alkoholizm	0	2	2
Inne	8	20	34

W ciągu ostatnich dwóch lat zaobserwowano tendencję zwyżkową wśród liczby osób biernych zawodowo korzystających z pomocy społecznej w gminie Zbójno. Jednocześnie widać stopniowo zmniejszający się procent osób pracujących i pracujących dorywczo, które sięgają po pomoc instytucji. Dodatkowo zauważyć można, że w 2018 roku spadła liczba osób na zasiłku dla bezrobotnych oraz bezrobotnych bez prawa do zasiłku zgłaszających się do GOPSu. Na podstawie powyższych danych można uznać, że zmienia się charakterystyka osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Zbójno - w zdecydowanej większości są to osoby bierne zawodowo, ale nie zarejestrowane jako bezrobotne i coraz mniejsza liczba osób pracujących.

DZIAŁALNOŚĆ

GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zbójnie odbywała w latach 2016 – 2018 regularne posiedzenia oraz przeprowadzała kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

W roku 2018 liczba wydanych przez Komisję zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy Zbójno była zdecydowanie wyższa w porównaniu do ubiegłych lat .

	2016	2017	2018
Posiedzenia KRPA (ogółem), w tym:	24	26	22
Ogólne posiedzenia Komisji	7	7	6

Posiedzenia podkomisji interwencyjno-motywującej	17	19	16
Przeprowadzono rozmowy:			
• z uzależnionymi	16	26	18
• z członkami rodzin	22	27	16
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	19	19	20
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem) w tym:	2	1	8*
○ dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży	2	1	8
○ postanowienia negatywne	0	0	0

* Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych dla poszczególnych rodzajów alkoholu /tj. do 4,5% oraz piwa, powyżej 4,5%, powyżej 18%). IV. Liczba różnych sprzedawców, którym wydano ww. Postanowienia: 3.

Podkomisja interwencyjno –motywująca w 2018 roku rządziej zlecała przeprowadzenie badań przez biegłych sądowych oraz wydawała wnioski o leczeniu odwykowym w porównaniu z rokiem poprzednim.

DZIAŁALNOŚĆ PODKOMISJI INTERWENCYJNO-MOTYWUJĄCEJ

Podkomisja interwencyjno-motywująca

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Wnioski o leczenie odwykowe	16	26	19
Obecnie rozpoczętych spraw	16	26	19
Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	7	14	8
Wnioski do Sądów w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	7	14	8

**Równolegle przeprowadzone
procedury Niebieskiej Karty w
rodzinach uzależnionych**

8

12

10

PUNKT KONSULTACYJNO-INFORMACYJNY PRZECIW PRZEMOCY W RODZINIE

Na przestrzeni ostatnich lat widoczny jest skokowy wzrost liczby osób korzystających ze wszystkich świadczeń punktu Konsultacyjno-Informacyjnego w gminie Zbójno.

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
łączna liczba porad	27	97	227
Liczba osób korzystających z punktu	17	83	100
Rodziny/osoby z problemem alkoholowym	12	8	62
Osoby doznające przemocy	3	5	13
łączna liczba godz. pracy punktu w miesiącu	-	7	19

Punkt Konsultacyjno-Terapeutyczny, zakres działań i wykształcenie osób zatrudnionych:

- 1) W ramach działalności punktu prowadzone jest:
 - ✓ poradnictwo pedagogiczne, psychologiczne oraz wczesna interwencja,
 - ✓ informowanie o możliwości skorzystania z pomocy.
- 2) Problemy, z którymi zgłaszają się mieszkańcy to głównie: aktualny problem uzależnienia w rodzinie, DDA, przemoc w rodzinie, przemoc wobec dzieci, konflikty małżeńskie,

rozwoje, mediacje małżeńskie, żal po stracie i pomoc przeżywaniu żałoby, kryzysy rozwojowe.

3) W skład kadry punktu wchodzi:

- a. Instruktor terapii uzależnień
- b. Pedagog/ socjoterapeuta
- c. Psycholog

POZOSTALE INFORMACJE O GMINIE

Na terenie Gminy Zbójno funkcjonuje 8 świetlic wiejskich. W ostatnich latach w 1 świetlicy (w Sitnie) organizowano zajęcia profilaktyczne w okresie wolnym od nauki szkolnej prowadzone przez organizacje pozarządowe. Pozostałe zajęcia w okresie wakacyjnym realizowały lokalne organizacje w budynkach szkolnych, w miejscowościach Klonowo i Zbójno.

RYNEK ALKOHOLOWY

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem - 20) w tym /stan na 31.12.2018r./ :

- a. do spożycia **poza miejscem sprzedaży** (wg zawartości alkoholu):
- do 4,5% ...**18**.....
 - od 4,5% do 18%**17**...
 - powyżej 18%**13**...
- b. do spożycia **w miejscu sprzedaży** (wg zawartości alkoholu):
- do 4,5%**2**...
 - od 4,5% do 18%**1**...
 - powyżej 18%**1**...

SKALA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

NADUŻYWANIE ALKOHOLU I INNYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Poniższa tabela przedstawia dane pozyskane z Komendy Powiatowej Policji w Golubiu – Dobrzyniu dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu.

Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu			
	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	5	5	6
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	1	2	1
Zakłócanie porządku publicznego	7	9	8
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	0	0	0
Liczba wypadków	1	0	0
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	12	11	12

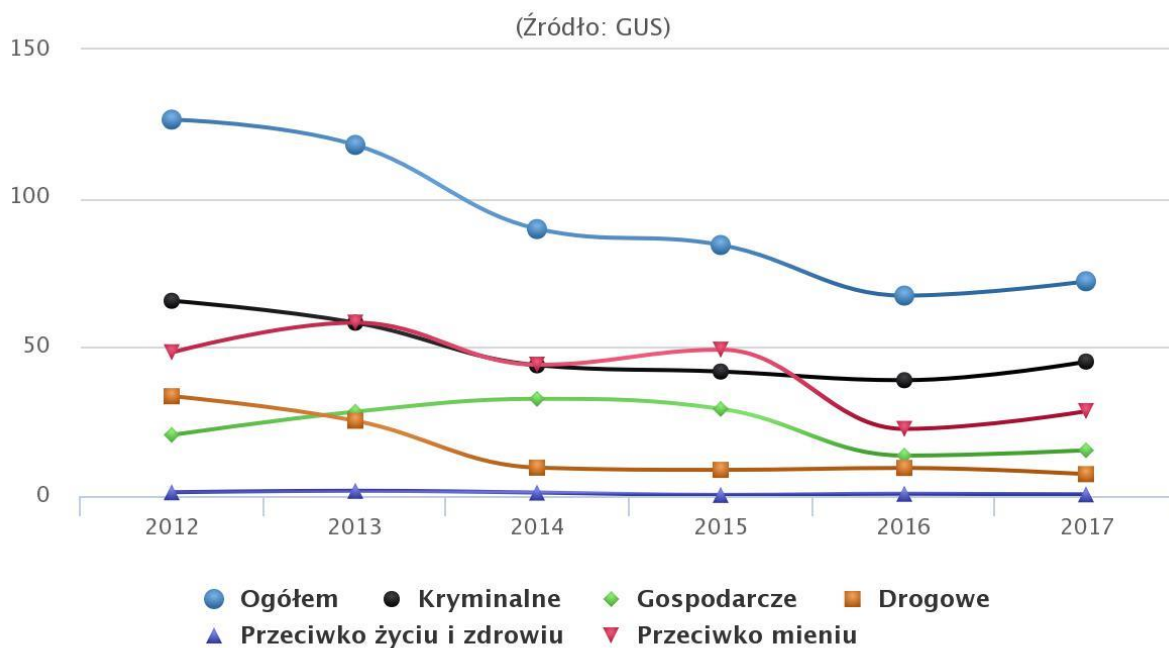
Ilość interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu (Straż Miejska)

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Ilość interwencji ogółem	8	7	9

PRZESTĘPCZOŚĆ

W 2017 roku w gminie Zbójno stwierdzono szacunkowo 72 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 16,48 przestępstw. Jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Przestępstwa stwierdzone (oszacowanie) w gminie Zbójno w latach 2012 – 2017

Przestępstwa na terenie gminy

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Kradzież z włamaniem	2	2	3

Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	1	0	0
Pobicie	0	0	0
Uszkodzenie mienia	1	1	1
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	2	1	0
Kradzież mienia	2	1	2

PRZEMOC W RODZINIE

Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Liczba interwencji	8	15	13
Dotyczące przemocy w rodzinie	8	14	13
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	14	14	18
○ Kobiety	11	13	15
○ Mężczyźni	0	0	3
○ Małoletni do 13 r.ż.	0	0	0
○ Nieletni w przedziale 13-18 lat	3	1	0
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	8	14	13
○ Kobiety	0	0	1
○ Mężczyźni	8	14	11
○ Nieletni	0	0	1

LICZBA PROCEDUR ROZPOCZĘTYCH w związku z procedurą „Niebieskich Kart”

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Liczba wszczętych procedur w tym przez:	8	15	13
Ośrodek Pomocy Społecznej	2	2	0
Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2	2	0
Policję	2	11	13

Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych

2016 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	1	0	1
Groźby karalne	0	0	0
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	2	2	2
Inne	0	0	0
2017 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	0	0	0
Groźby karalne	0	0	0
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	2	2	2
Inne	0	0	0
2018 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	1	0	1
Groźby karalne	1	1	1
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	10	1	10
Inne	0	0	0

ZASOBY W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WAŻNIEJSZE ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE DLA MŁODZIEŻY

- **rok 2016**

- Konkurs profilaktyki „Dopalaczy się nie tykaj, narkotyków też nie łykaj”, Program profilaktyki alkoholowej, profilaktyki narkomanii i przemocy w Publicznym Gimnazjum w Zbójnie.

Ilość osób uczestniczących:

- uczniów - 108
- nauczycieli - 5
- rodziców - 0

- **rok 2017**

- Warsztaty umiejętności rodzicielskich – Szkołą dla Rodziców, konkurs „Z bezpieczeństwem za pan brat”, Program profilaktyki alkoholowej, profilaktyki narkomanii i przemocy w Zespole Szkół w Zbójnie.

Ilość osób uczestniczących:

- uczniów - 232
- nauczycieli - 17
- rodziców - 29

- Konkurs profilaktyczny “Aktywna Rodzina” w Gminie Zbójno (29 dorosłych + - 32 dzieci).

- **rok 2018**

PROFILAKTYKA UNIWERSALNA :

- Warsztaty umiejętności rodzicielskich – Szkołą dla Rodziców.

- Program z elementami profilaktyki problemowej „Roztańczone aniołki”, „W zdrowym ciele, zdrowy duch”.
- Warsztaty przyrodnicze pt. „Noc profilaktyki”.
- Konkurs „Z bezpieczeństwem za pan brat”.
- Program „Unplugged” – rekomendowany program profilaktyki.

Ilość osób uczestniczących:

- Uczniów - 193
- Nauczycieli - 17
- rodziców - 20

- Konkurs profilaktyczny „Aktywna Rodzina w Gminie Zbójno. Łączna liczba uczestników - 260 osób.

- **PROFILAKTYKA SELEKTYWNA:**

Klub rodzica – zajęcia z elementami socjoterapii dorosłych (równolegle organizowano zajęcia opiekuńczo – wychowawcze dla dzieci).

Ilość osób uczestniczących:

- Uczniów - 100
- Nauczycieli - 3 (pedagog, psycholog + pedagog – wychowawca dzieci)
- rodziców - 8

INNE ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

rok 2016

- „Profilaktycznie przyroda”, spektakle profilaktyczne, imprezy sportowe promujące zdrowy styl życia (ilość osób: **410**).

- **rok 2017**
 - Festyny i inne imprezy plenerowe (poza sportowymi,), konkursy, imprezy sportowe, promujące zdrowy styl życia (ilość osób: **315**).

- **rok 2018**
 - Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży w okresie wolnym od nauki szkolnej przez organizacje pozarządowe – powierzanie zadania zgodnie z ustawą o zdrowiu publicznym. (ilość osób – **121** dzieci).
 - Imprezy plenerowe, imprezy sportowe, koncert profilaktyczny (ilość osób **310**).

SZKOLENIA DLA PRACOWNIKÓW KRPA, MOPS, ŚWIETLIC ITP.

Szkolenia dla pracowników KRPA, GOPS, Świetlic itp.

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Liczba szkoleń	2	4	3

- **2016** - szkolenie GKRPA, Szkolenie dla Zespołu Interdyscyplinarnego- „Interwencja wobec przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym”.

- **2017** – szkolenie GKRPA, „Praca z dziećmi w przemocy seksualnej”, „Przemoc wobec dzieci i młodzieży – rozpoznawanie, zapobieganie , formy pomocy”, „Animacja w profilaktyce problemowej jako przykład strategii działań alternatywnych”.

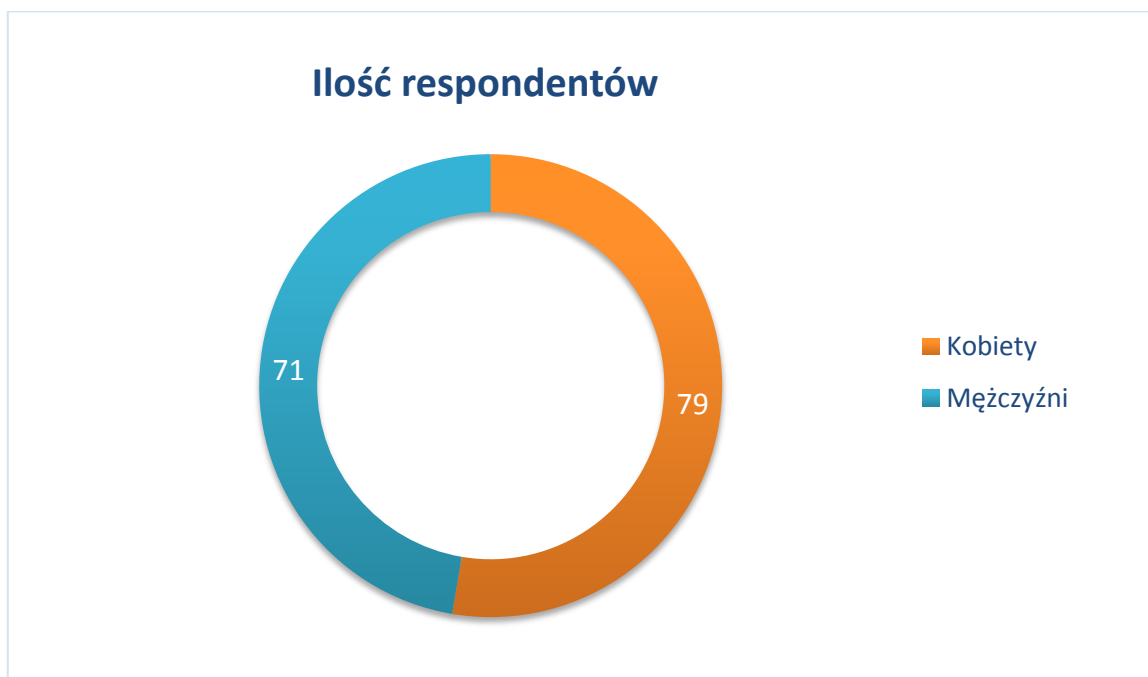
- **2018** - szkolenie GKRPA, SZKOLENIE P-POŻ, szkolenie dla nauczycieli z zakresu rozpoznawaniu używania dopalaczy i nowych substancji psychoaktywnych.

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

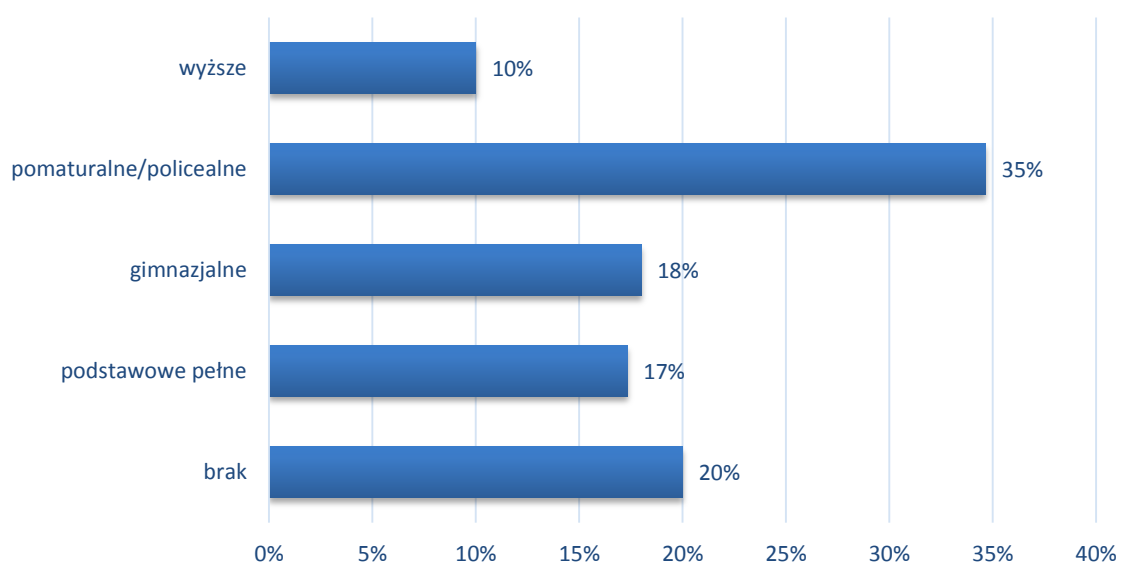
GRUPA BADANA

Badania miały charakter ulicznej ankiety w formie papier-ołówek i obejmowały mieszkańców gminy Zbójno, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowali o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

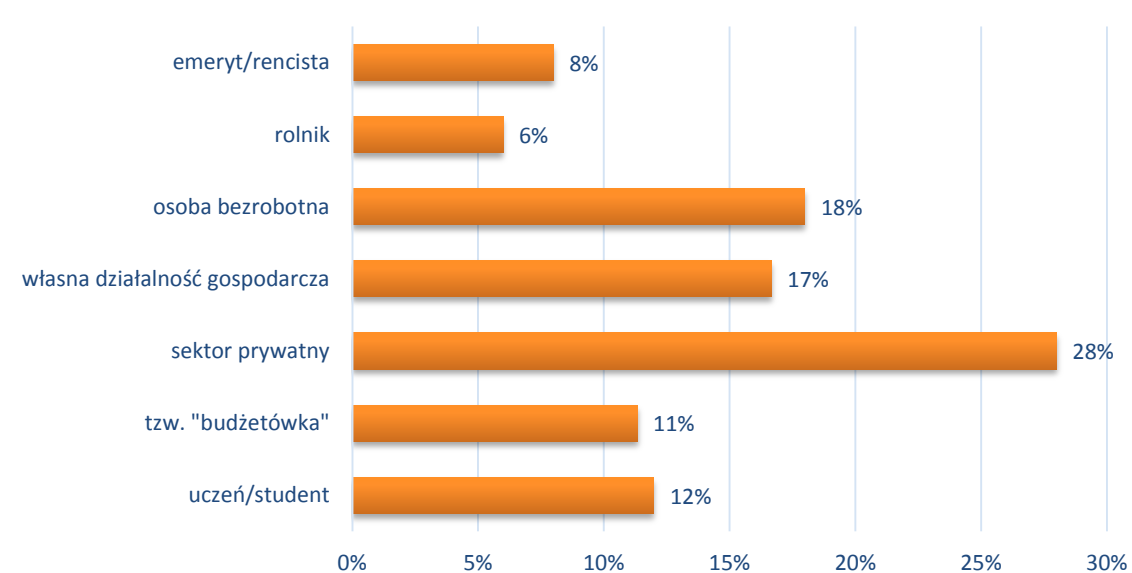
W badaniu wzięło udział 150 osób, w tym 71 mężczyzn oraz 79 kobiet. Średnia wieku respondentów wyniosła 39,1 lat.

Wykształcenie respondentów

Struktura zatrudnienia respondentów

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym
- problemy bezrobocia i lokalnego rynku pracy;
- zagrożnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagrożnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagrożnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagrożnienia związane z uzależnieniem od hazardu;
- zagrożnienia związane z przemocą w rodzinie w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych;
- zagrożnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności odmiennych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców gminy Zbójno.

Wszystkie z wymienionych problemów lokalnych zostały uznane przez większość mieszkańców za istotne lub bardzo istotne. Najpoważniejszym problemem społecznym w opinii mieszkańców można uznać zanieczyszczone środowisko – zarówno powietrze, woda jak i zaśmiecenie krajobrazu. Niemal równie istotne okazują się problemy związane z bezpieczeństwem jak i pomocy najbardziej potrzebującym. Nieco lepiej oceniany jest stan wartości związanych z rodziną i normami moralnymi.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców

Problem	Bardzo istotny	Raczej istotny	Raczej nieistotny	Zdecydowanie nieistotny
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	56,7%	34,7%	4,7%	4%
Zanieczyszczenie wody	53%	38%	8%	5%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	51%	38%	6%	5%
Bezrobocie	44%	39%	13%	5%
Bieda, ubóstwo	46%	39,3%	11,3%	3,3%
Bezdomność	42%	33%	19%	6%
Wzrost przestępczości	45%	29%	18%	8%
Kryzys rodziny	34%	23%	29%	13%
Kryzys norm moralnych	34%	27%	21%	17%

RYNEK PRACY I PROBLEM BEZROBOCIA

Zatrudnienie w Polsce wzrasta od trzech lat, a bezrobocie spada i jest najniższe od 25 lat. Tymczasem dynamika wzrostu płac jest umiarkowana, tj. nie przyspiesza, a w czwartym kwartale 2016 r. wręcz się obniżyła. Według aktualnych danych Eurostatu bezrobocie w Polsce spadło do poziomu 4,8%. Tylko pięć krajów ma niższą wartość tego wskaźnika. Wyższy jest m.in. w Holandii (5,1%), Danii (5,7%) czy Szwecji (6,6%). Według GUSu współczynnik aktywności zawodowej w II kwartale 2017 roku w Polsce wyniósł 56,7%.

W gminie Zbójno na 1000 mieszkańców pracuje 99 osób 48,8% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 51,2% mężczyźni.

Bezrobocie rejestrowane w gminie Zbójno wynosiło w 2017 roku 13,9% (19,7% wśród kobiet i 9,3% wśród mężczyzn).

W 2017 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Zbójno wynosiło 3 926,17 PLN, co odpowiada 86.70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Zbójno 150 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 110 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -40.

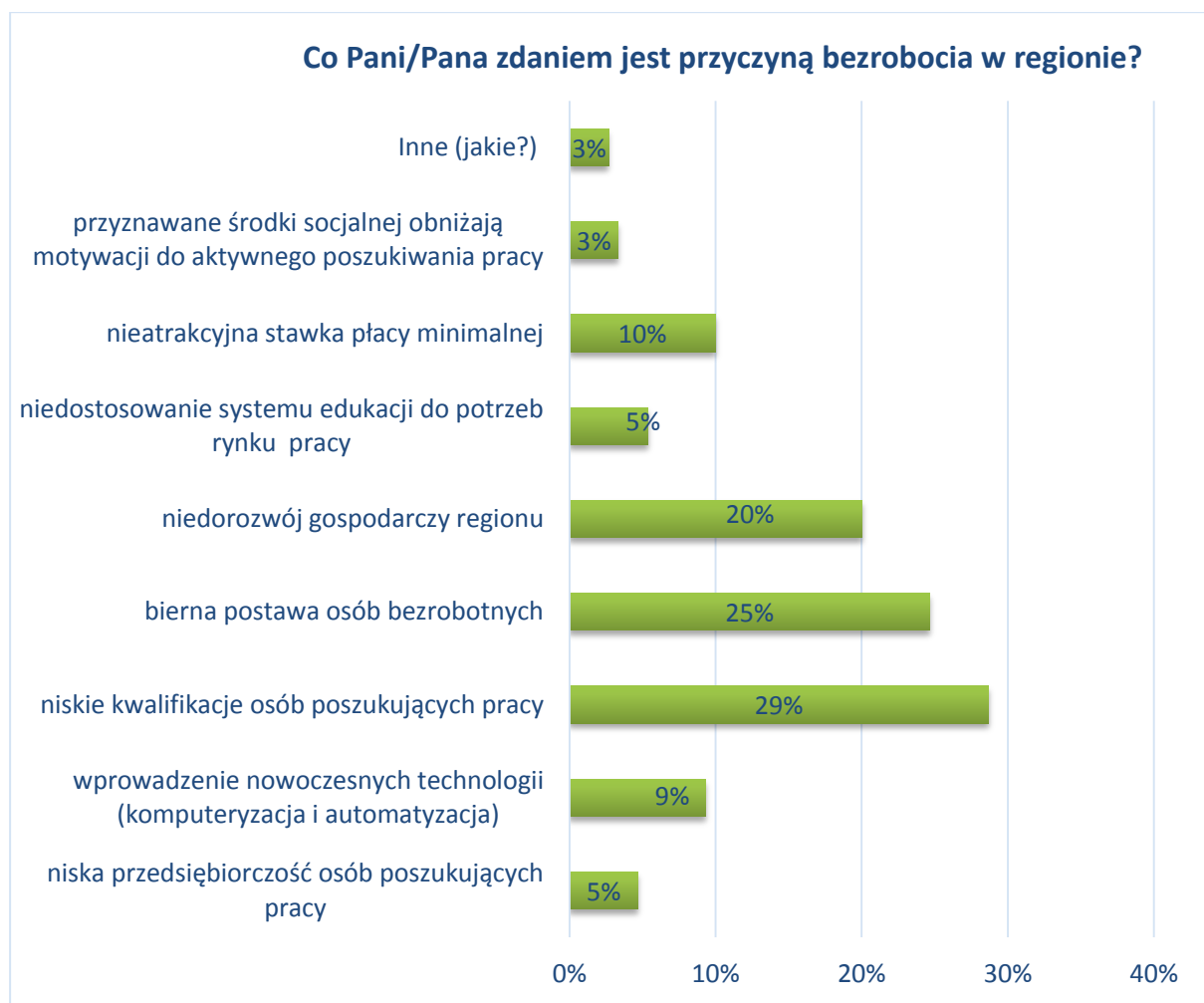
37,2% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Zbójno pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 29,7% w przemyśle i budownictwie, a 15,2% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,4% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Pierwsze pytanie, które odnosiło się do lokalnego rynku pracy, dotyczyło opinii badanych na temat **przyczyn bezrobocia w regionie**. Respondenci jego głównych przyczyn upatrują w:

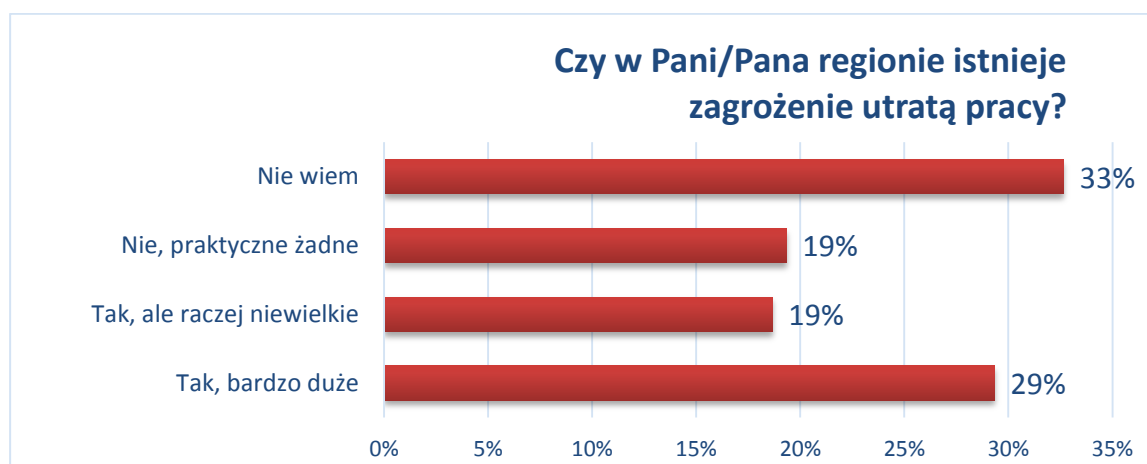
- niskie kwalifikacje osób poszukujących pracy
- biernej postawie osób bezrobotnych
- niedorozwój gospodarczy regionu
- nieatrakcyjnej stawce płacy minimalnej
- wprowadzanie nowoczesnych technologii

Niewielki wpływ z kolei mają:

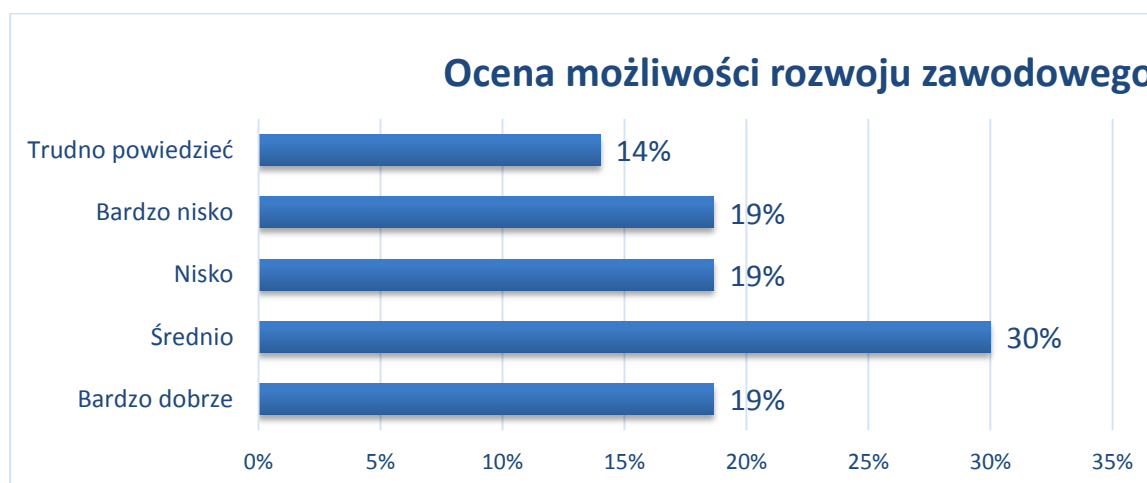
- niedostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy
- przyznawane środki socjalne obniżają motywację do aktywnego poszukiwania pracy
- niska przedsiębiorczość osób poszukujących pracy

W perspektywie warunków zatrudnienia na lokalnym rynku pracy respondenci zostali zapytani, czy ich subiektywnym zdaniem istnieje **zagrożenie utratą pracy**. Należy przyjąć, że odpowiedzi wskazują na niskie poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia. **29% badanych zadeklarowało, że prawdopodobieństwo utraty pracy jest bardzo duże**, a tylko 19% twierdzi nie niewielkie, ale istnieje. że jest ono bardzo duże. Co trzeci mieszkaniec nie wyraził swojej opinii w tej kwestii.

Następne pytanie odnosiło się do **opinii badanych na temat możliwości rozwoju zawodowego, jaki istnieje na lokalnym rynku pracy**. Poniższe wyniki pokazują, że mieszkańcy mają bardzo podzielone opinie na ten temat. Łącznie niemal połowa mieszkańców uważa, że warunki te są bardzo dobre lub średnie. Jednocześnie 83% ocenia je nisko lub bardzo nisko. Wyniki takie sugerują, że raczej niewielka liczba z mieszkańców (19%) postrzega lokalny rynek zawodowy jako atrakcyjny w perspektywie szans na poszerzanie swoich kompetencji oraz umiejętności zawodowych.

SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholem. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie¹.

Kolejne badania CBOSu, z 2010 roku, wydają się potwierdzać wskazane wcześniej tendencje Polaków w picu alkoholu. Mianowicie: *Od alkoholu nie stroni ponad trzy czwarte dorosłych Polaków (76%), przy czym dwie trzecie (65%) twierdzi, że pije czasami, a co dziewiąty (11%) – że często. Ponad jedna piąta badanych (22%) deklaruje abstynencję. W ciągu ostatnich trzynastu lat zwiększyła się (o 6 punktów procentowych) grupa abstynentów, zmalał zaś (o 4 punkty) odsetek tych, którzy rzadko piją alkohol².*

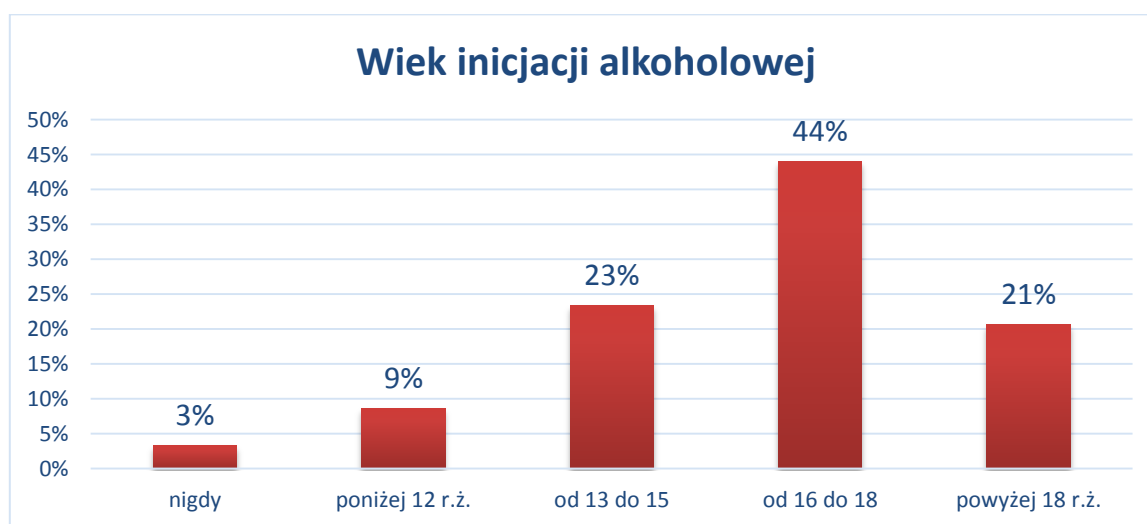
W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

¹ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*, Warszawa, marzec 2007.

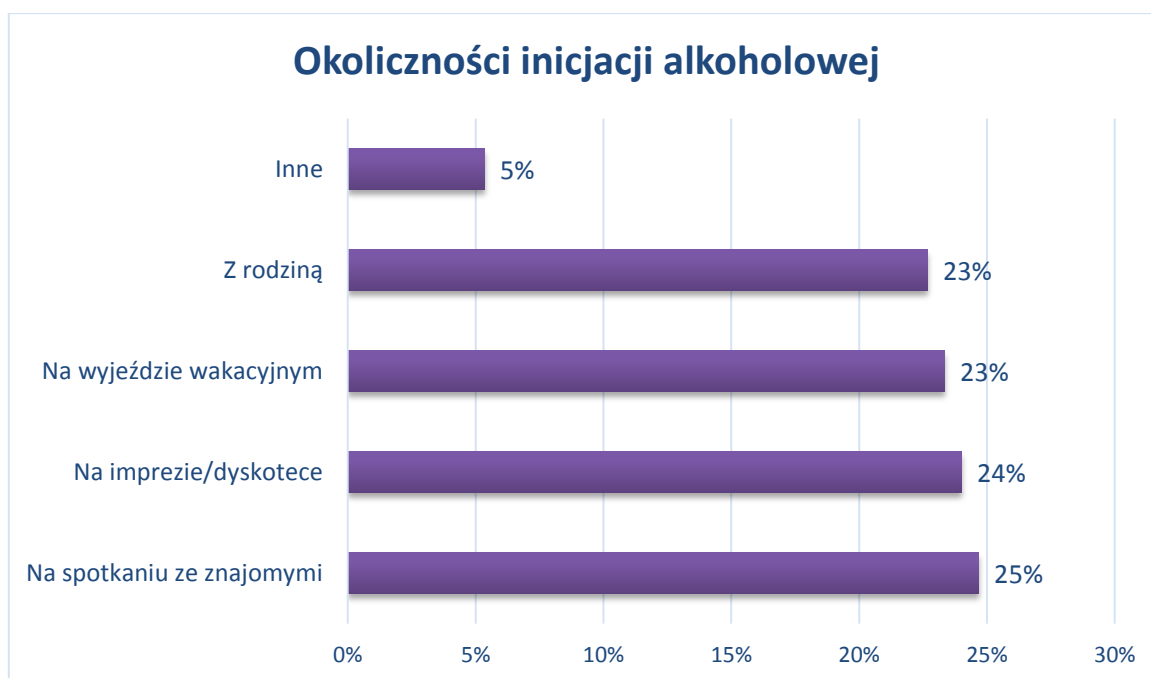
Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2007/K_039_07.PDF (dostęp: 24.11.2018)

² Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec alkoholu*, Warszawa, sierpień 2010. Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_116_10.PDF (dostęp: 24.11.2018).

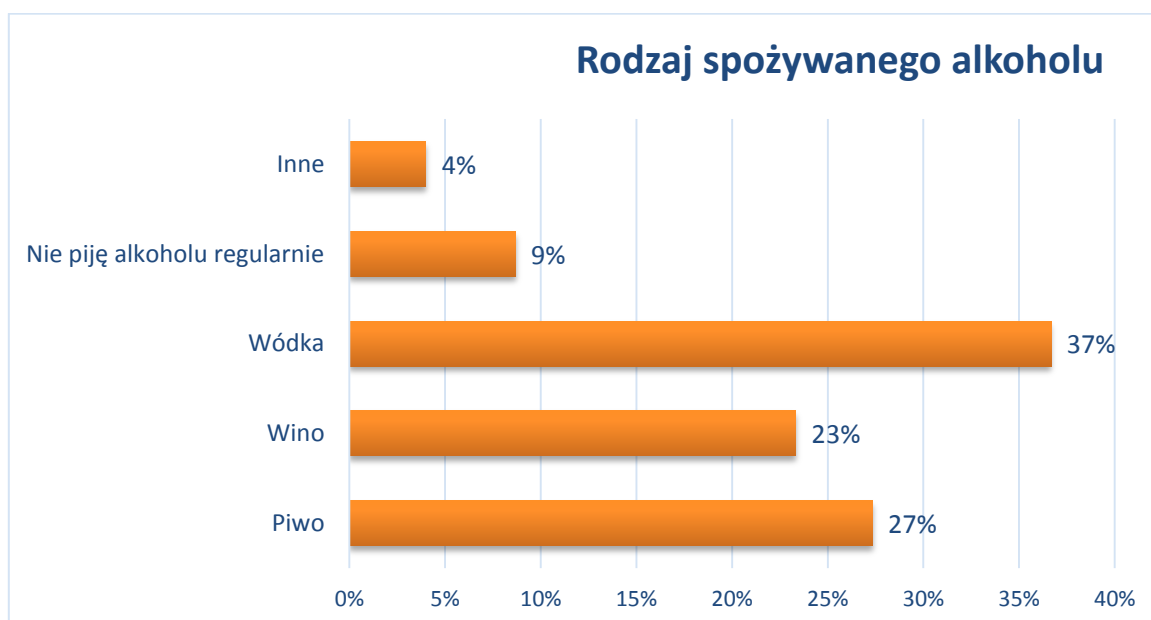
Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. Blisko co czwarta osoba deklaruje pierwsze spożycie alkoholu po osiągnięciu pełnoletności. **76% osób spróbowało alkoholu poniżej 18 roku życia. Niepokoić może fakt, że blisko co dziesiąty badany dokonał tego poniżej 12 roku życia. Najwięcej badanych (44%) deklaruje inicjację alkoholową na wiek 12-18 lat.**

Cieżko wyróżnić jedną dominującą okoliczność, którą mieszkańcy gminy Zbójno wybieraliby w większości jako miejsce inicjacji alkoholowej. Wszystkie z poniżej zamieszczonych na wykresie plasują się na podobnym poziomie popularności. Badani udzielający odpowiedzi „inne” odmawiali wskazania konkretnych okoliczności.

W następnej kolejności zapytaliśmy mieszkańców gminy Zbójno o rodzaj **najczęściej spożywanego przez nich alkoholu**. Najczęściej pojawiającą się odpowiedzią jest **wódka (37%)** potem **piwo (27%)** oraz **wino (23%)**. 9% badanych zadeklarowało, że nie spożywa alkoholu regularnie.

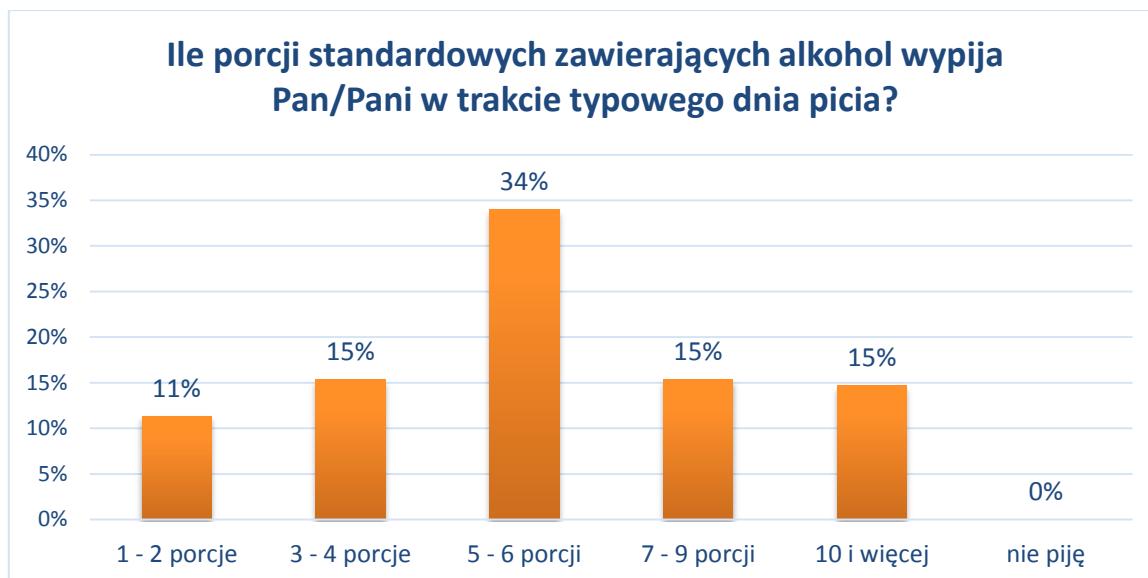
Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Największa liczba badanych przyznała, że pije alkohol raz w tygodniu (33%), nieco mniej kilka razy w tygodniu

(23%) . Bardzo niepokojące są deklaracje dotyczące aż 13% mieszkańców spożywających alkohol codziennie.

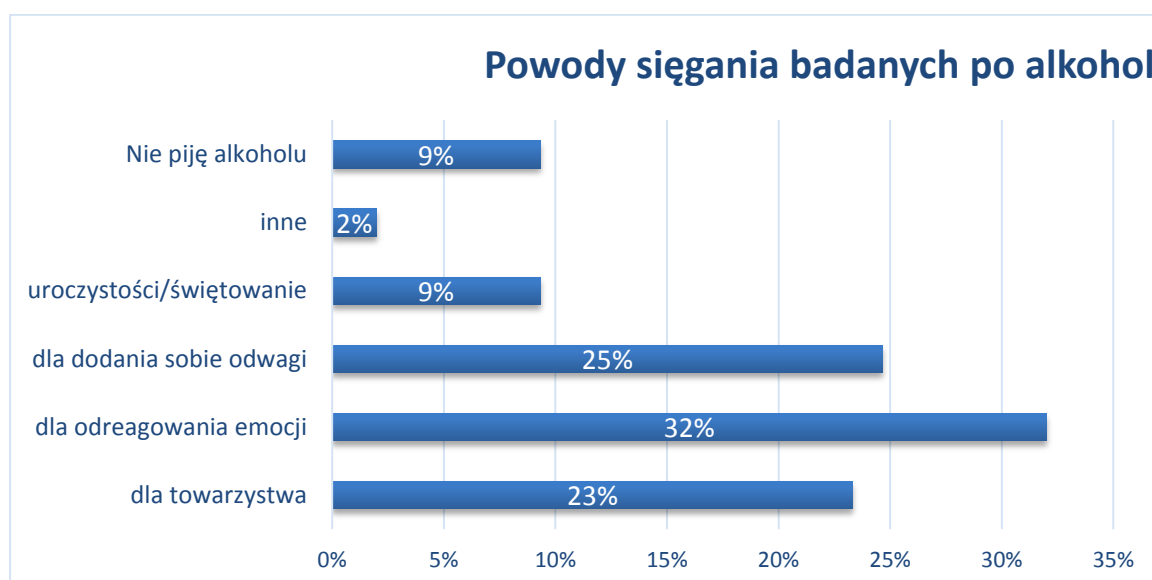

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego **ilości**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 5-6 porcji alkoholu (34%). Łączenie 30% badanych twierdzi, że spożywa więcej niż 6 porcji alkoholu jednorazowo. W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy Gminy Zbójno odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o dość wysokim poziomie ryzyka.

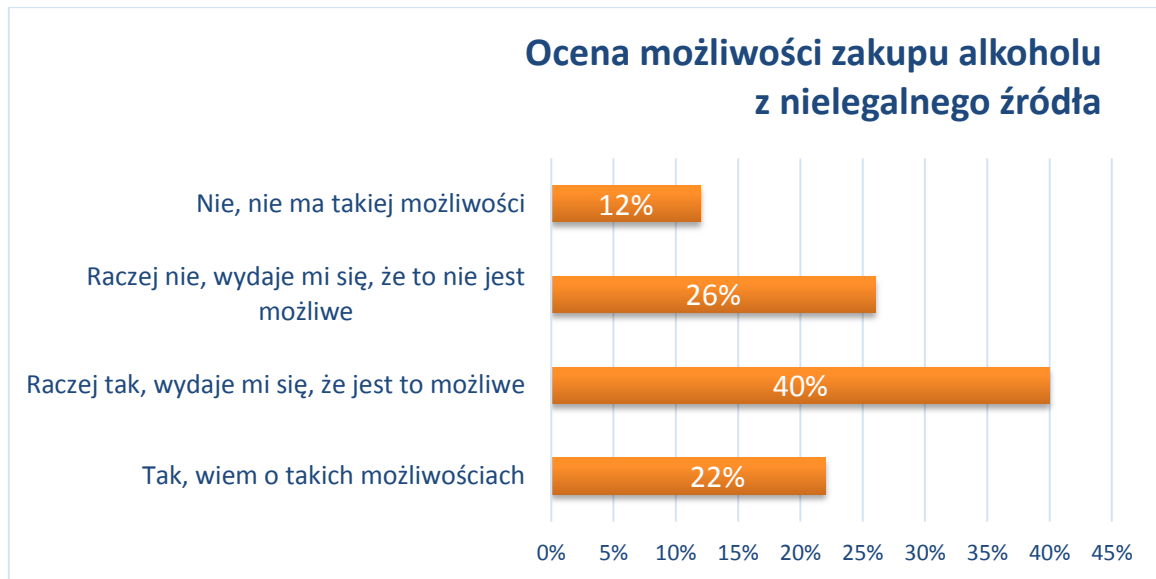

Nie tylko ilości oraz częstotliwość spożywanego alkoholu jest, ale także powody **sięgania** przez dorosłych są istotne dla oceny ich postaw. Do najczęściej wskazywanych okazji i motywów sięgania po alkohol mieszkańcy wskazują kolejno: **dla odreagowania emocji – 32%, dla dodania sobie odwagi 25% i dla towarzystwa - 23%,** Pierwsze dwie motywacje wydają się dość szczególnie niepokojące ze względu na destruktywny sposób radzenia sobie ze nastrojem. Takie powody sięgania po substancje odurzające stanowią szczególnie wysoki czynnik ryzyka dla uzależnienia się od danej substancji.

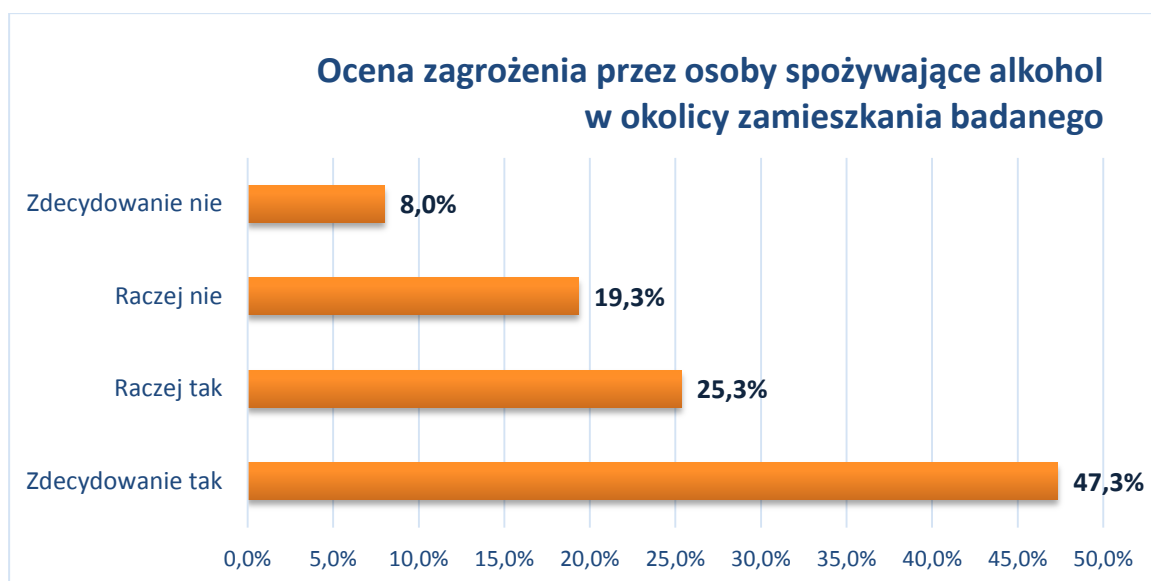

Kolejne cztery pytania nawiązują pośrednio do **poziomu poczucia bezpieczeństwa badanych mieszkańców i ich oceny dynamiki problemów alkoholowych w lokalnej społeczności.**

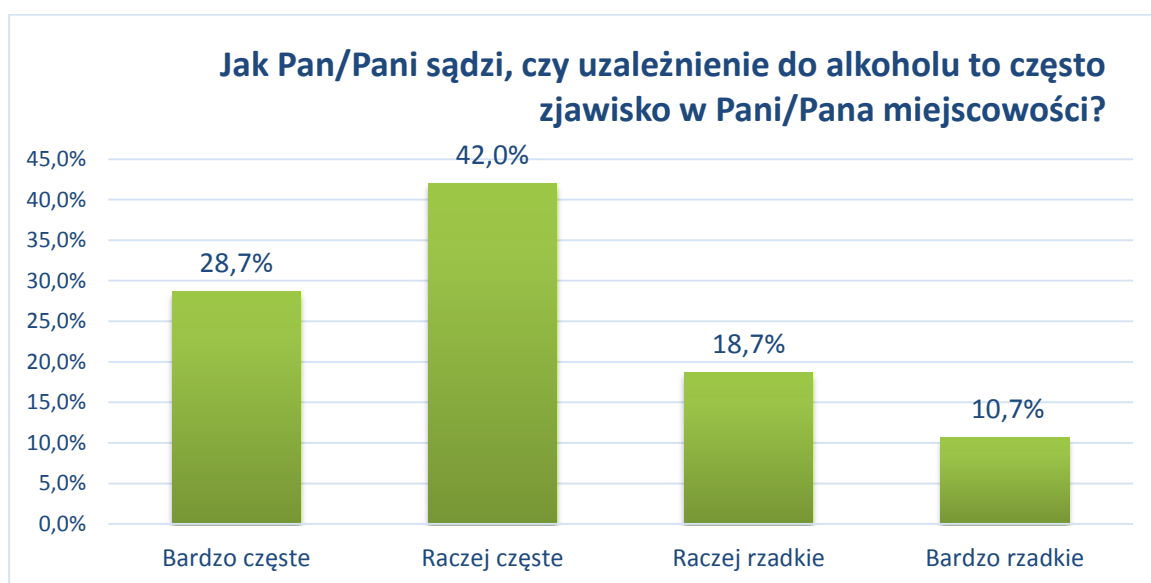
Pierwsze pytanie nawiązywało do **możliwości zakupu alkoholu z nielegalnego źródła**. **22%** badanych zadeklarowało, że wie o takiej możliwości. Jednocześnie aż **40%** podejrzewa, że jest to możliwe.

Kolejne pytanie dotyczyło oceny poziomu zagrożenia, jakie stanowią osoby spożywające alkohol w miejscu zamieszkania respondentów. **Łącznie 73 % badanych twierdzi, że osoby spożywające alkohol w okolicy zamieszkania badanego zdecydowanie lub raczej stwarzają zagrożenie**. Wyniki takie poświadczają niski stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców w tym obszarze. Jednocześnie dowodzą prawdopodobnie wysoko destrukcyjnych postaw wśród innych osób spożywających alkohol w gminie Zbójno.

Łącznie tylko 71% respondentów wskazało w badaniu, że zjawisko uzależnienia od alkoholu w ich okolicy jest raczej i bardzo częste; 18,7% - raczej rzadkie; 10,7% - bardzo rzadkie. Deklaracje takie mogą świadczyć o wysokiej randze tego problemu w gminie Zbójno.

Następne pytanie odnosi się do opinii badanych na temat dynamiki spożywania alkoholu w lokalnej społeczności. Mieszkańcy w swoich odpowiedziach wskazali, że:

- przypadki rozstrzygania spraw poprzez alkohol są podobne – 44%;
- widok osób pijących w miejscach publicznych jest podobny – 56%;

- widok osób awanturujących się pod sklepem i będących pod wpływem alkoholu jest podobny –50%.
- Obecnie dorośli piją tyle ile kiedyś (41%)

TWIERDZENIA	Częstszy	Podobny	Rzadszy	Nie widzę zmiany
Widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych jest	22%	56%	15%	7%
Widok osób pijanych lub awanturujących się pod wpływem alkoholu jest bez zmian	21%	50%	20%	9%
Przypadki rozstrzygania spraw poprzez alkohol („płacenie alkoholem”, „opijanie spraw”)	19%	44%	29%	9%
Obecnie dorośli i nieletni piją...	19%	41%	28%	12%

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Łącznie 83% mieszkańców udzieliło błędnej odpowiedzi³.

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. Łącznie 79,3% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostępu do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.

44% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. Z kolei, aż 32% respondentów zgadza lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

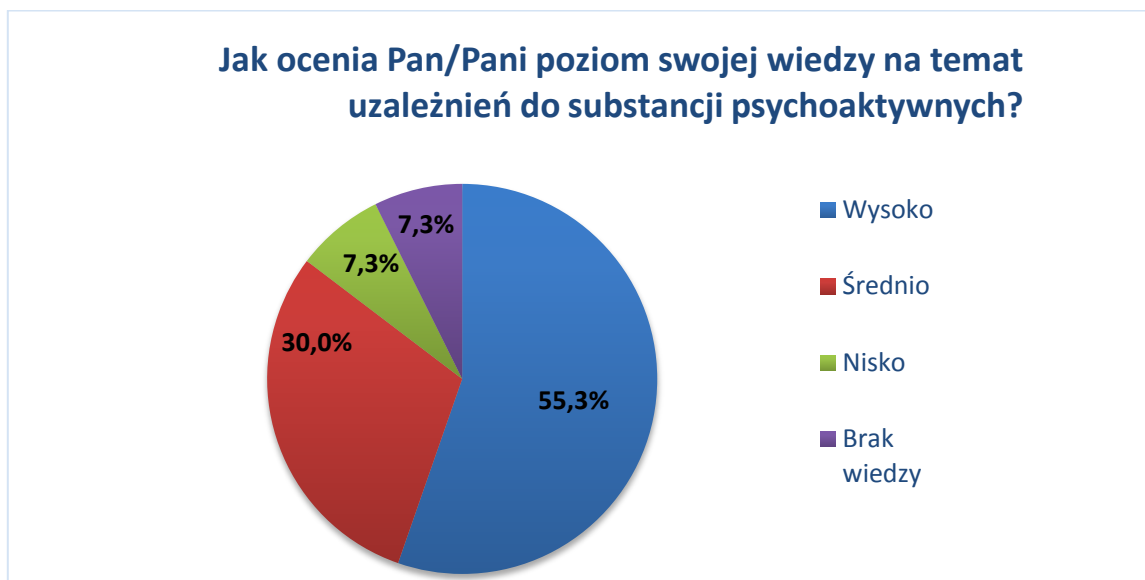
³ Suma odpowiedzi zdecydowanie się zgadzam i raczej zgadzam się.

Można uznać, że część respondentów przyjmuje konstruktywne postaw wobec alkoholu. Niepokoi jednak nadal stosunkowo duży procent osób posiadających fałszywe przekonania na temat szkodliwości alkoholu. W kwestiach takich, jak: traktowanie alkoholu jako rozwiązania trudnych sytuacji 77% mieszkańców odpowiedziało pozytywnie. Zgodę na prowadzenie samochodu po spożyciu

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
<i>Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.</i>	17%	66%	9%	8%
<i>Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.</i>	14%	65,3%	13,3%	7,3%
<i>Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.</i>	11%	33%	48%	8%
<i>Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.</i>	11%	21%	55%	13%
<i>Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.</i>	9%	14%	45%	32%
<i>Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.</i>	7%	15%	39%	39%
<i>Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.</i>	8,7%	12%	34,7%	44,7%

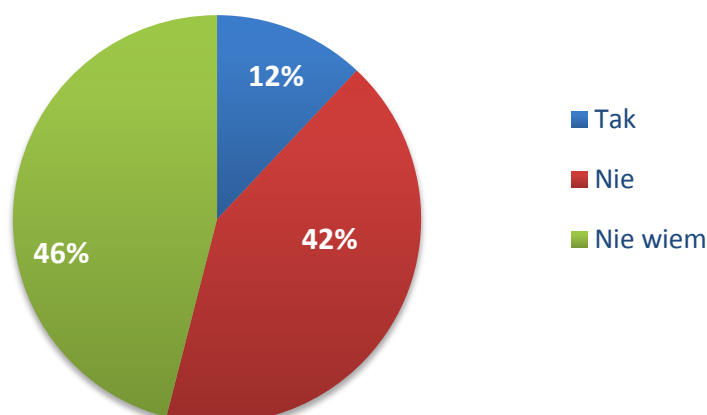
alkoholu wyraża łącznie 22%. Jednocześnie 21% respondentów, zgodziłoby się na picie w czasie ciąży.

Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu odnoszą się także do **wiedzy** na jego temat oraz opinii na temat spożywania i dostępu alkoholu przez najmłodszych. Przede wszystkim, **badani respondenci na terenie gminy Zbójno oceniają swój poziom wiedzy na temat uzależnień od substancji psychoaktywnych jako: wysoki (55,3%); średni (30%) oraz niski (7,3%).** Brak wiedzy zadeklarowało tylko 7,3% badanych.

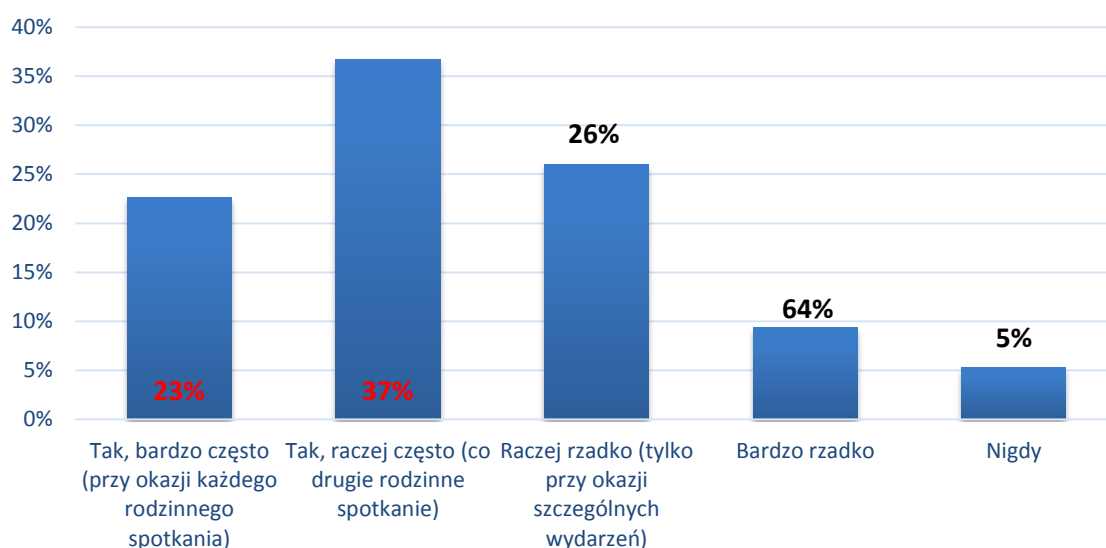
Jednym ze wskaźników potwierdzających powyższe deklaracje badanych, są odpowiedzi na pytanie: **„Czy Pani/Pana zdaniem istnieją substancje psychoaktywne, które nie uzależniają?”** Struktura odpowiedzi prezentuje się następująco: 42% badanych udzieliło poprawnej, tj. przeczącej odpowiedzi; 12% błędnej a aż 46% badanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi. Wyniki takie świadczą o stosunkowo niskim poziomie wiedzy mieszkańców na temat substancji psychoaktywnych.

Czy Pani/Pana zdaniem istnieją substancje psychoaktywne, które nie uzależniają?

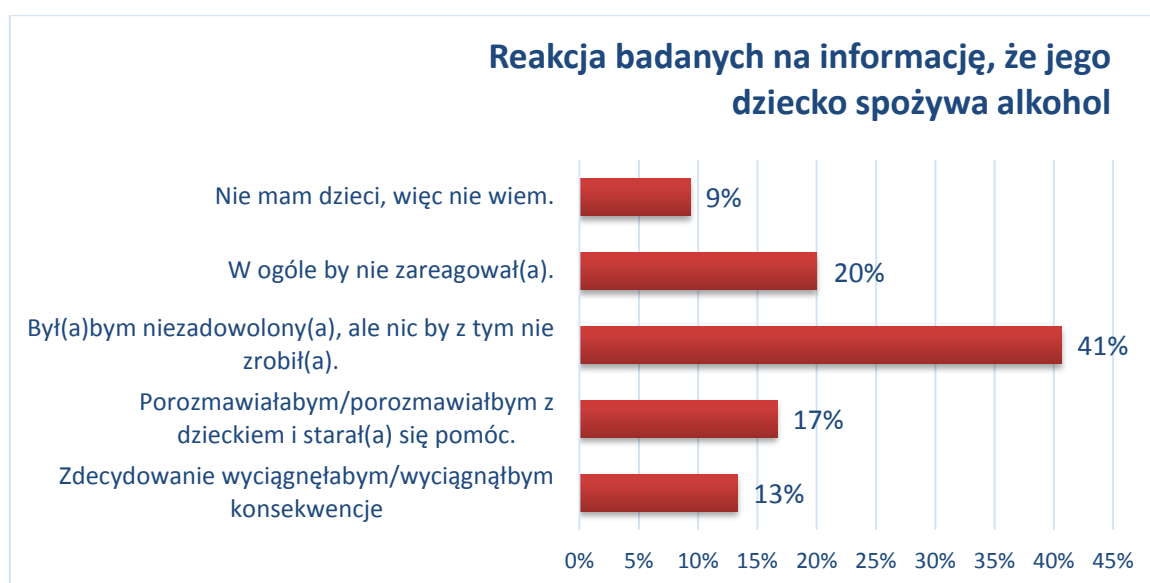

Kolejne dwa pytania odnoszą się do postaw dorosłych mieszkańców gminy Zbójno wobec spożywania alkoholu przez najmłodszych, często swoich dzieci. Przede wszystkim, **niepokojąco duża część, badanych bo 37%, pozwala próbować alkoholu swojemu dziecku często, 23% podczas każdego spotkania rodzinnego.. Tylko 5% badanych osób nigdy nie pozwala próbować alkoholu swojemu dziecku.** Deklaracje takie powinny stanowić alarmujący sygnał dla gminy Zbójno i konieczność natychmiastowej interwencji w postaci uświadamiania rodziców o skutkach spożywania alkoholu przez dzieci i młodzież.

Czy daje Pani/Pan swojemu dziecku do spróbowania alkohol, np. przy okazji rodzinnych spotkań?

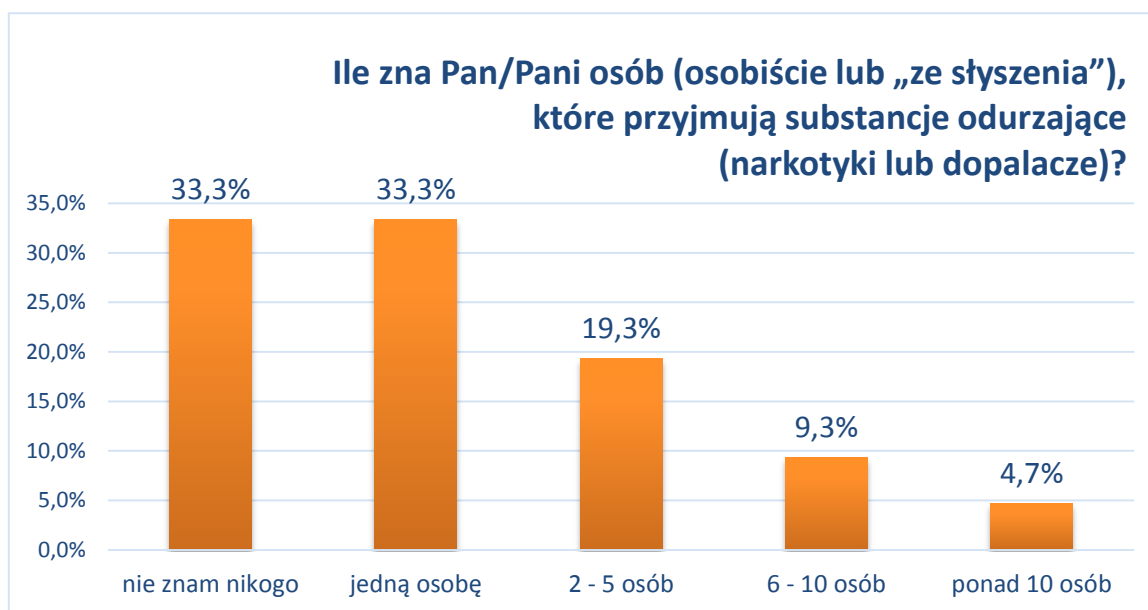

W kwestionariuszu zadaliśmy także pytanie o reakcję badanego na informację, że jego dziecko spożywa alkohol. Jedynie **17% respondentów deklaruje, że zdecydowanie wyciągnęłoby konsekwencje**. Alarmujące są dane na temat podejścia większości rodziców w gminie Zbójno - **41% rodziców byłoby niezadowolone, ale nie zareagowałoby i 20% w ogóle by nie zagregowało**. Takie postawy mogą świadczyć o braku wsparcia dla dzieci i młodzieży ze strony rodziców w przypadku kontaktu z tą używką. Taki stosunek dorosłych, którzy są głównym wzorem do naśladowania postaw dla młodych ludzi może skutkować rosnącym poczuciem osamotnienia i postępującej demoralizacji.

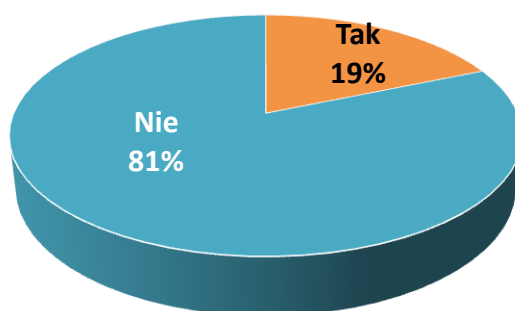
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Kolejne badania postaw mieszkańców gminy Zbójno wobec substancji psychoaktywnych rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywującego do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczyło ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku respondentów. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki. **Łącznie 67% respondentów zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze. Jednocześnie dla 15% z nich jest to więcej niż 5 osób.** Jedyne co trzeci mieszkaniec twierdzi, że w swoim środowisku nie ma osób przyjmujących substancje odurzające.

81% deklaruje brak wiedzy na temat, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze. Blisko co czwarty mieszkaniec wie gdzie nabyć takie używki.

Czy wie Pan/Pani gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

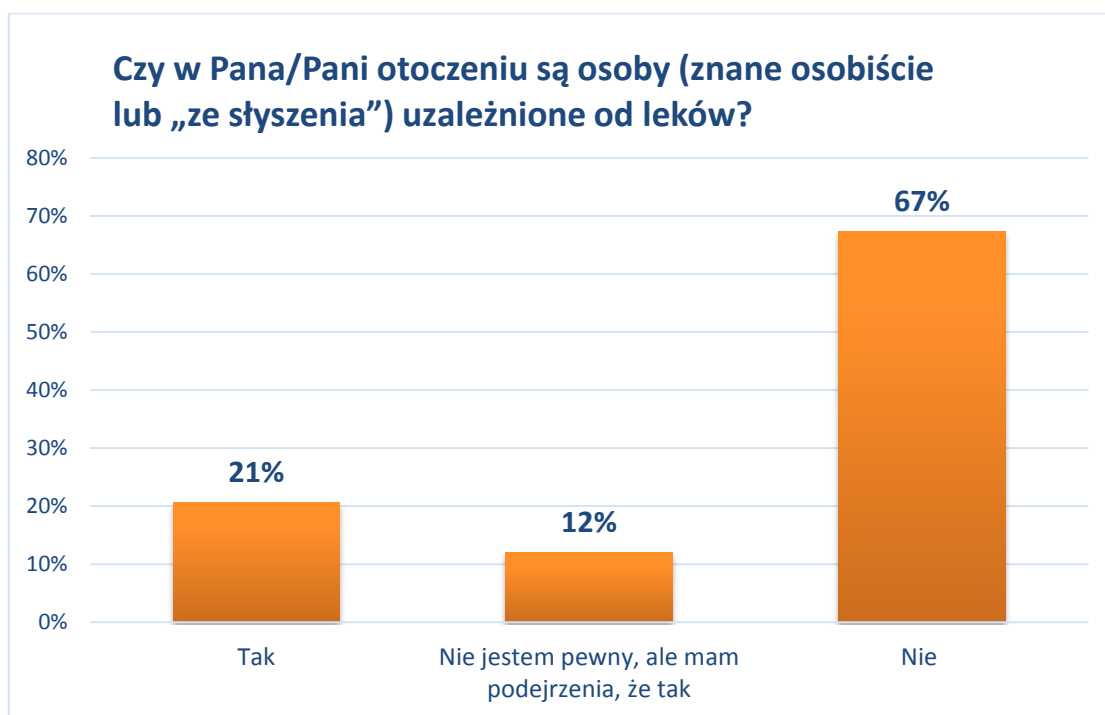

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się **marihuana i haszysz –18%; dopalacze - 14%; LSD - 13%; Ecstasy 9%**. Szokujące są również wyniki jeśli chodzi o spożycie „twardych” narkotyków - **co dziesiąty badany twierdzi, że zna osobę zażywającą heroinę, 7 % twierdzi tak w przypadku pytania o amfetaminę.**

Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz?
 (pytanie wielokrotnego wyboru)

W polskim społeczeństwie oprócz narkotyków i dopalaczy poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich np. pseudoefedryna wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych. Co więcej: *Sprzedaż leków w Polsce od kilkunastu lat rośnie. Jak podaje Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, nasz kraj jest szóstym co do wielkości rynkiem zbytu leków w Europie. Pod względem liczby opakowań przypadających na jednego mieszkańca zajmujemy drugie miejsce – za Francją⁴.*

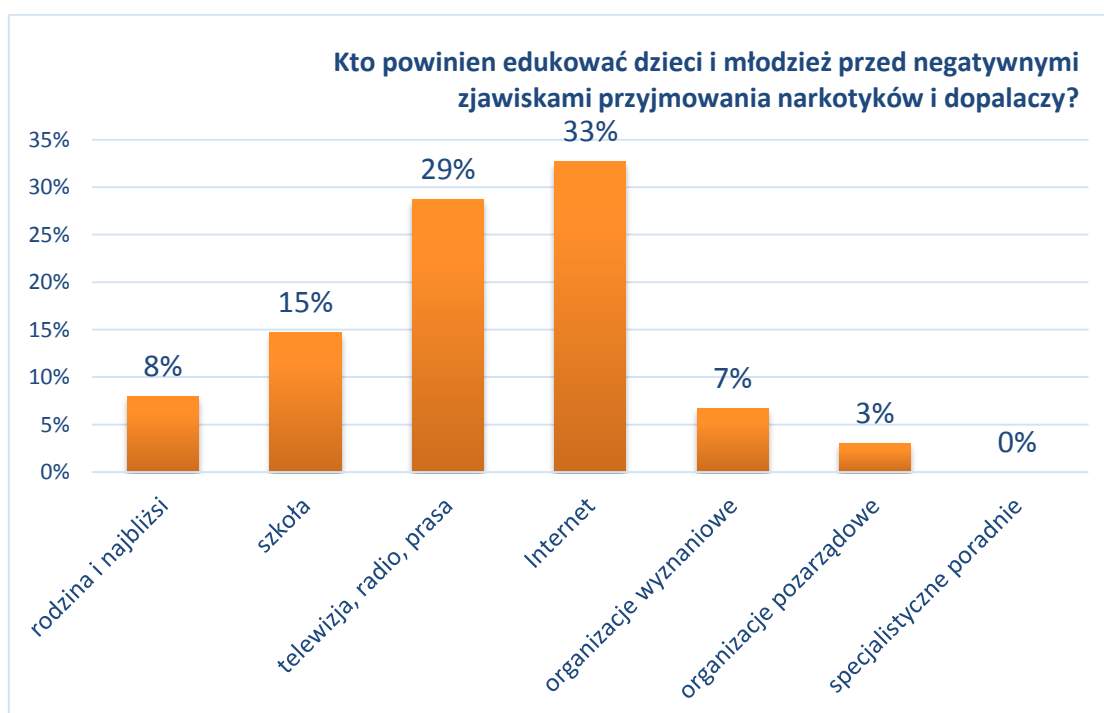
Okazuje się, że w środowisku lokalnym ten problem jest stosunkowo często spotykany. **12% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia, że osoby w ich otoczeniu mogą być uzależnione.** Z kolei, co piąta osoba zna osobiście lub ze słyszenia o przypadku osoby narkotyzującej się w ten sposób.

Ze względu na coraz większą dostępność substancji psychoaktywnych, w tym narkotyków i dopalaczy, badanych zapytano także o ich **opinie na temat, jakie podmioty powinny być odpowiedzialne za edukację młodych ludzi**, która kształtowałaby ich świadomość m.in. na temat konsekwencji podejmowanych przez

⁴ Centrum Badań Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Stosowanie leków dostępnych bez recepty*, Warszawa, październik 2007.
Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_143_10.PDF (dostęp: 25.11.2018).

siebie zachowań ryzykownych związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych. Okazuje się, że na pierwszym miejscu znalazły się media – Internet (33%) oraz telewizja, radio i prasa (29%). Niewielki wpływ przypisuje się rodzinie i najbliższym (8%) i szkole (15%). Wyniki takie mogą sugerować stopniowe kreowanie nowych autorytetów i źródeł wpływu na młodzież niż dotychczasowo. W swoich odpowiedziach badani nie wzięli pod uwagi również specjalistycznych poradni jako podmiotów odpowiedzialnych za edukowanie dzieci oraz młodzieży.

PRZEKONANIA DOTYCZĄCE WYCHOWANIA DZIECI

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie.

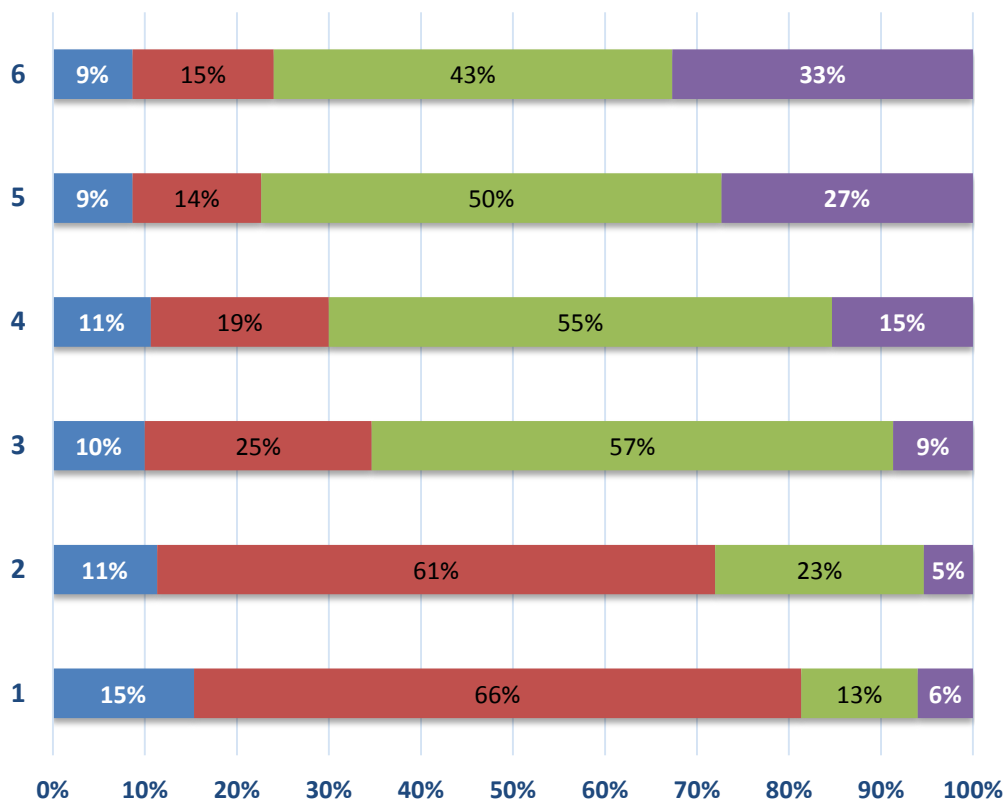
Stwierdzenie: **„Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa”** w **81%** spotkało się z akceptacją wśród respondentów.

Kolejne twierdzenie: **„Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek”** również odzwierciedla negatywne podejście badanych do wychowania. **72%** twierdzi, że autorytet można budować przez przemoc.

Poglądy mieszkańców na temat delegalizacji kar fizycznych prezentują się następująco: **łącznie 66% badanych opowiada się za prawnym zakazem stosowania kar fizycznych.** Wynik taki wydaje się zastanawiający w perspektywie wcześniejszych deklaracji świadczących na przyzwolenie do przemocy wobec dzieci. Co więcej, aż **70% mieszkańców nie zgadza się z twierdzeniem, że kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.** Przypuszczać można zatem, że używanie siły przez opiekunów jest wynikiem bezradności w wychowaniu, jednak w większości mają oni poczucie szkodliwości tej metody.

Postawy badanych mieszkańców wobec przemocy w kontekście wychowania opisują zdecydowanie inaczej kolejne dwa pytania: **Łącznie aż 23% respondentów nie utożsamia kary fizycznej z przemocą w rodzinie.** Co więcej, łącznie **76%** nie uważa, że bicie jest oznaką bezradności rodziców.

Przekonania dotyczące wychowania

	1	2	3	4	5	6
■ zdecydowanie tak	15%	11%	10%	11%	9%	9%
■ raczej tak	66%	61%	25%	19%	14%	15%
■ raczej nie	13%	23%	57%	55%	50%	43%
■ zdecydowanie nie	6%	5%	9%	15%	27%	33%

■ zdecydowanie tak ■ raczej tak ■ raczej nie ■ zdecydowanie nie

1 - Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa.

2 - Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.

3 - Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.

4 - Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.

5 - Łagodne kary fizyczne nie są przemocą w rodzinie.

6 - Bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.

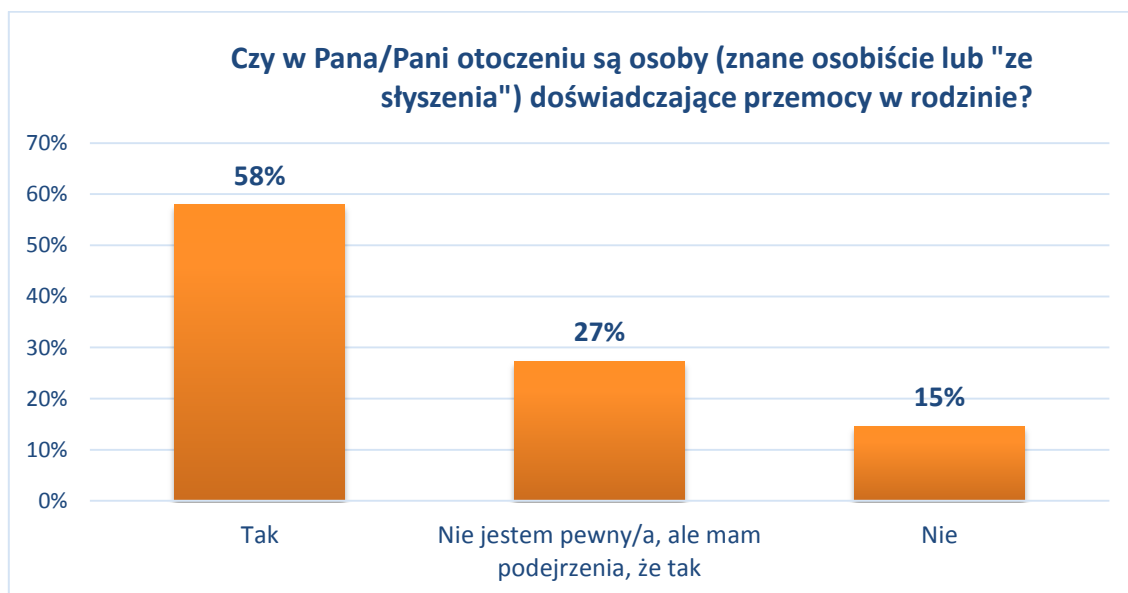
ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE

Polacy deklarują, że najczęściej doświadczali agresji w domu (9%) bądź na ulicy poza najbliższą okolicą (9%). Podobna liczba osób (8%) padła ofiarą przemocy nieopodal miejsca zamieszkania. Co dwudziesty ankietowany (5%) został zaatakowany w restauracji, kawiarni lub na dyskotecę, czterech na stu (4%) spotkało się z przemocą w pracy lub szkole, a trzech na stu (3%) w środkach komunikacji⁵.

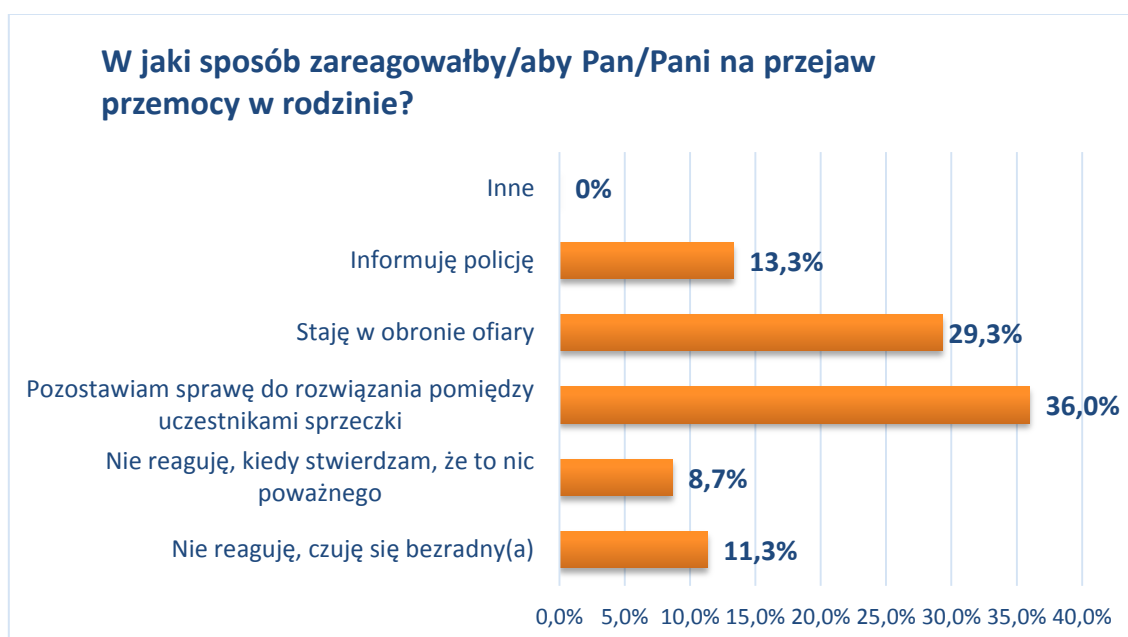
Powyższe wyniki są zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki cytowane wyżej. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

⁵ CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, czerwiec 2012.

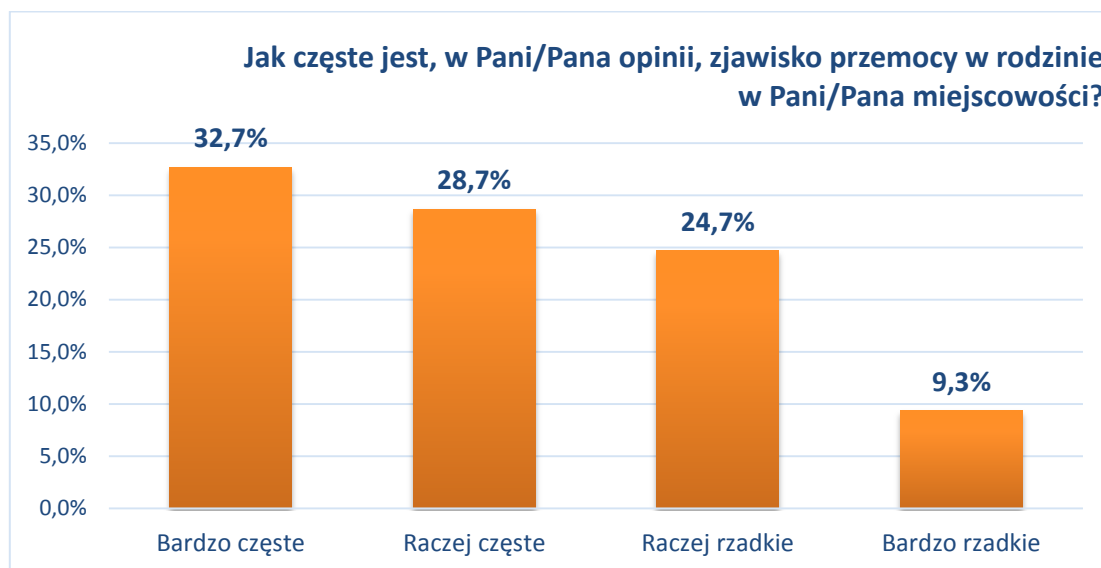
Alarmujące są wyniki w tym obszarze dla gminy Zbójno - 58% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 27% podejrzewa że tak się dzieje.

W sytuacji zachowań przemocowych 29% respondentów deklaruje, że stanęłoby w obronie ofiary, a 13% wezwałoby policję. Niepokoić może fakt, że łącznie ponad połowa mieszkańców (58%) zachowałaby się biernie, nie reagując w żaden sposób na sytuację przemocy.

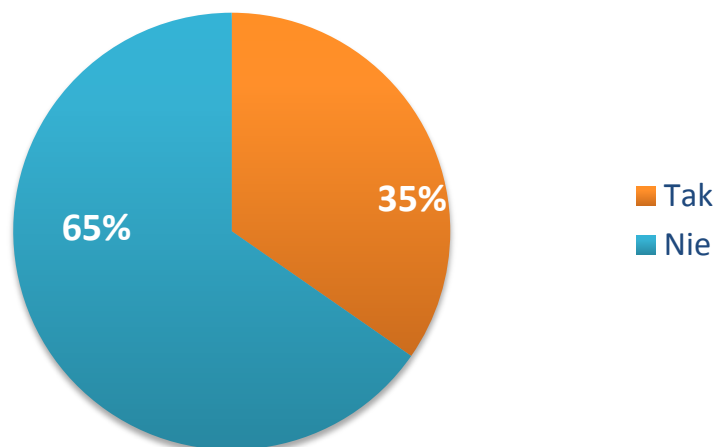
W opinii publicznej zjawisko przemocy w rodzinie, w zamieszkiwanej gminie, jest bardzo częste – 33% oraz raczej częste – 29%.

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych na terenie gminy Zbójno koncentruje się na potrzebach i problemach mieszkańców. Wobec czego, w kwestionariuszu badani mieli możliwość udzielenia informacji zwrotnej na temat doświadczanej przemocy w rodzinie.

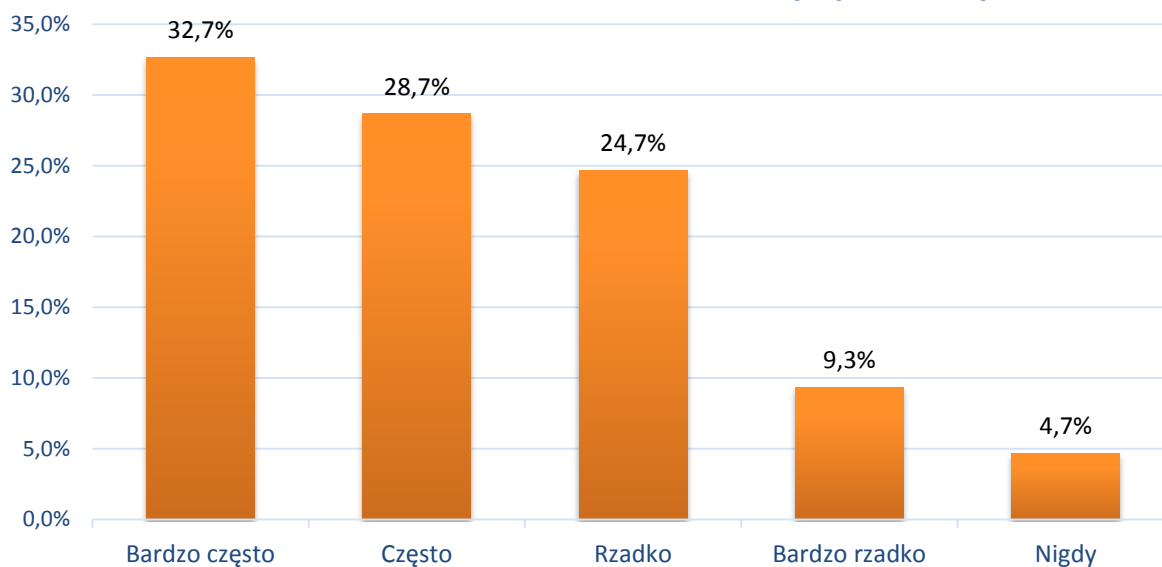
Wśród badanej grupy 150 osób 35% doświadczyło przemocy od członka swojej rodziny. Oznacza to, że co trzeci mieszkaniec padł ofiarą agresji swoich najbliższych. Wyniki takie świadczą o niepokojąco niskim poziomie umiejętności radzenia sobie z emocjami wśród mieszkańców gminy Zbójno.

Czy kiedykolwiek doświadczył/a Pan/i przemocy od członka swojej rodziny?

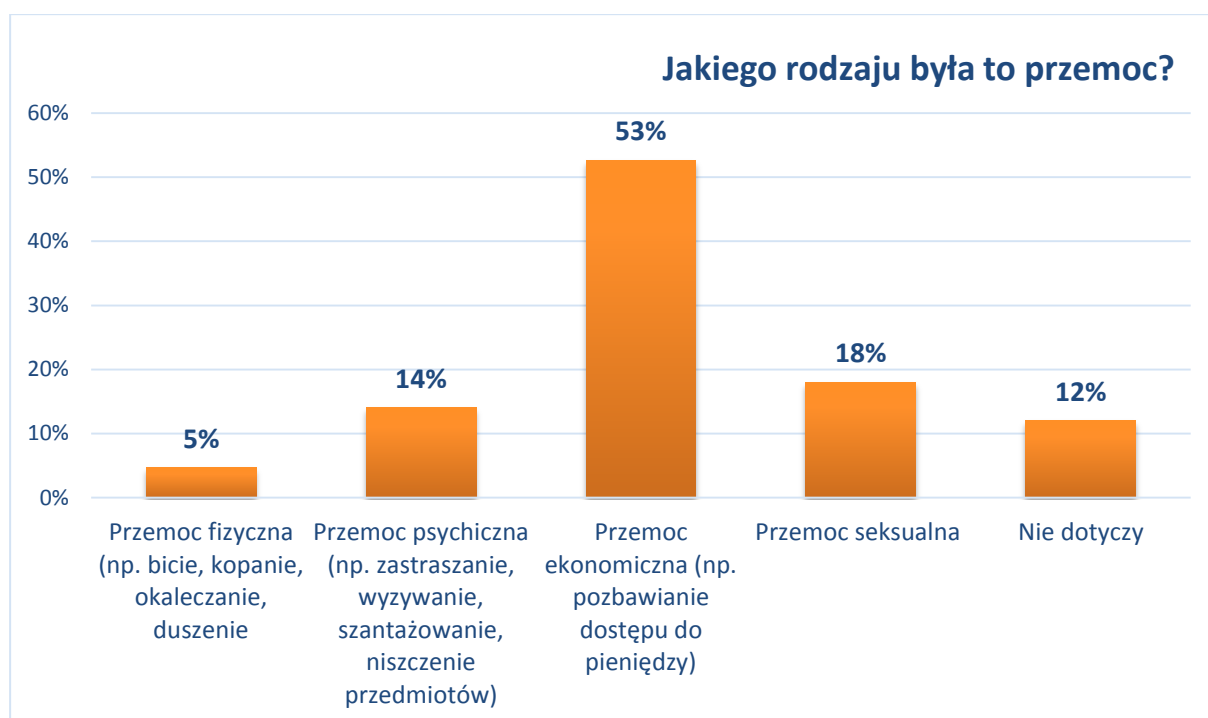

Kolejne pytanie odnosiło się do częstotliwości doświadczania przemocy. **Odpowiedzi badanych pozwalają sądzić, że przemoc domowa w ich bezpośrednim otoczeniu występuje bardzo często (32,7%) i często (28,7%).**

Jak często zdarzyło się Pani/Panu lub osobie z Pani/Pana otoczenia doświadczyć przemocy w rodzinie?

W dalszej kolejności kwestionariusza badani zostali zapytani o **rodzaj doświadczanej przez powyższe osoby przemocy**. Wśród odpowiedzi najczęściej pojawiała się przemoc **ekonomiczna – 53% oraz seksualna – 18%**.

Celem zwiększenia świadomości mieszkańców na temat instytucji oferujących pomoc osobom, które doświadczają przemocy w rodzinie, należałoby, na przykład, przeprowadzić na terenie gminy kampanię informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy. Jedną z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób byłyby plakaty oraz ulotki psycho-edukacyjne zawierające informacje o lokalnych instytucjach, które niosą pomoc osobom doświadczającym przemocy. Innym sposobem może być dotarcie do rodziców na zebraniach i do uczniów w trakcie godzin wychowawczych.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Łącznie 92% badanych zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

W społeczeństwie obecne jest przekonanie, że przemoc nie zdarza się w tzw. „dobrych domach”. Jednak mieszkańcy gminy są skłonni myśleć schematycznie o przemocy w

rodzinie i łącznie 86%⁶ zakłada, że przemoc w rodzinie jest domeną osób z marginesu społecznego. Co trzeci mieszkaniec nie zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.

Mimo iż większość mieszkańców udzieliła poprawnych odpowiedzi na kolejne pytania dotyczące postaw wobec przemocy, nie należy ulegać złudzeniu, że świadomość w tym obszarze jest na wysokim poziomie. W dalszym ciągu stosunkowo niepokojący odsetek odpowiedzi „zdecydowanie prawdziwe” lub „prawdziwe” określają, że funkcjonujące wśród badanych przekonania na temat przemocy są destruktywne:

- „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” (45%);
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” (36%);
- „Gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy” (25%);
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” (24%).

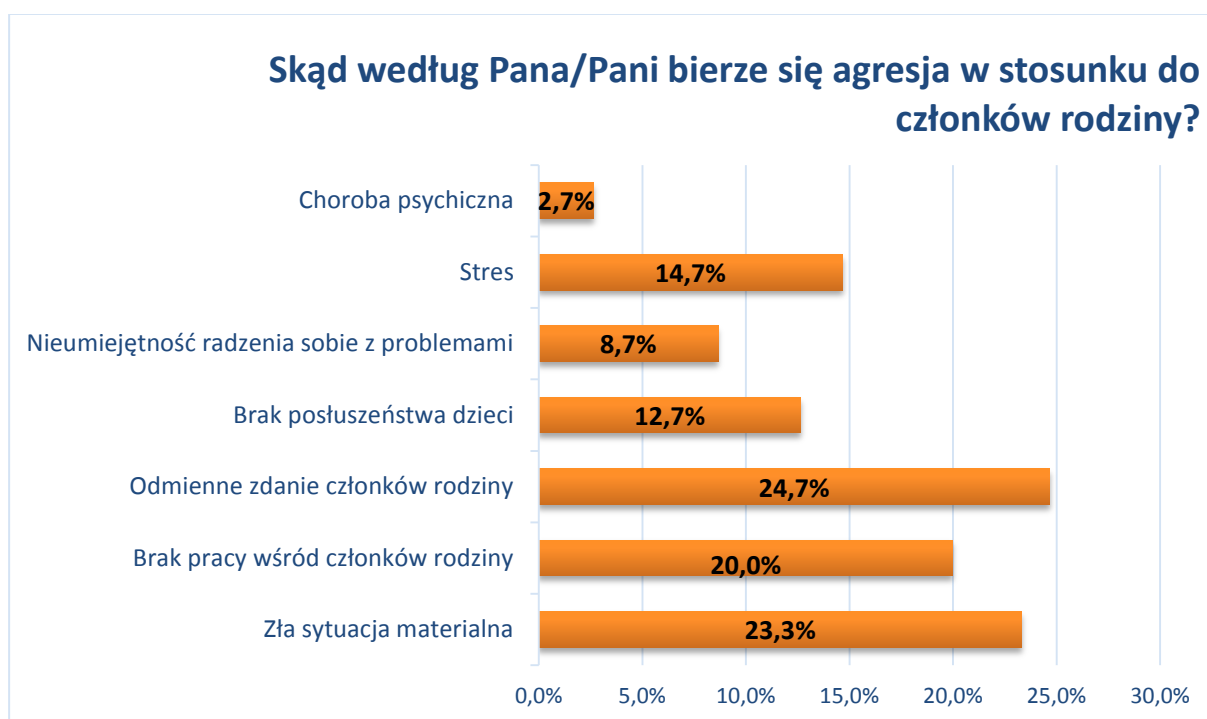
Należy jednak zwrócić uwagę na odpowiedzi „Nie ma czegoś takiego, jak gwałt w małżeństwie” - zdanie to jest prawdziwe łącznie dla 26% badanych.

Twierdzenie	Zdecydowanie prawdziwe	Raczej prawdziwe	Raczej nieprawdziwe	Zdecydowanie nieprawdziwe
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	47%	45%	5%	3%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	34%	52%	9%	5%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	16%	51%	28%	5%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	14%	31,3%	47,3%	7,3%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	12%	24%	55%	9%
Gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy.	9%	16%	59%	16%
Nie ma czegoś takiego jak gwałt w małżeństwie.	9%	17%	52%	22%

⁶ Suma odpowiedzi: *raczej nieprawdziwe* i *zdecydowanie nieprawdziwe*.

Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	10,7%	13,3%	50,7%	25,3%
--	-------	-------	-------	-------

Zdaniem mieszkańców gminy Zbójno przyczyn agresji wobec członków rodziny należy poszukiwać głównie w: odmiennym zdaniu członków rodziny (25%); złej sytuacji materialnej (23%); brak pracy wśród członków rodziny (20%) oraz braku posłuszeństwa dzieci (13%). Stosunkowo niewielki wpływ przypisywany jest nieumiejętności radzenia sobie z problemami (9%); stresowi (15%) i chorobie psychicznej (3%).

Kolejne pytanie odnosiło się do następującej kwestii: **Jak często Pana/Pani zdaniem w przypadku przemocy w rodzinie zdarza się:**

TWIERDZENIA	Bardzo często	Czasami	Raczej rzadko	Nigdy
Niepodejmowanie interwencji przez policję, mimo zgłoszenia.	49%	39%	6%	6%
Wycofanie zgłoszenia przez osobę zgłaszającą.	47%	38%	9%	6%
Umarzanie sprawy przez prokuraturę.	43%	37%	13%	6%

Złe warunki i procedury przesłuchiwania poszkodowanych. 44% 34% 17% 5%

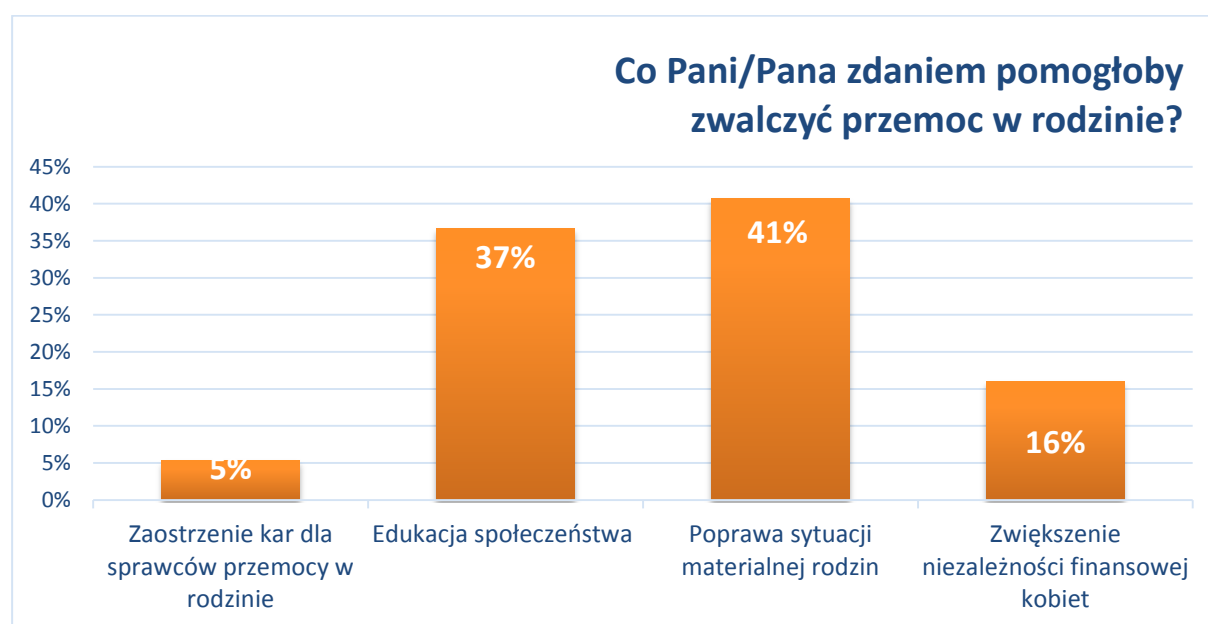
Orzekanie zbyt łagodnych wyroków. 39% 35% 17% 9%

Długotrwałe dochodzenie i postępowanie sądowe. 39,3% 35,3% 17,3% 8%

Powyższe odpowiedzi świadczą o bardzo niskim zaufaniu mieszkańców gminy Zbójno w skuteczność służb mogących interweniować w sytuacji przemocowej.

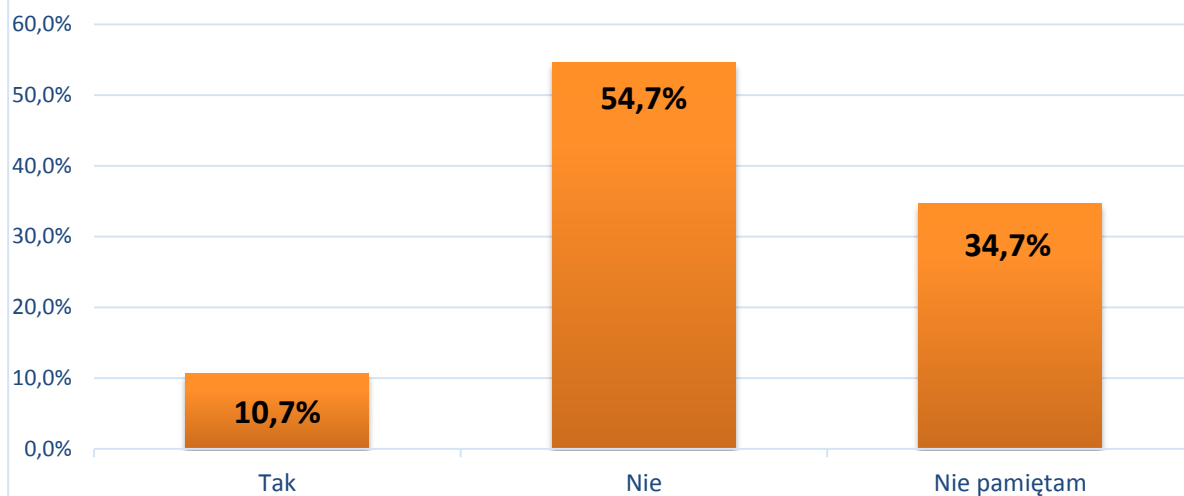
Ostatnie pytanie w ankiecie dotyczyło **opinii badanych na temat możliwych rozwiązań ograniczających przemoc w rodzinie**. Z największą przychylnością respondentów spotkały się propozycje:

- o poprawa materialna rodzin (41%);
- o edukacja społeczeństwa (37%);

Jedno z pytań w ankiecie dotyczyło przykrych i niepokojących przeżyć, czy sytuacji związanych z działaniem osób znajdujących się w stanie nietrzeźwości. 11% osób odpowiedziało twierdząco, 35% nie jest pewnych.

Czy w okresie ostatnich 3 miesięcy zdarzyło się Pani/Panu doznać przykrych i niepokojących przeżyć, czy sytuacji związanych z działaniem osób znajdujących się w stanie nietrzeźwości?

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie gminy Zbójno. Grupa badana stanowiła 16 kobiet i 3 mężczyzn. 12 respondentów, to pracownicy punktów, natomiast 7 osób to właściciele sklepów. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 31 lat.

CEL BADANIA

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

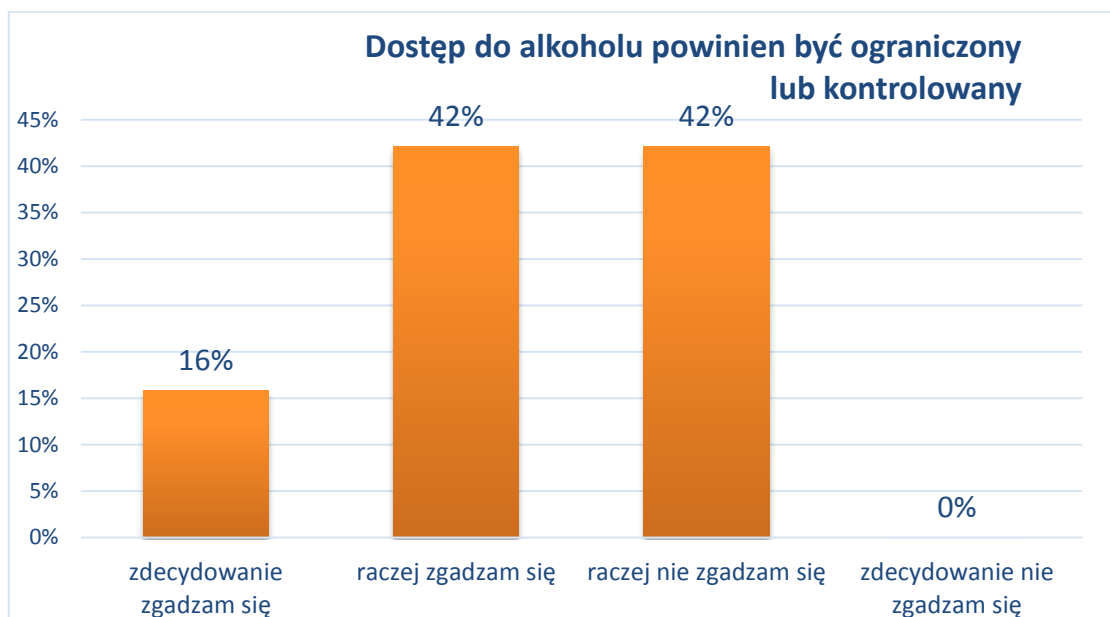
WYNIKI BADAŃ

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

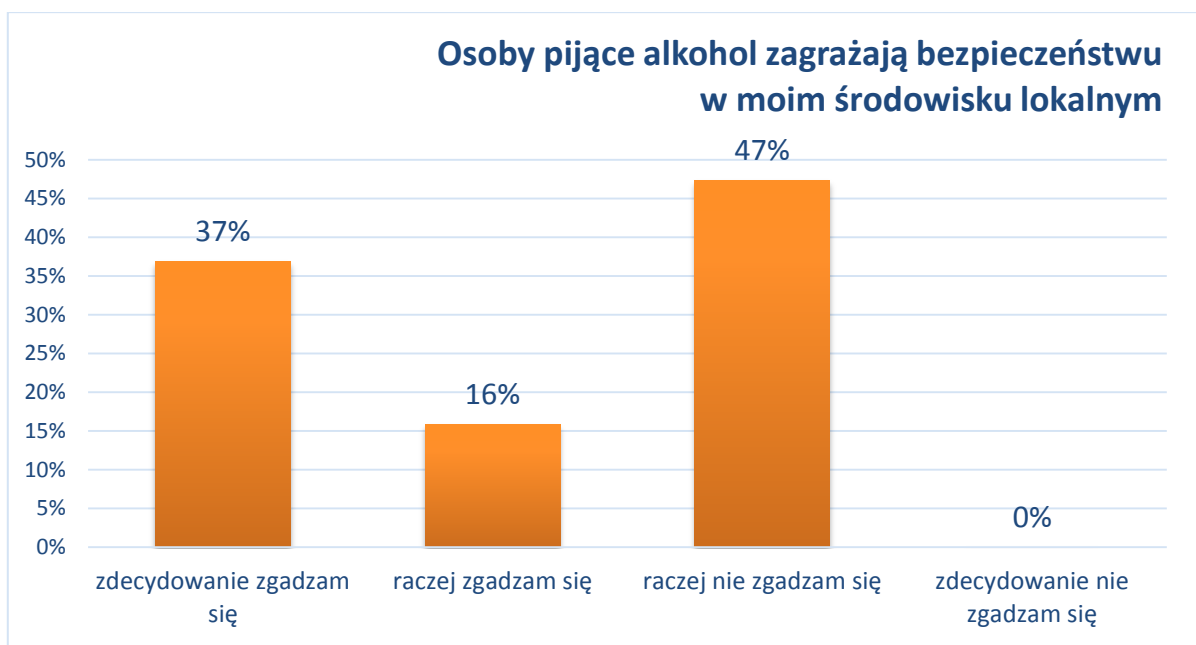
Żaden z badanych sprzedawców napojów alkoholowych nie miał pewności, co do fałszywości założenia, że alkohol zawarty w piwie oraz winie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Łącznie 63% sprzedawców udzieliło błędnej odpowiedzi („zdecydowanie zgadzam się” i „raczej zgadzam się”). Świadczy, to o niepokojąco niskim poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

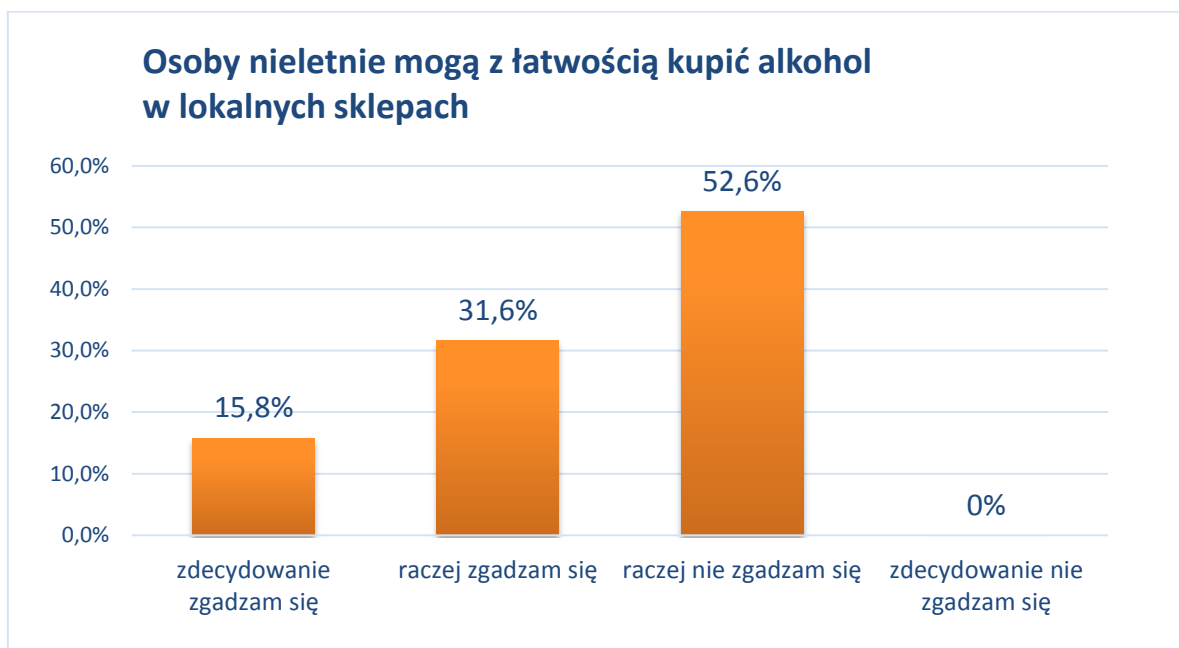
Łącznie 58% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

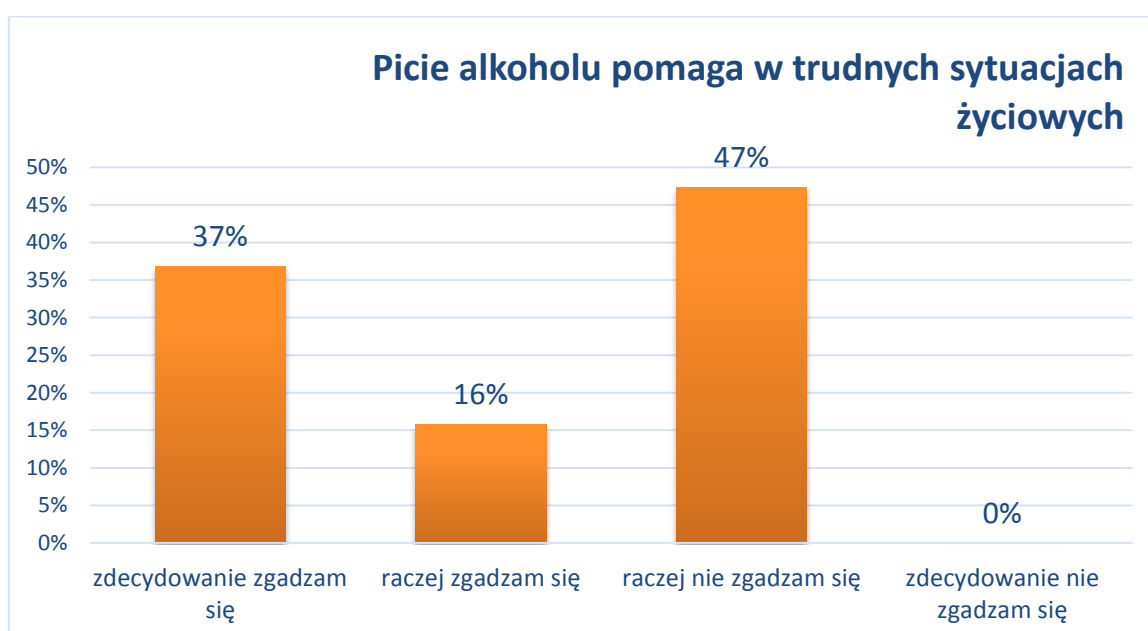
Niepokojącym wskaźnikiem jest fakt, że łącznie 53% z respondentów zgodziło się z faktem, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku. Warto zauważyć, że nikt nie udzielił odpowiedzi „zdecydowanie nie zgadzam się”.

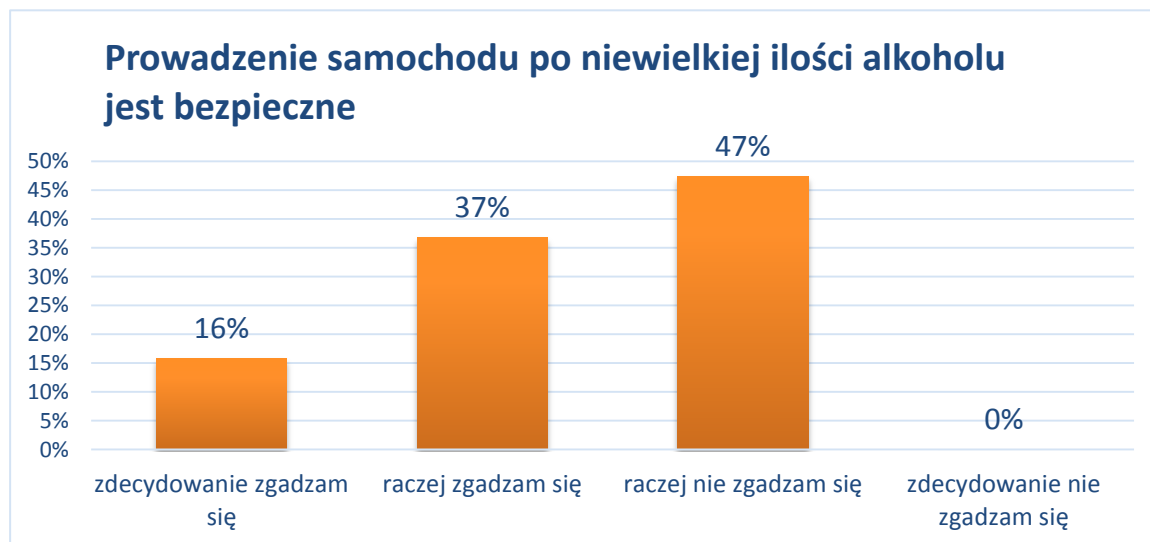
Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **Łącznie 47,4% sprzedawców ocenia, że łatwo jest kupić napój alkoholowy w lokalnych sklepach osobie poniżej 18 roku życia.** Kolejny raz żaden z badanych nie udzielił odpowiedzi „zdecydowanie nie zgadzam się”.

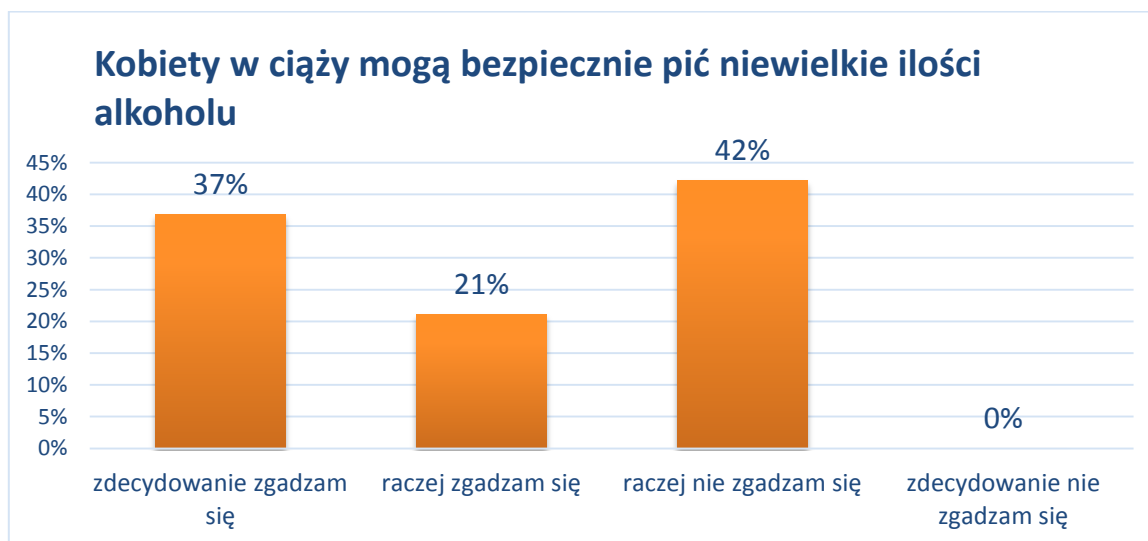
Kolejne pytania odzwierciedlały postawy sprzedawców wobec spożywania alkoholu, a przede wszystkim wiedzę na temat jego szkodliwości i działania na organizm człowieka. **Łącznie 53% sprzedawców uważa, że picie alkoholu może pomagać w trudnych sytuacjach życiowych.** Żaden z badanych nie przeciwstawił się radykalnie tej tezie.

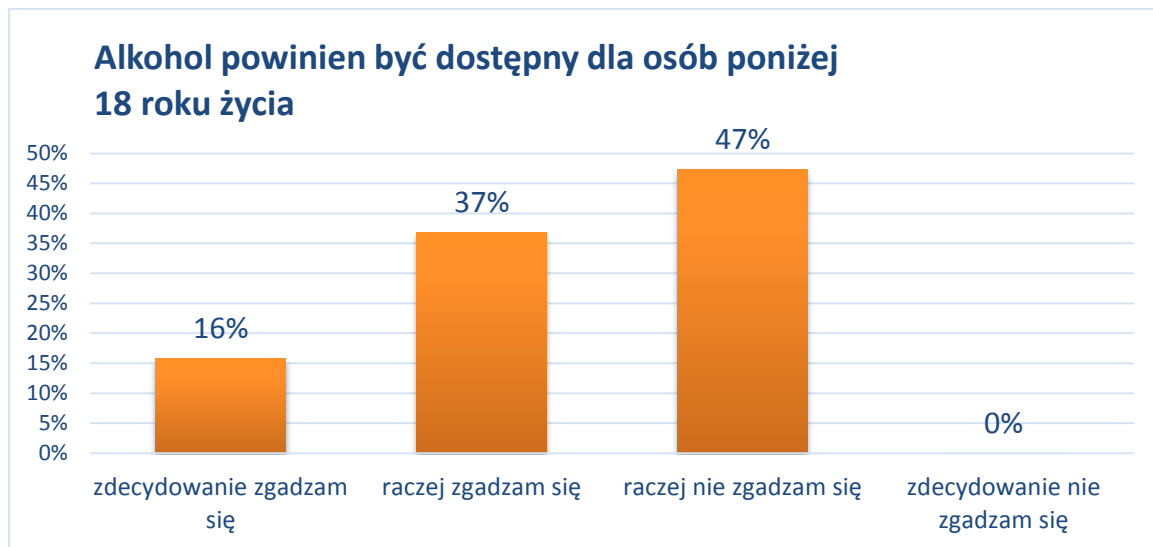
Kolejne pytanie, przyniosło równie niepokojące wyniki na temat przekonań dotyczących niebezpieczeństwa jakim jest prowadzenia samochodu po spożyciu alkoholu - łącznie 53% sprzedawców nie widzi zagrożenia w takiej sytuacji. Nikt z badanych nie przeciwstawił się radykalnie takiemu założeniu.

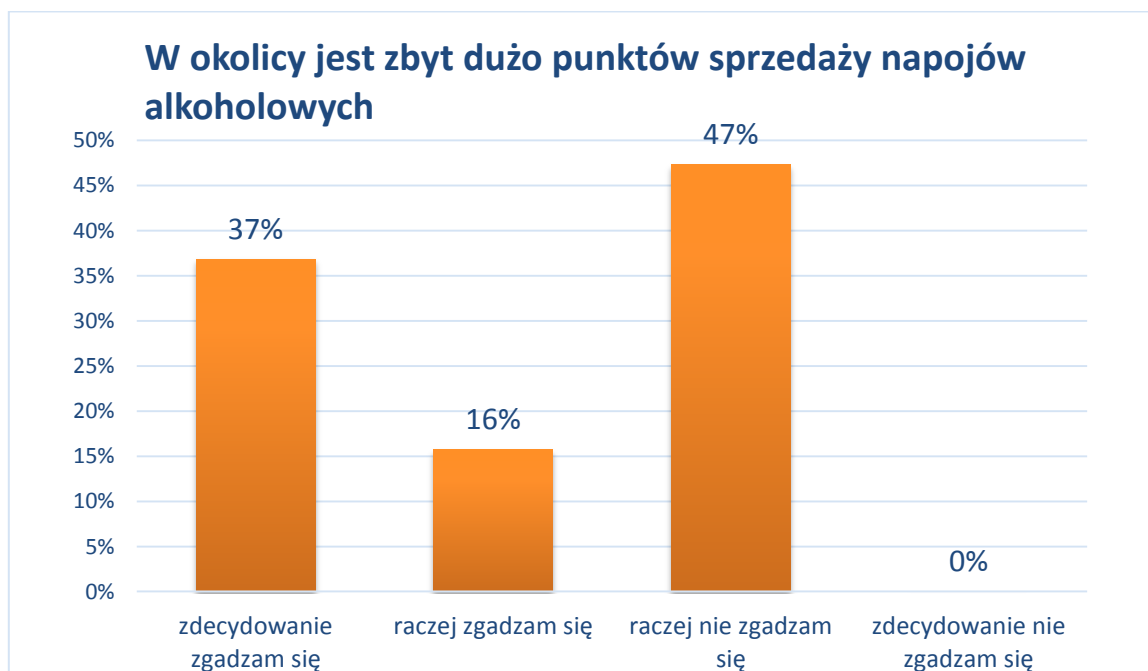
Równie alarmujące są przekonania sprzedawców na temat szkodliwości alkoholu dla kobiet w ciąży – łącznie 58% nie widzi zagrożenia w spożywaniu takiej substancji przez takie osoby.

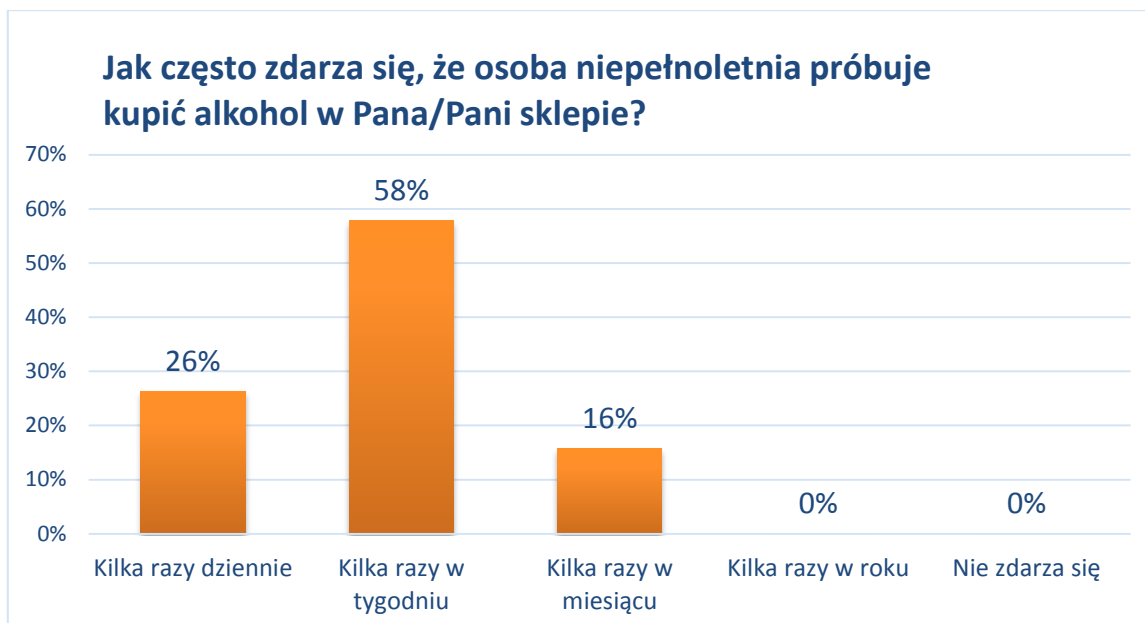
Łącznie **53%** Sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Zbójno **uważa, że alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.**

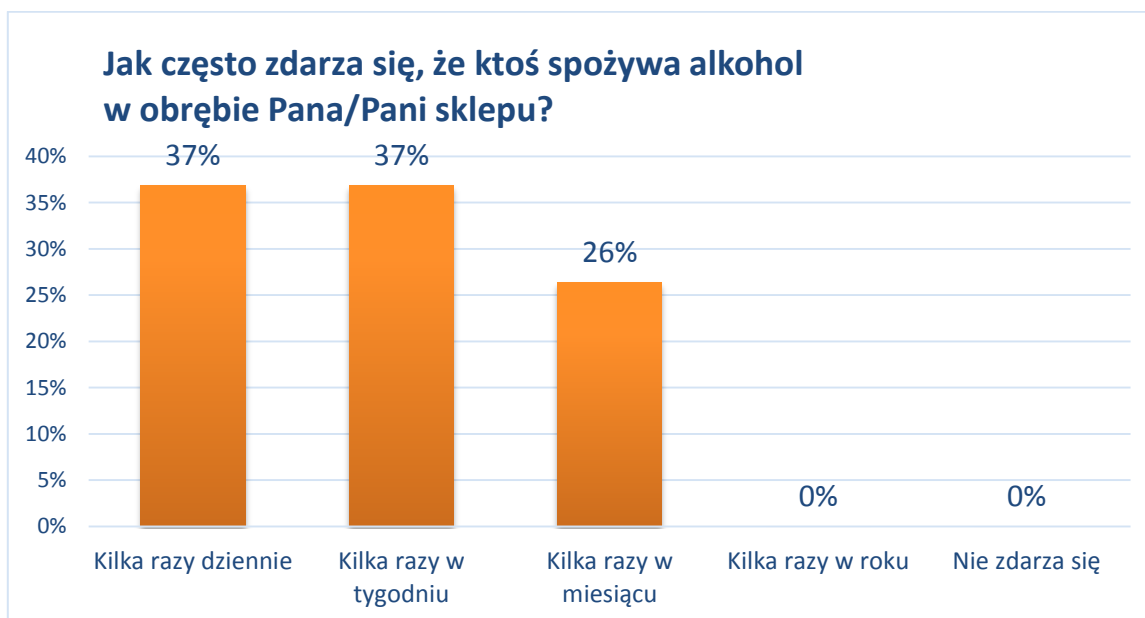
Łącznie **53%** sprzedawców uważa, że okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Zbójno deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się nągminnie - najczęściej kilka razy w tygodniu (58%)**. Pozostałe wartości odnoszą się do prób zakupu alkoholu kilka razy w dziennie (26%) i kilka razy w miesiącu (16%). Odpowiedzi kilka razy w roku oraz „nie zdarza się” nie udzielił żaden z badanych.

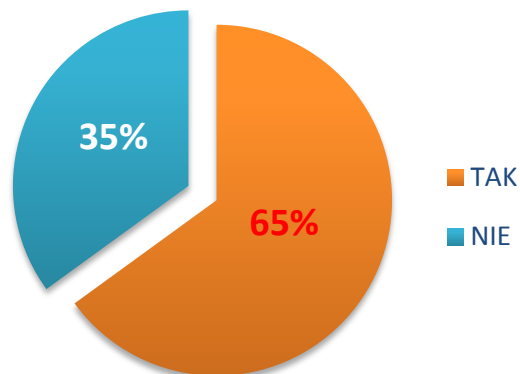

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się być równie powszechnym zjawiskiem - **37% przebadanych sprzedawców przyznaje, że takie incydenty zdarzają się kilka razy dziennie, tyle samo (37%), że kilka razy w tygodniu i 16% kilka razy w miesiącu. żaden badany nie udzielił odpowiedzi nie zdarza się lub kilka razy w roku, co świadczy o wysokiej randze problemu i jego powszechności.**

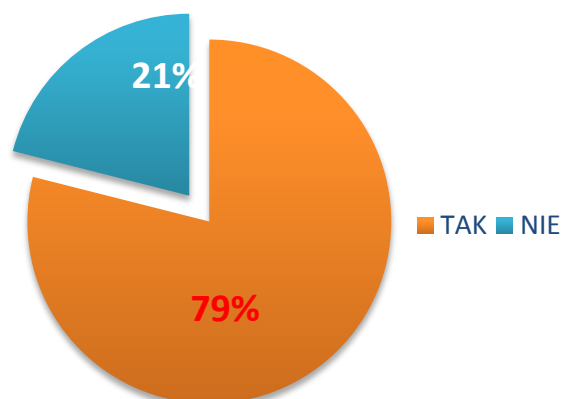
65% sprzedawców przyznało, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy miało miejsce nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu.

Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś
nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem
alkoholu w obrębie sklepu?

Równie niepokojący wydaje się fakt, że aż **79% sprzedawców** przyznaje, że się w ciągu ostatnich 3 miesięcy pojawiła się **konieczność wezwania policji/straży miejskiej** w sprawie nieprzyjemnego zajścia związanego ze spożyciem alkoholu w obrębie sklepu

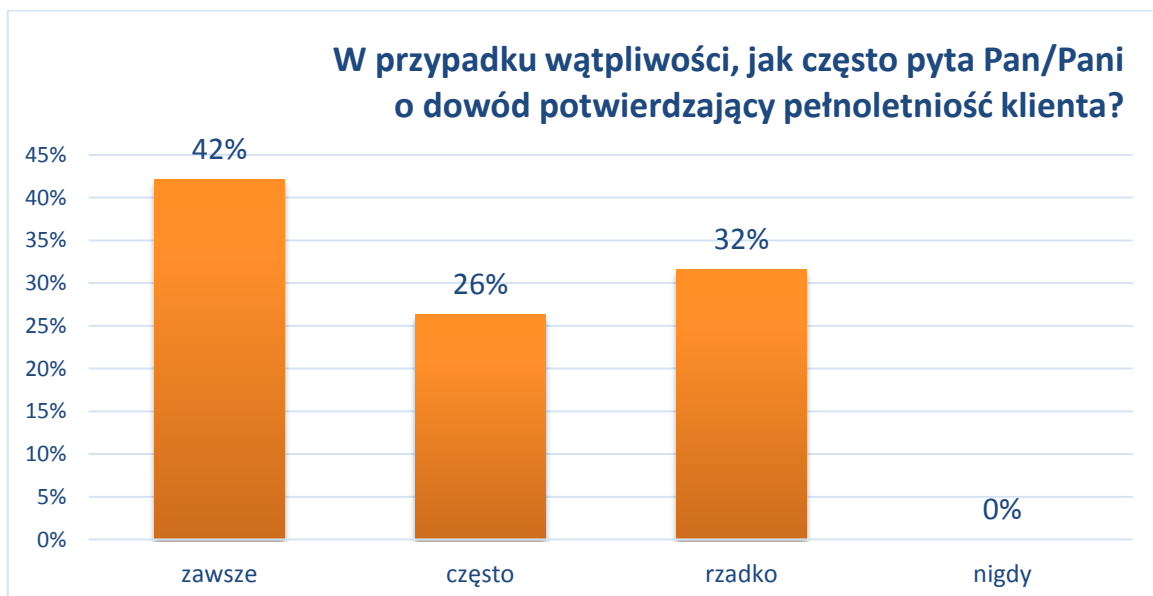
Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy pojawiła się
konieczność wezwania policji/straży miejskiej w sprawie
nieprzyjemnego zajścia związanego ze spożyciem alkoholu w
obrębie sklepu ?

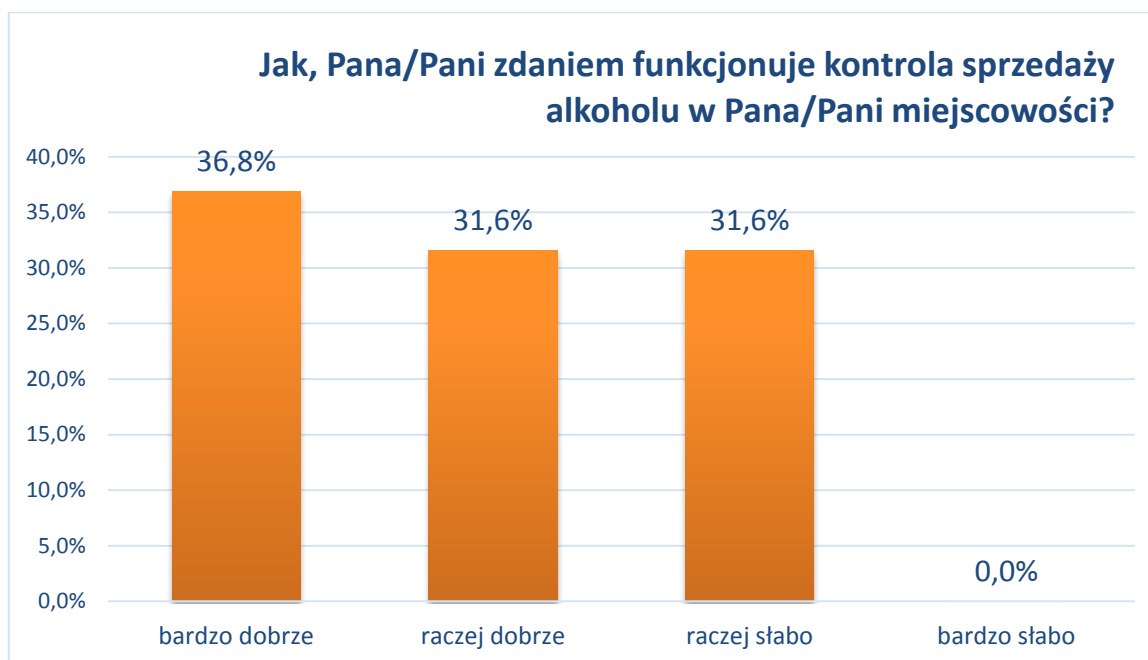
Wyniki na temat dostępności alkoholu dla młodzieży z perspektywy badanych sprzedawców są niezwykle niepokojące - 42% wskazało, że często zdarza się, że sprzedają osobom nieletnim alkohol. Jedynie 32% twierdzi, że nigdy jej się to nie przydarzyło.

W przypadku wątpliwości co do wieku, jedynie **42% badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek**, a często robi to pozostałe 26% osób. Blisko co trzeci sprzedawca przyznaje, że decyduje się na to rzadko.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w Gminie Zbójno. **Łącznie 68,4% badanych oceniło jej funkcjonowanie bardzo dobrze lub raczej dobrze.**

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

METODOLOGIA

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

CEL BADANIA

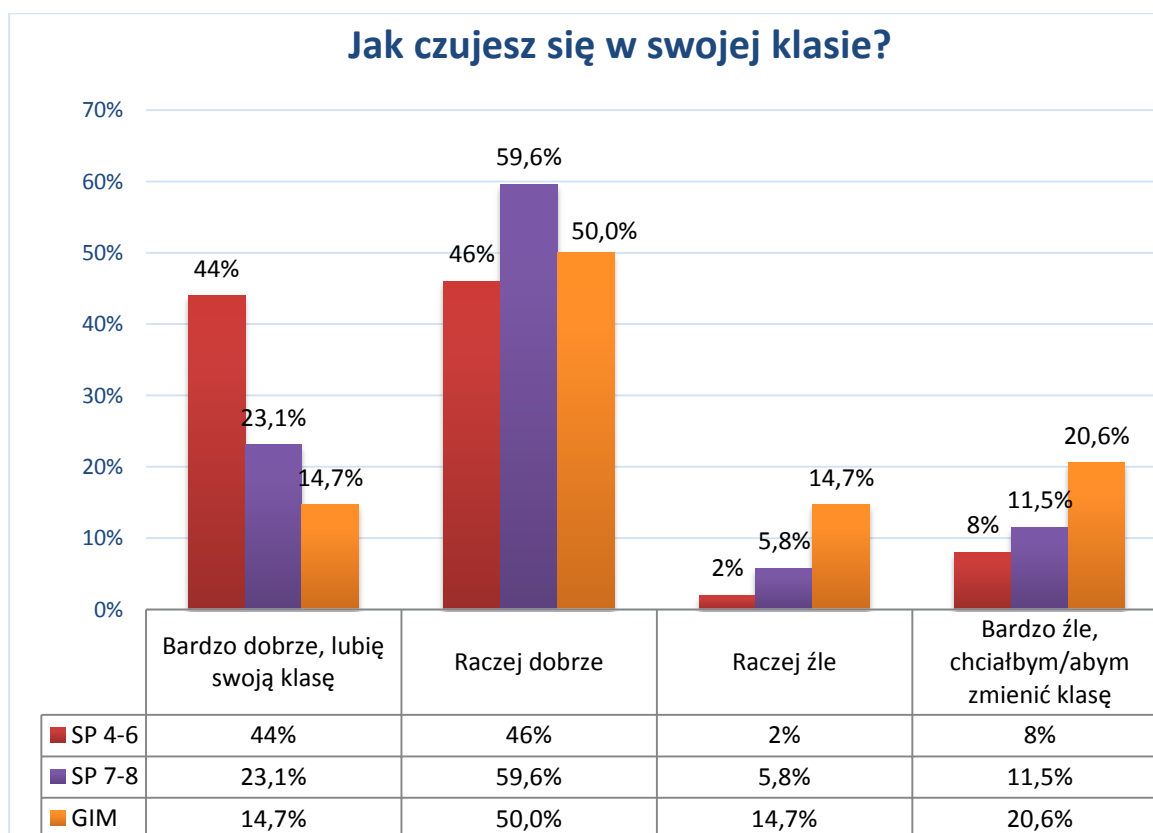
Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych (alkoholu, narkotyków, dopalaczy) oraz przemocy.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

Liczebność grup badanych	
Szkoły Podstawowe 4-6	50
Szkoły Podstawowe 7-8	52
Klasy gimnazjalne	34
ŁĄCZNIE	136

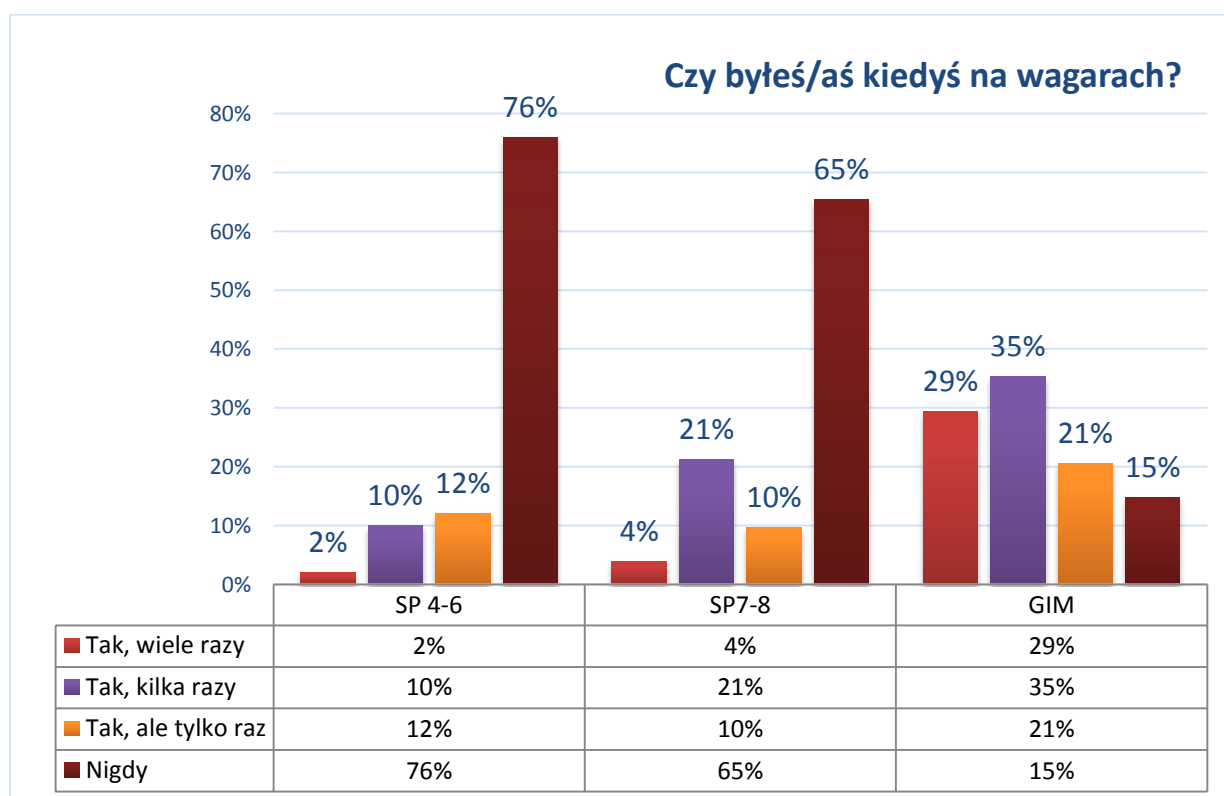
Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstotliwość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki zmieniają się w zależności od wieku badanych: **najlepiej w klasie czują się uczniowie klas 4-6 szkół podstawowych (łącznie 90%⁷)**. Takiego samego zdania jest 73% uczniów klas 7-8 szkół podstawowych i 65% uczniów klasy gimnazjalnej. Widać, że wraz z wiekiem spadają poziom zadowolenia ze swojej klasy. **Najgorzej czują się w swoich klasach gimnazjaliści – 21% z nich czuje się na tyle źle, że skłonna byłaby zmienić klasę**. Opinię tę podzieliła 11,5% starszych uczniów szkoły podstawowej i 8 % ich młodszych kolegów.

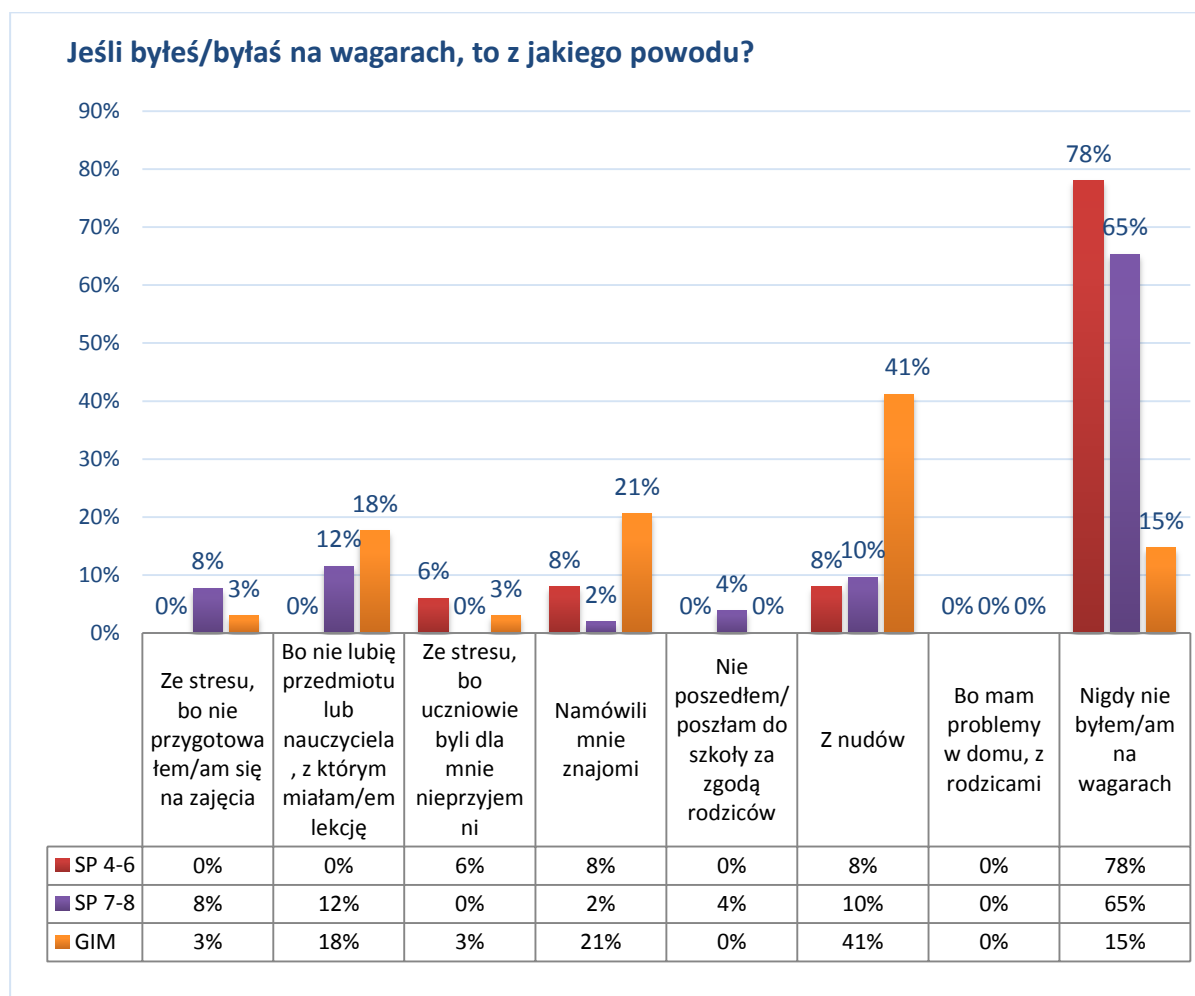
⁷ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę* i *raczej dobrze*.

Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat wagarowania, wydają się odzwierciedlać tendencje związane z wiekiem rozwojowym. **Uczniowie klas 4-6 szkół podstawowych w przeważającej części nigdy nie byli na wagarach (76%) lub byli na nich tylko raz (12%).** Odsetek osób wagarujących wzrasta wraz z wiekiem – w klasach 7-8 szkół podstawowych już tylko 65% uczniów przyznaje, że nigdy nie wagarowało. Najczęściej zdarza się wagarować uczniom klasy gimnazjalnej łącznie 64% odpowiedziało, że było na wagarach kilka lub wiele razy.

Od tego, jak często uczniowie wagarują, istotniejsze wydają się być powody, dla których decydują się to robić. Na pytanie (wielokrotnego wyboru) „Jeśli byłeś/byłaś na wagarach, to z jakiego powodu?” uzyskaliśmy odpowiedzi jak poniżej.

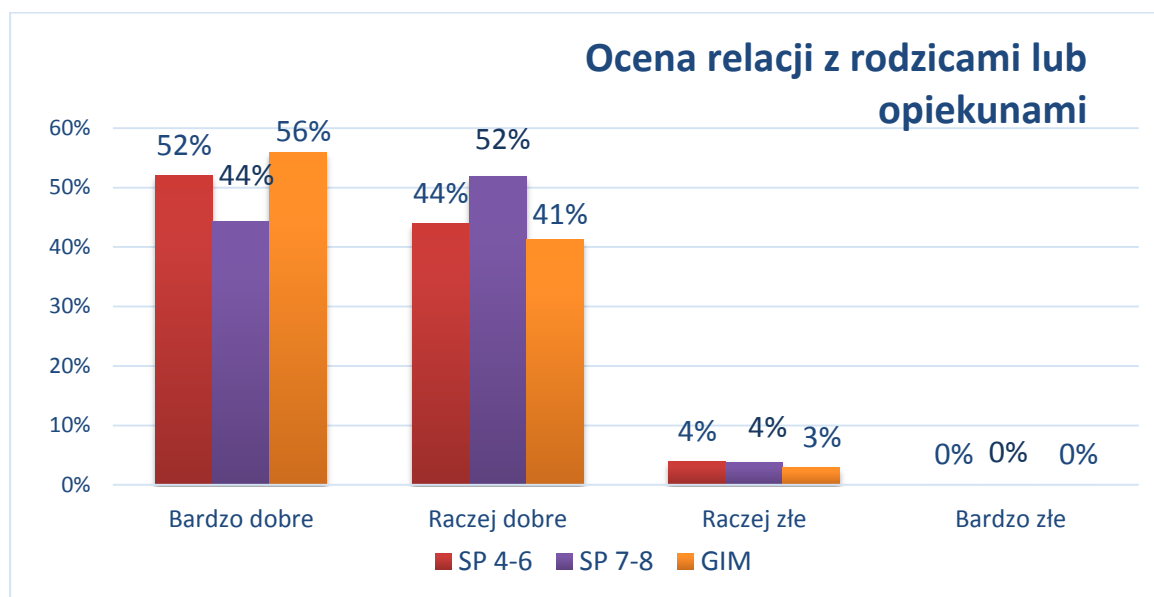
Uczniowie jeśli opuszczali lekcje, to często z nudów (SP 4-6 – 10%; SP 7-8 – 12%; GIM – 13%) za namową znajomych (SP 4-6 – 8%; GIM – 21%), oraz starsi uczniowie z powodu braku sympatii do danego nauczyciela (SP 7-8 – 12%; GIM – 18%).

Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowić mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy. **Uczniowie gminy Zbójno deklarują w przeważającej większości bardzo dobre lub raczej dobre relacje z opiekunami (SP4-6 – 96%; SP7-8 – 96%; GIM – 97%).** Należy zauważyć, że rozkład wyników, wbrew oczekiwaniom, nie zmienia się wraz z wiekiem – gimnazjaliści i uczniowie starsi oceniają związki z rodzicami lub opiekunami, podobnie jak uczniowie

szkół podstawowych, jako satysfakcjonujące. Żaden z uczniów nie ocenia swojej relacji z opiekunami jako „bardzo złej”.

Dobre relacje z rodzicami uczniów to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic – nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.

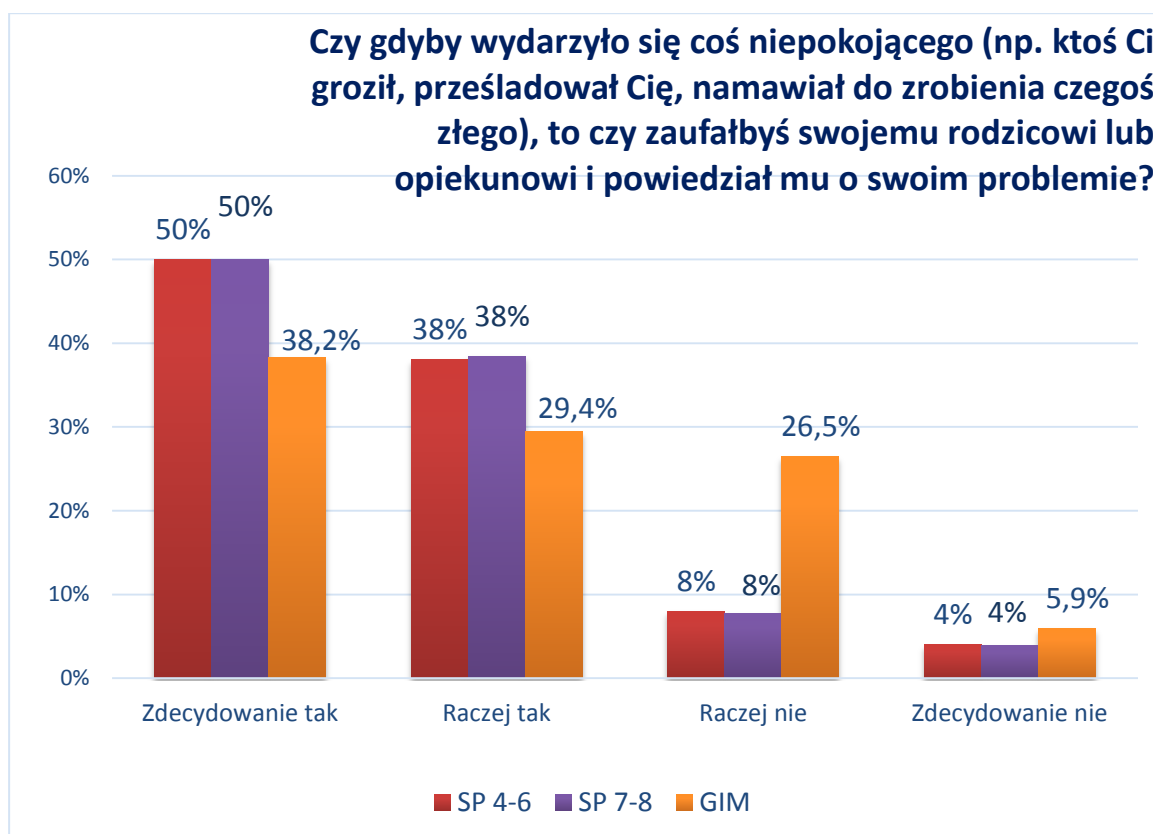
W ankiecie uczniowie odpowiedzieli również na podobne pytanie dotyczące osobno rodziców lub opiekunów oraz nauczycieli. Pytanie dotyczyło reakcji ucznia na niepokojące wydarzenie (np. groźby, prześladowanie, namawianie do zrobienia czegoś złego), czy zaufałby swojemu rodzicowi lub opiekunowi i powiedział mu o swoim problemie.

Łącznie 88% uczniów SP 4-6 odpowiedziało, że obdarzyłoby zaufaniem rodzica lub opiekuna, natomiast 82% nauczyciela.

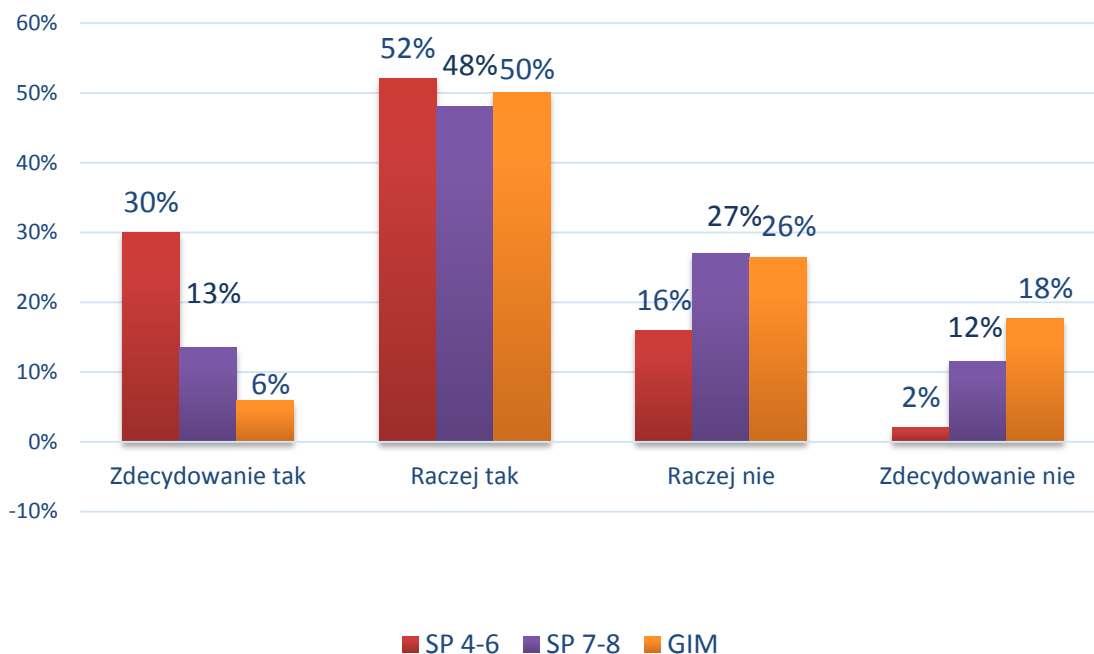
Również łącznie 88% uczniów SP 7-8 odpowiedziało, że obdarzyłoby zaufaniem rodzica lub opiekuna, natomiast już tylko 61% nauczyciela. Odpowiedzi negatywne (nauczyciel) to aż 39%.

Wśród uczniów klasy gimnazjalnej łącznie 76% uczniów odpowiedziało, że obdarzyłoby zaufaniem rodzica lub opiekuna, natomiast już tylko 56% nauczyciela. Powyższe dane świadczą o wyższym zaufaniu do rodziców niż pedagogów. Warto zauważyć, że poziom

zaufania do nauczycieli drastycznie spada wraz z wiekiem. Najbardziej niechętni do szukania wsparcia zarówno wśród rodziców jak i pedagogów okazują się gimnazjaliści. Tendencja taka wydaje się być zrozumiała z perspektywy normy rozwojowej – okres dojrzewania cechuje się tendencją do kwestionowania autorytetu dorosłych przez młodzież. Jednocześnie należy pamiętać, że jest to wiek wielu przemian w którym młodzi ludzie potrzebują zrozumienia i troskliwego towarzyszenia w problemach.

Czy gdyby wydarzyło się coś niepokojącego (np. ktoś Ci groził, prześladował Cię, namawiał do zrobienia czegoś złego), to czy zaufałybyś któremuś z nauczycieli i powiedział mu o swoim problemie?

WYNIKI

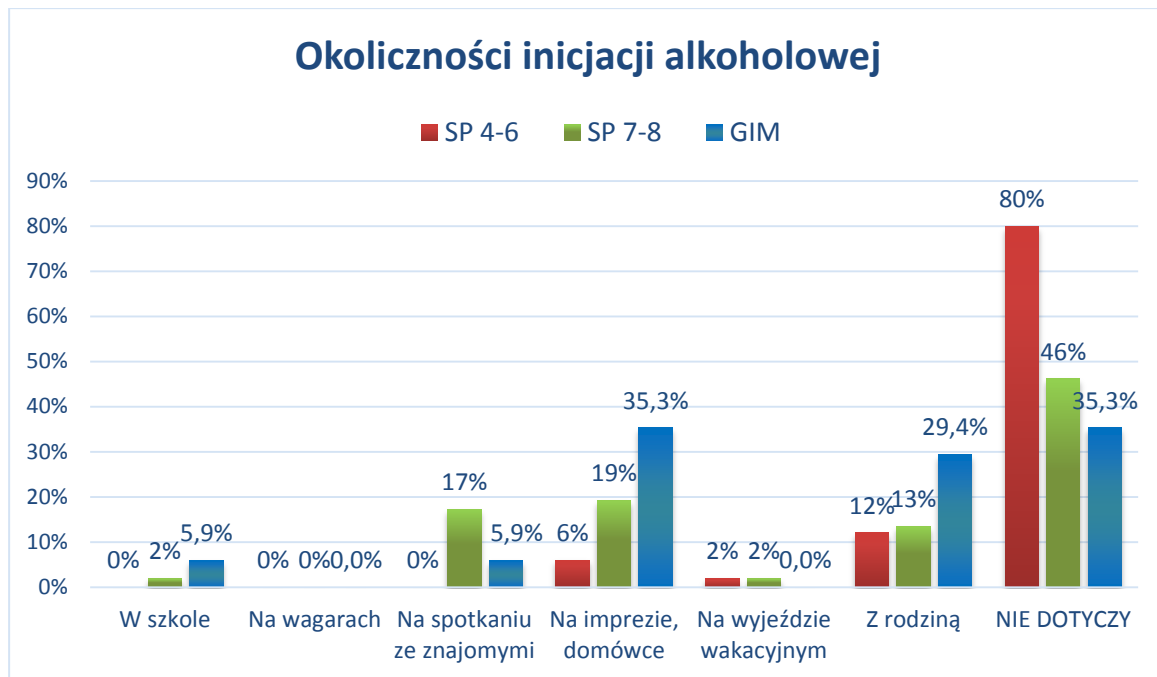
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

Inicjację alkoholową ma za sobą 24% uczniów SP 4-6, 62% uczniów SP 7-8 oraz 82% uczniów GIM.

Średnia wieku inicjacji alkoholowej dla uczniów klas młodszych szkół podstawowych wyniosła 11 lat, dla starszych - 13 lat.

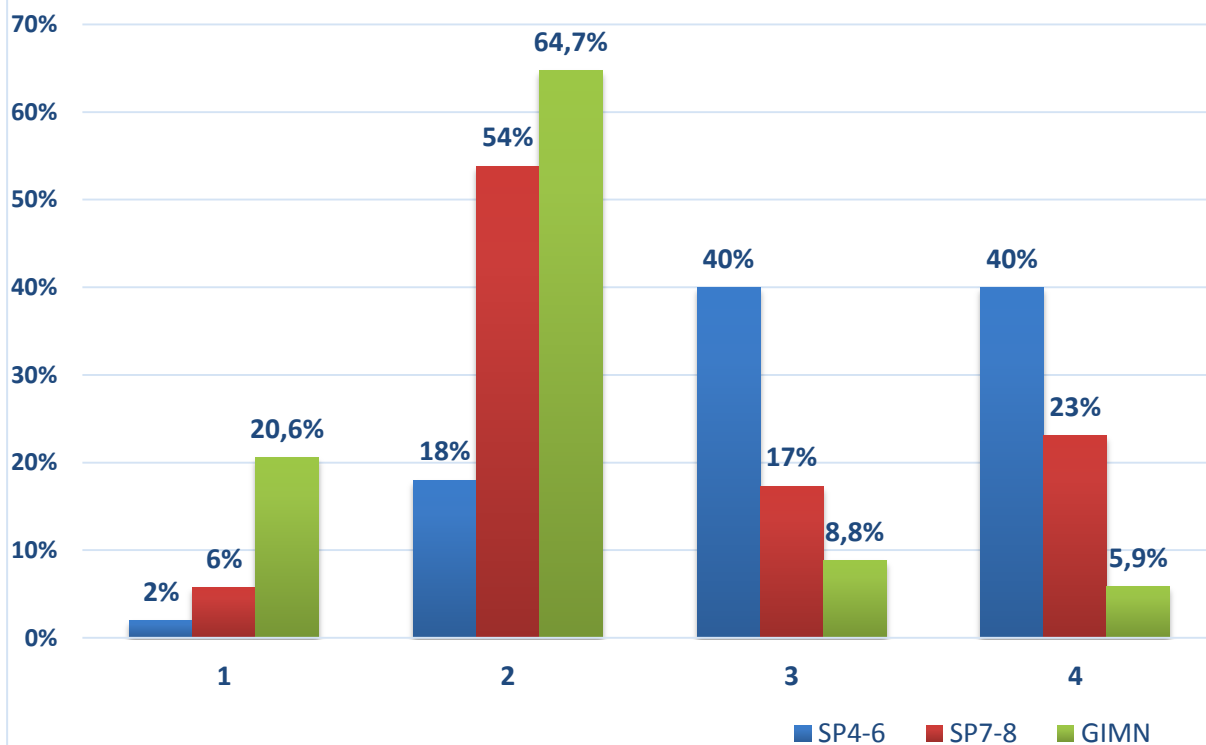
Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej starszych uczniów szkoły podstawowej oraz gimnazjum jest impreza lub domówka (odpowiednio 19% i 35%). Znaczna część uczniów klas 7-8 deklaruje, że swoje pierwsze próby alkoholu przeżyła w towarzystwie znajomych (17%). Niepokoić może fakt, że popularnym miejscem na takie doświadczenia jest spotkanie z rodziną (SP-12%; SP 7-8 – 13%; GIM – 29%).

Wynik wydaje się potwierdzać prawidłowość związaną z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla młodzieży najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

Dla oceny postaw badanych uczniów wobec alkoholu istotna jest wiedza na temat, jaką opinię mają uczniowie na temat jego spożywania. Tylko 2% uczniów SP 4-6 przyznało, że spożywanie alkoholu w ich wieku jest normalne. Sytuacja jednak zmienia się wraz z wiekiem – co piąty przebadany gimnazjalista uważa, że regularne picie w jego wieku jest normalne. Wraz z wiekiem wzrasta tolerancja uczniów na podejmowanie prób picia alkoholu - 18% najmłodszych, 54% uczniów SP -8 i 65% uczniów GIM, odpowiedziało, że próbowanie jest normalne dla ich okresu rozwoju. 40% uczniów SP 4-6 zadeklarowało, że jest zdecydowanym przeciwnikiem picia alkoholu. Dla porównania, tą opcję wybrało 23% uczniów SP 7-8 i tylko 5,9% uczniów GIM.

Co sądzisz o piciu alkoholu?

1 - To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie.

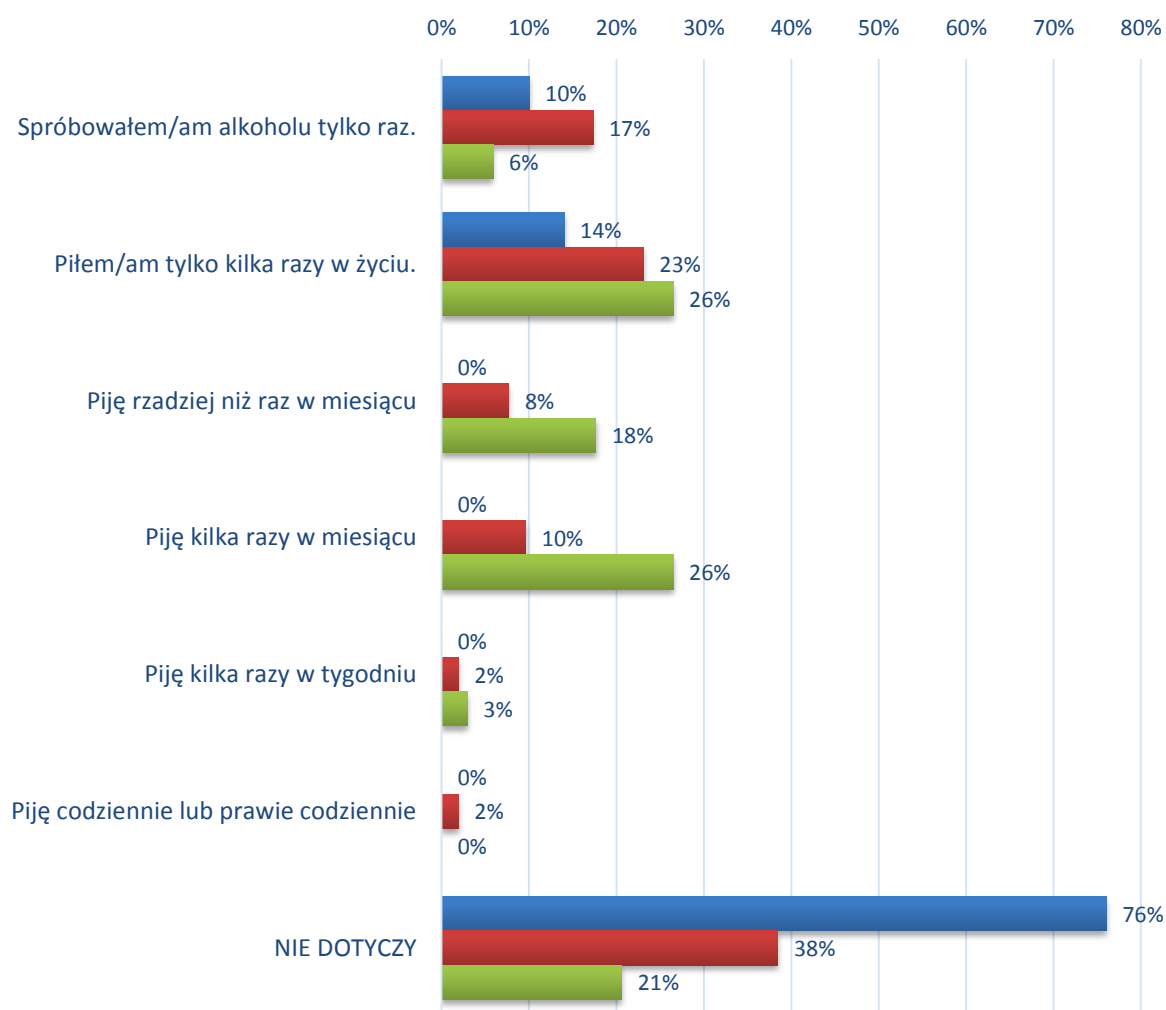
2 - To normalne, że próbujemy alkoholu, ale jesteśmy jeszcze za młodzi na picie.

3 - Poczekam z próbowaniem i piciem alkoholu aż będę starszy/a.

4 - Jestem przeciwnikiem/przeciwniczką alkoholu. Nigdy nie będę go pić.

Ważną kwestią było dla nas to, jak często młodzi ludzie sięgają alkohol. **10% uczniów szkół SP4-6; 17% uczniów SP7-8 i 6% uczniów GIM miało jednorazowy kontakt z alkoholem.** Dla sporej części uczniów szkół podstawowych okoliczność ta miała miejsce kilka razy w życiu (SP 4-6 – 14%; 23%; 26%). Niepokojący wydaje się fakt, że aż 26% gimnazjalistów i co dziesiąty starszy uczeń podstawówki deklaruje **picie kilka raz w miesiącu.** Odsetek uczniów, których ta kwestia nie dotyczy, zgodnie z oczekiwaniami, zmniejsza się wraz z wiekiem uczniów: SP4-6 – 76%; SP 7-8 – 38%; GIM – 21%.

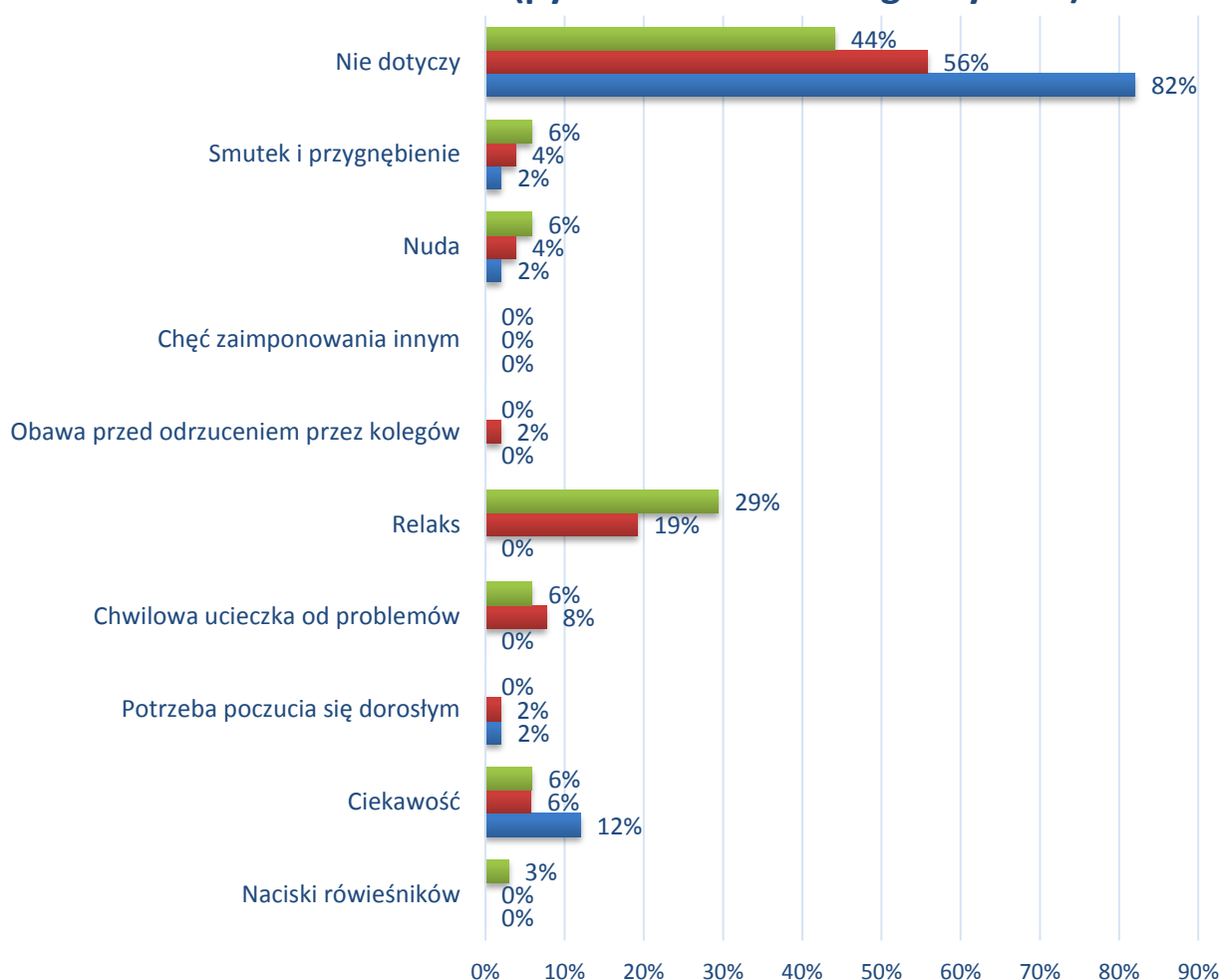
Jak często pijesz alkohol?

	NIE DOTYCZY	Piję codziennie lub prawie codziennie	Piję kilka razy w tygodniu	Piję kilka razy w miesiącu	Piję rzadziej niż raz w miesiącu	Piłem/am tylko kilka razy w życiu.	Spróbowałem/am alkoholu tylko raz.
■ SP4-6	76%	0%	0%	0%	0%	14%	10%
■ SP7-8	38%	2%	2%	10%	8%	23%	17%
■ GIM	21%	0%	3%	26%	18%	26%	6%

Nie tylko częstotliwość, ale także **powody sięgania przez uczniów po alkohol** stają bardzo ważne przy projektowaniu działań profilaktycznych. Najbardziej popularnymi odpowiedziami dla starszych uczniów jest potrzeba relaksu (SP 7-8 - 19%; GIM – 29%) oraz ucieczka od problemów (SP 7-8 – 6%; GIM – 8%). Wyniki te wskazują, że młodzież sięga po alkohol z powodu nieumiejętnego radzenia sobie z emocjami – zarówno jest to sposób na pozbycie się stresu i odpoczynek, jak i ochrona przed negatywnymi odczuciami. Wszyscy uczniowie przyznają, że do takich prób popycha ich również ciekawość (SP 4-6 – 6%; SP 7-8 – 6%; GIM – 12%)

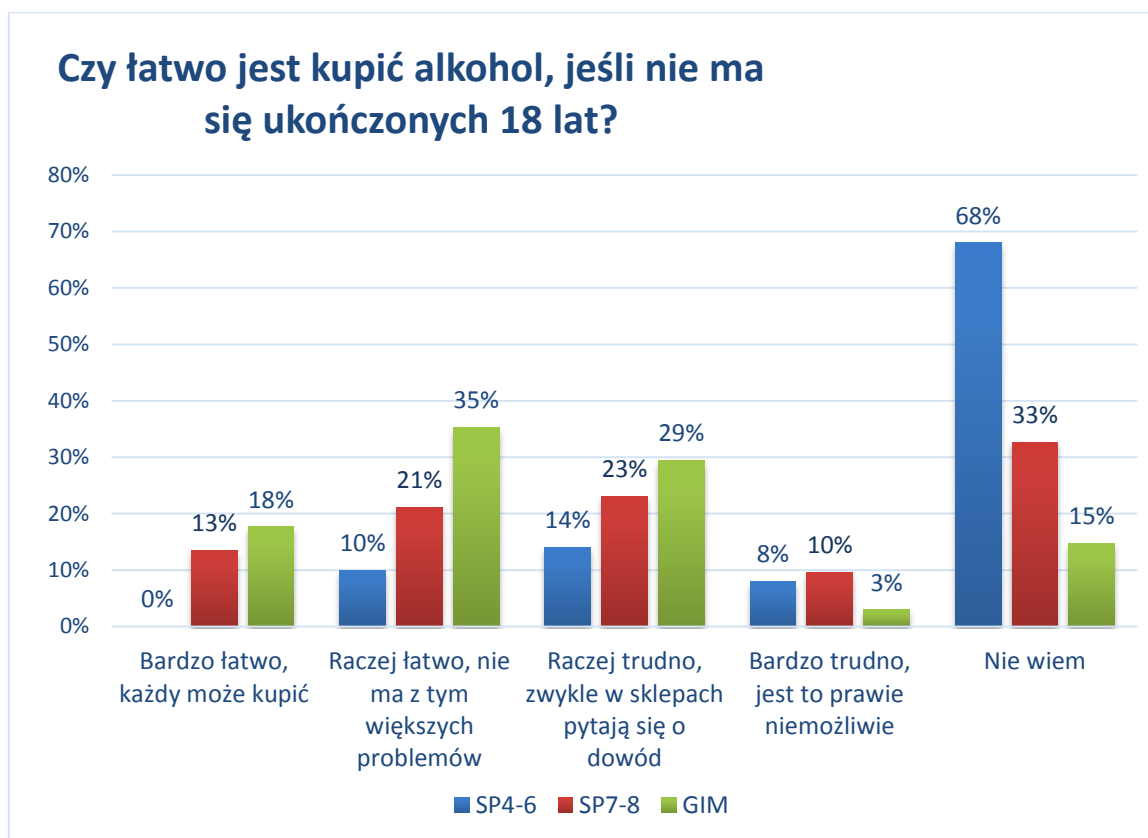
Z jakich powodów najczęściej sięgasz po alkohol? (pytanie wielokrotnego wyboru)

	Naciski rówieśników	Ciekawość	Potrzeba pocucia się dorosłym	Chwilowa ucieczka od problemów	Relaks	Obawa przed odrzuceniem przez kolegów	Chęć zaimponowania innym	Nuda	Smutek i przygnębienie	Nie dotyczy
GIM	3%	6%	0%	6%	29%	0%	0%	6%	6%	44%
SP7-8	0%	6%	2%	8%	19%	2%	0%	4%	4%	56%
SP4-6	0%	12%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	2%	82%

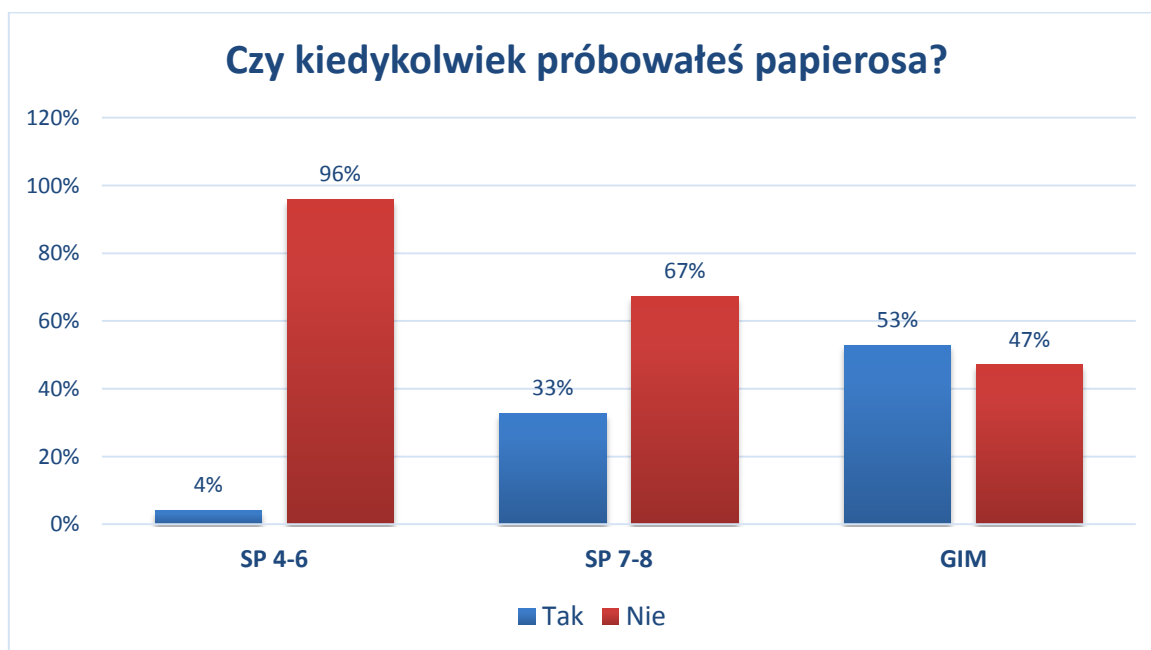
Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **Pokazane poniżej wyniki sugerują, że 68% uczniów SP4-6; 33% uczniów SP7-8 i 15% uczniów GIM nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 r.ż. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia**

alkoholu. Raczej łatwy i bardzo łatwy zakup alkoholu deklaruje: 10% uczniów SP4-6 8; 34% uczniów SP7-8 i 53% uczniów GIM. Wyniki te mogą świadczyć o próbach zakupu alkoholu przez wymieniony odsetek uczniów z danego przedziału wiekowego.

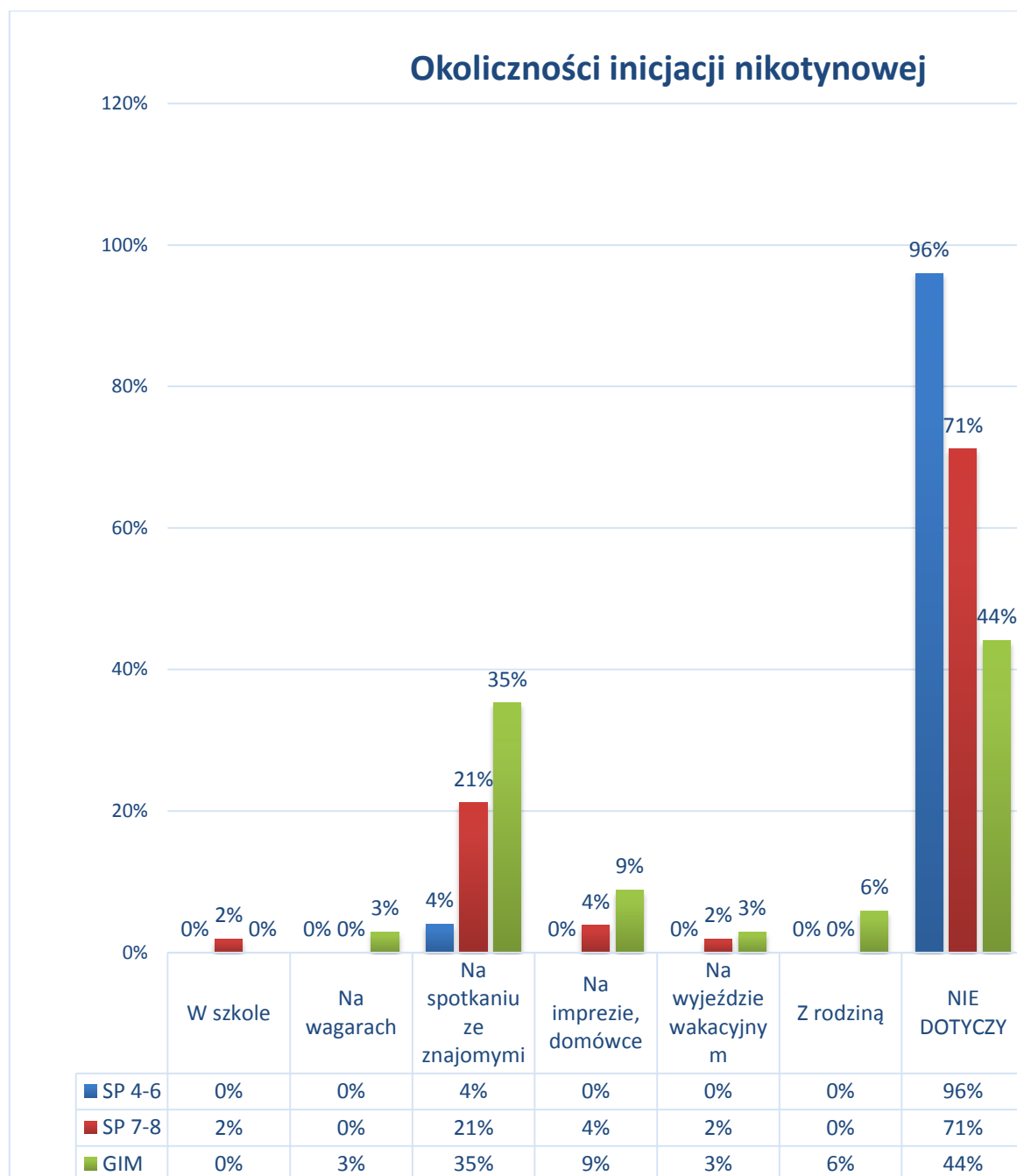

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów z Gminy Zbójno, czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach miało to miejsce. **Inicjację nikotynową ma za sobą 4% uczniów SP 4-6; 33% uczniów klas SP 7-8 oraz 53% gimnazjalistów. Wyniki te są niepokojące jeśli chodzi o starszych uczniów, szczególnie alarmująca wyaje się sytuacja gimnazjalistów.**

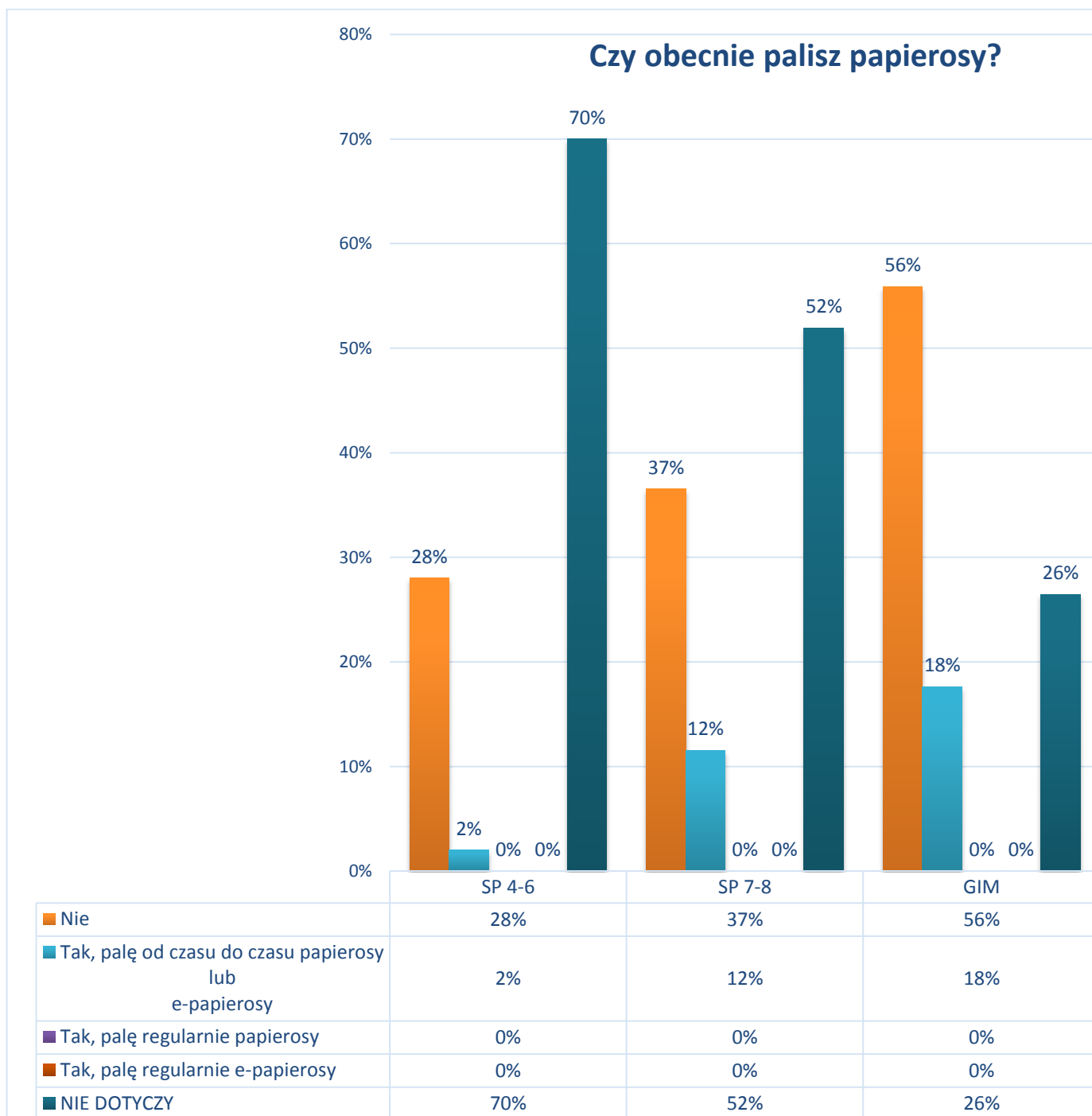

Jedyną okolicznością inicjacji nikotynowej na jaką wskazali najmłodsi uczniowie jest spotkanie ze znajomymi (4%). Taki kontekst jest również najbardziej powszechny dla starszych uczniów (SP 7-8 – 21%; GIM – 35%). Nieco mniejsza liczba tej grupy badanych wybrała odpowiedź „na imprezie, domówce” - odpowiednio – 4% i 9%. Wyniki takie potwierdzają tendencje rozwojowe – zachowania ryzykowne w większości motywowane są chęcią odnalezienia się w grupie rówieśników.

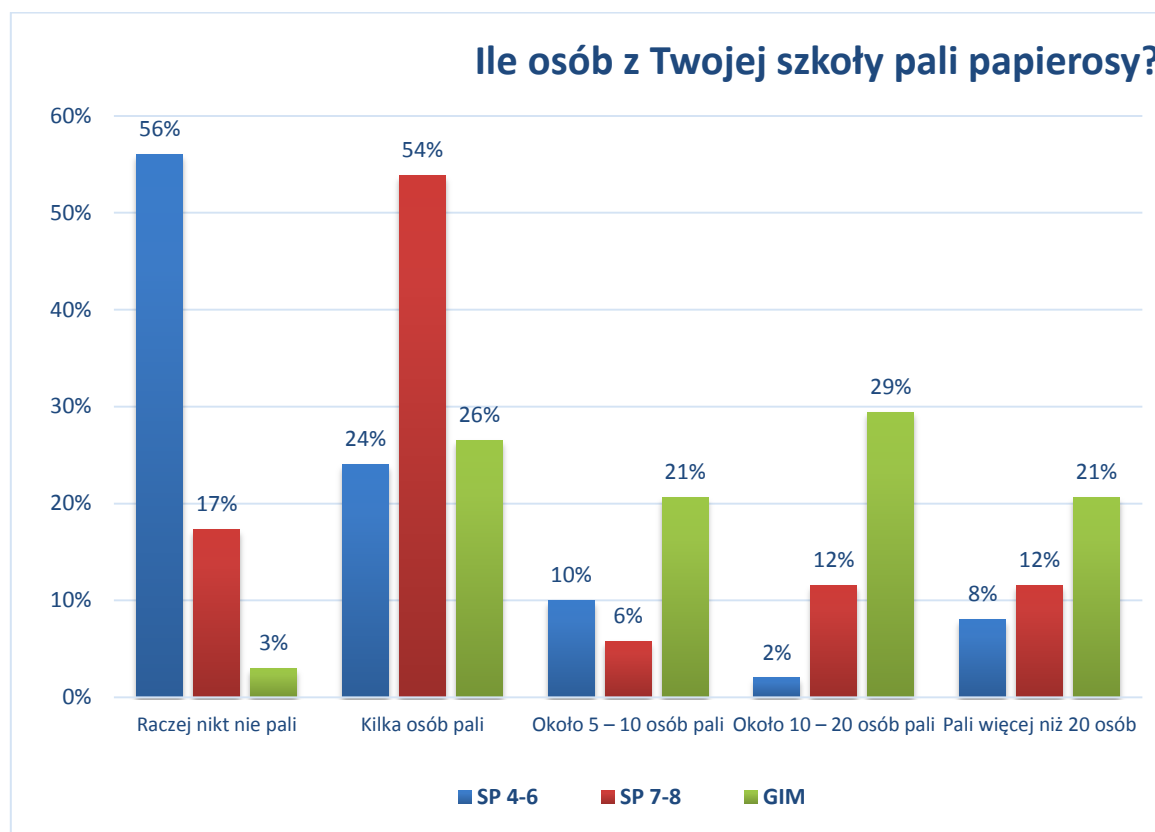
Większość uczniów z Gminy Zbójno, łącznie z tymi którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (łącznie SP 4-6: 98%; SP 7-8: 89%; GIM: 92%)⁸.

12% starszych uczniów 18% gimnazjalistów przyznaje, że od czasu do czasu pali papierosy lub e-papierosy.

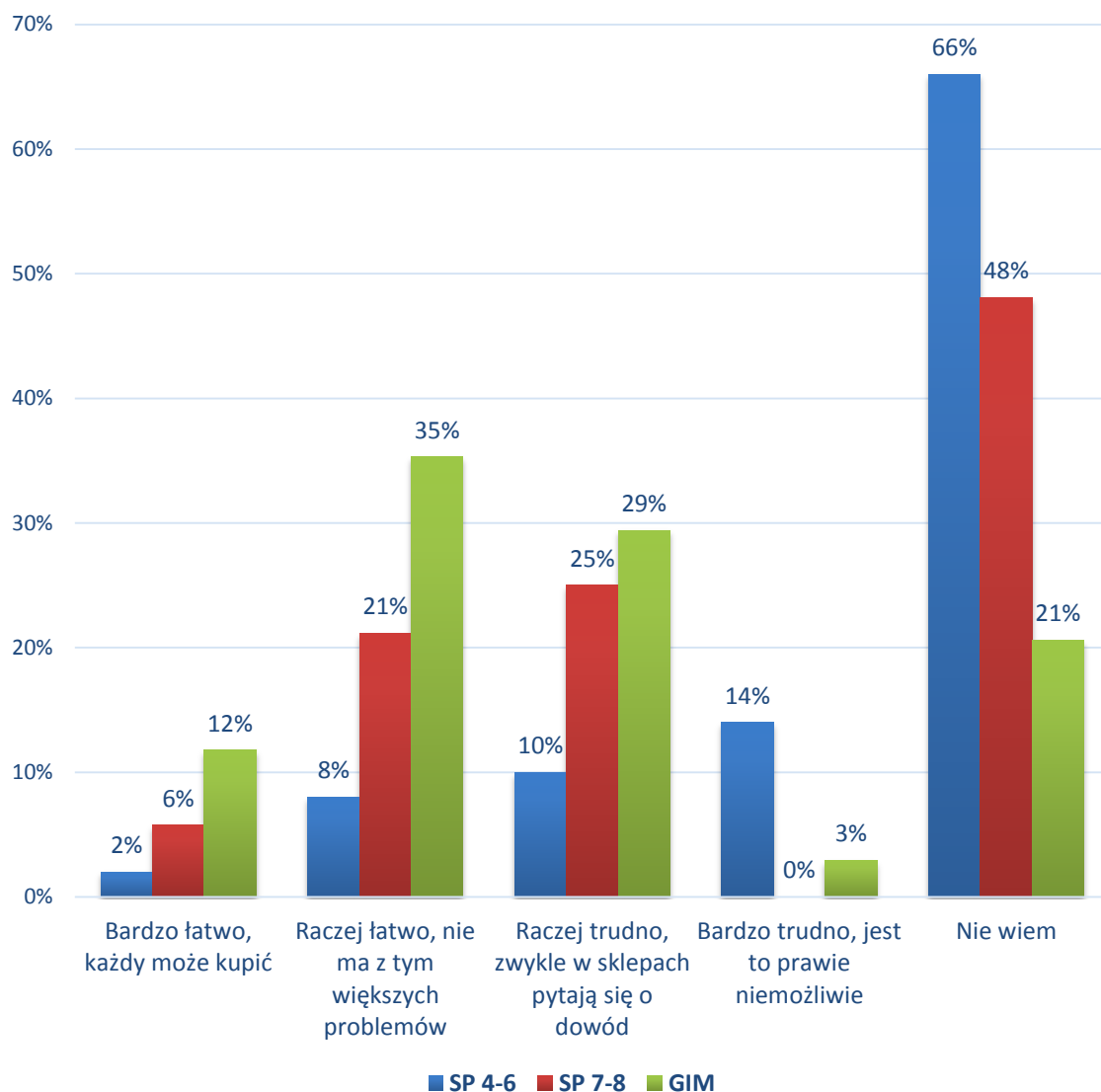
⁸ Suma odpowiedzi Nie i Nie dotyczy.

Uczniowie najmłodszych klas podstawowych prawie w większości oceniają, że ich koledzy raczej nie palą lub pali tylko kilka osób (łącznie 80%). Inaczej kształtują się wyniki wśród starszych i najstarszych uczniów. Wśród uczniów klas SP 7-8 podobnie stwierdza już 71% uczniów i 29% uczniów klasy gimnazjalnej. Z kolei, aż 29% uczniów klas gimnazjalnych deklaruje, że w ich otoczeniu jest ponad 10 osób, które palą papierosy, co dziesiąty że jest ich ponad 20.

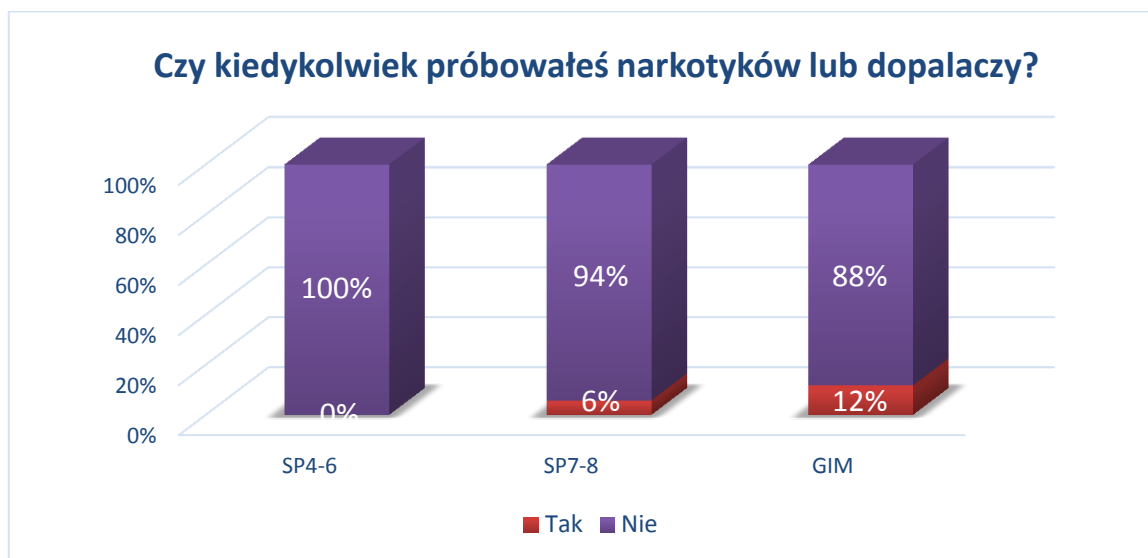
W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Ponad połowa uczniów klas młodszych oraz blisko połowa ich starszych kolegów nie znało odpowiedzi na to pytanie (SP 4-6: 66%; SP 7-8: 48%).** Gimnazjaliści mają w tym względzie bardziej zróżnicowane poglądy. Jedynie 21% uczniów GIM wskazało, że nie wie, a łącznie 47% uczniów GIM oceniło, że raczej i bardzo łatwo jest kupić papierosy osobom poniżej 18 roku życia.

Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

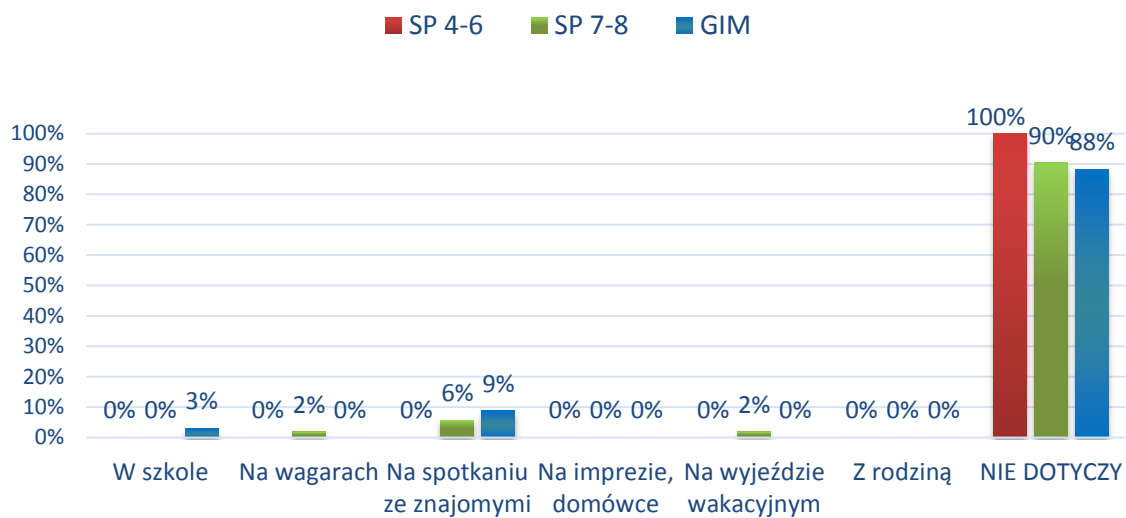
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Wyniki badań wskazują, że 100% uczniów SP4-6; 94% uczniów SP7-8 i 88% uczniów GIM **nie miało kontaktu z substancjami psychoaktywnymi**, tj. narkotykami i dopalaczami.

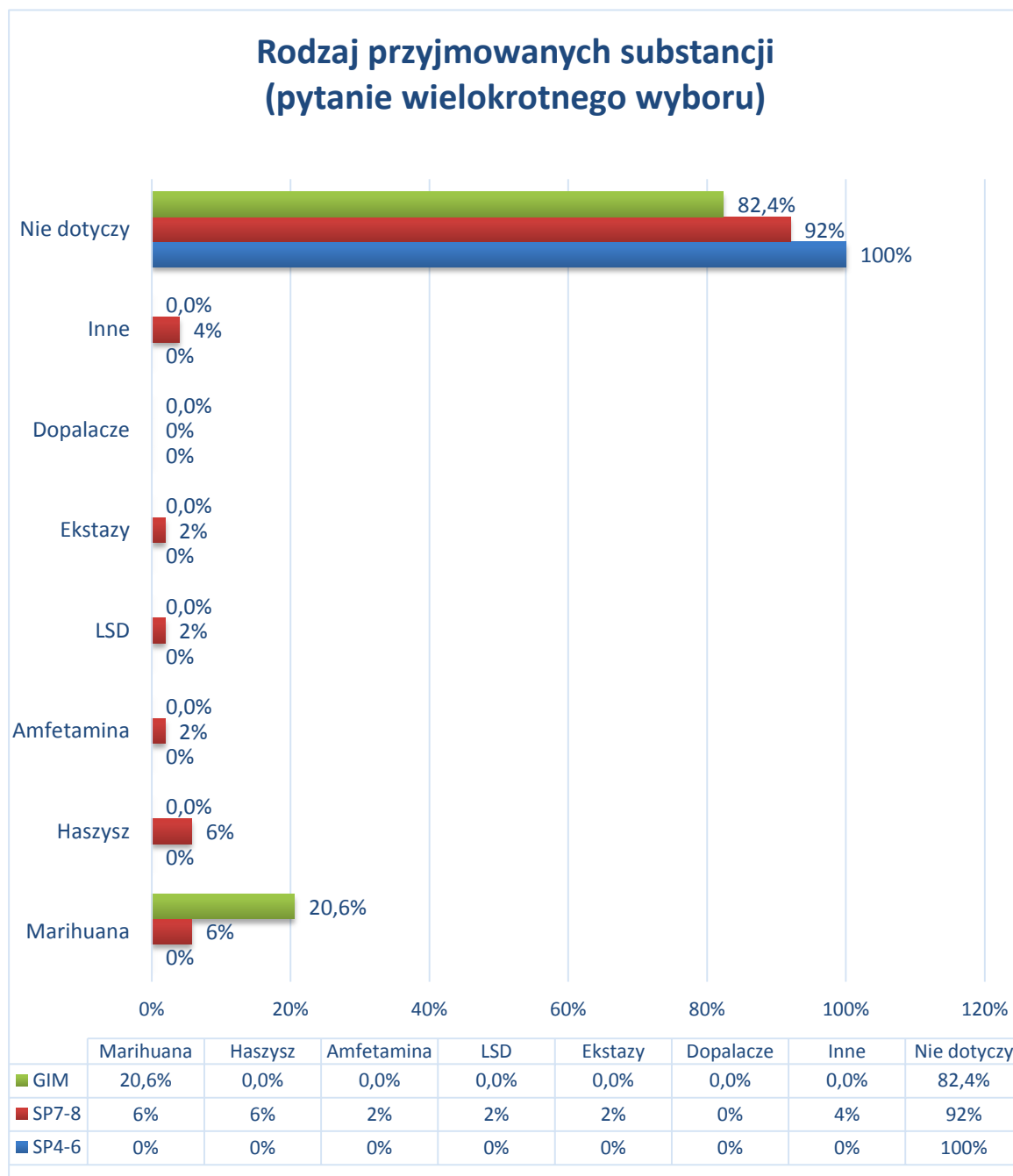

Z wypowiedzi badanych uczniów wynika, że ten problem w większości ich nie dotyczy (SP 4-6 – 100%; SP 7-8 – 90%; GIM – 88%). Jednak niepokojące jest, że część uczniów miało swój pierwszy kontakt z tymi substancjami na spotkaniu ze znajomymi (SP 7-8 – 6%; GIM – 9%) lub w szkole (GIM – 3%).

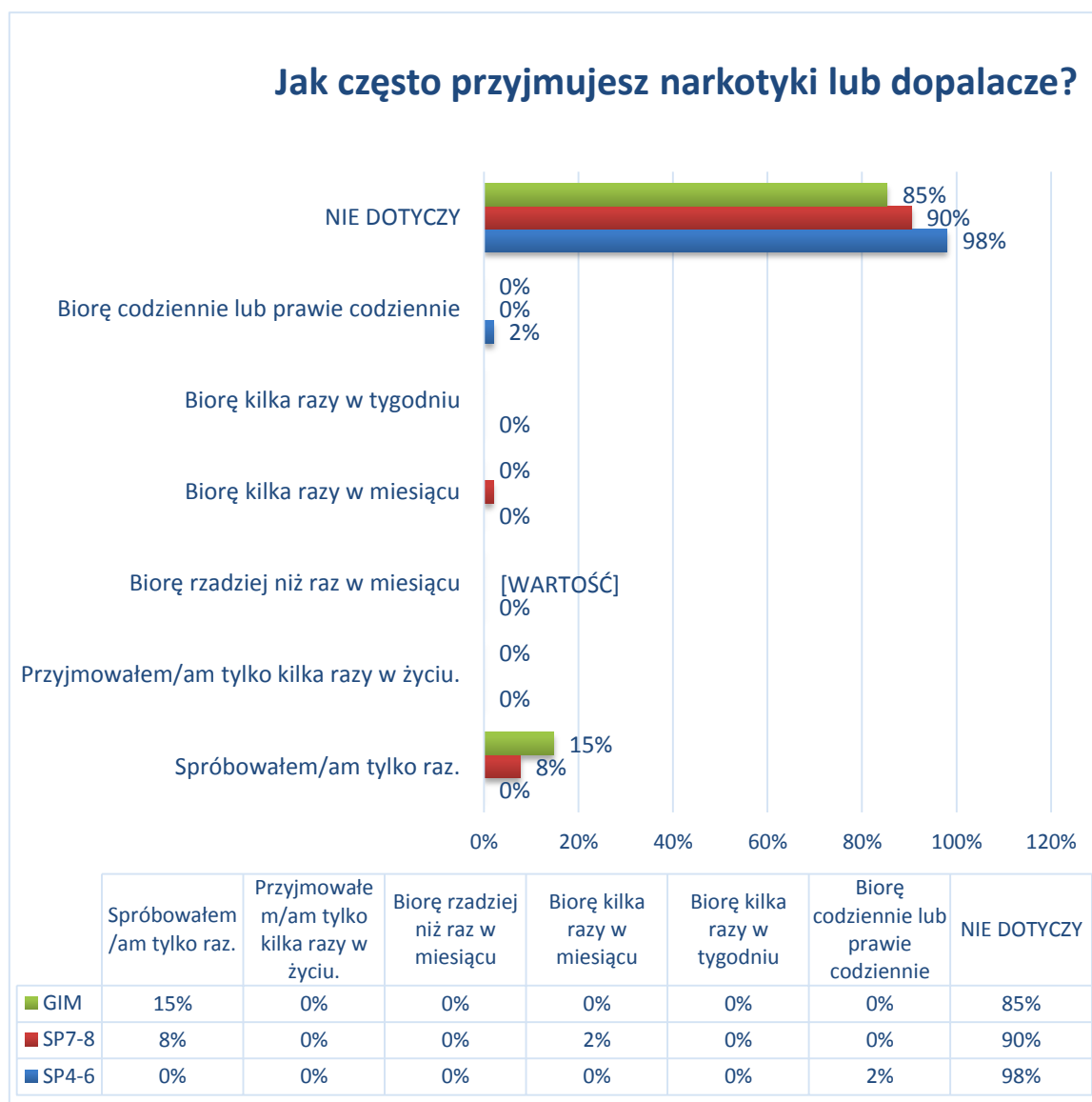
Okoliczności inicjacji narkotykowej

Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to głównie marihuana (SP7-8 – 6%; GIM. – 21%) oraz haszysz (SP 7-8 – 6%). 2% starszych uczniów szkoły podstawowej zaznaczyło odpowiedź – ekstazy, LSD, Amfetamina.

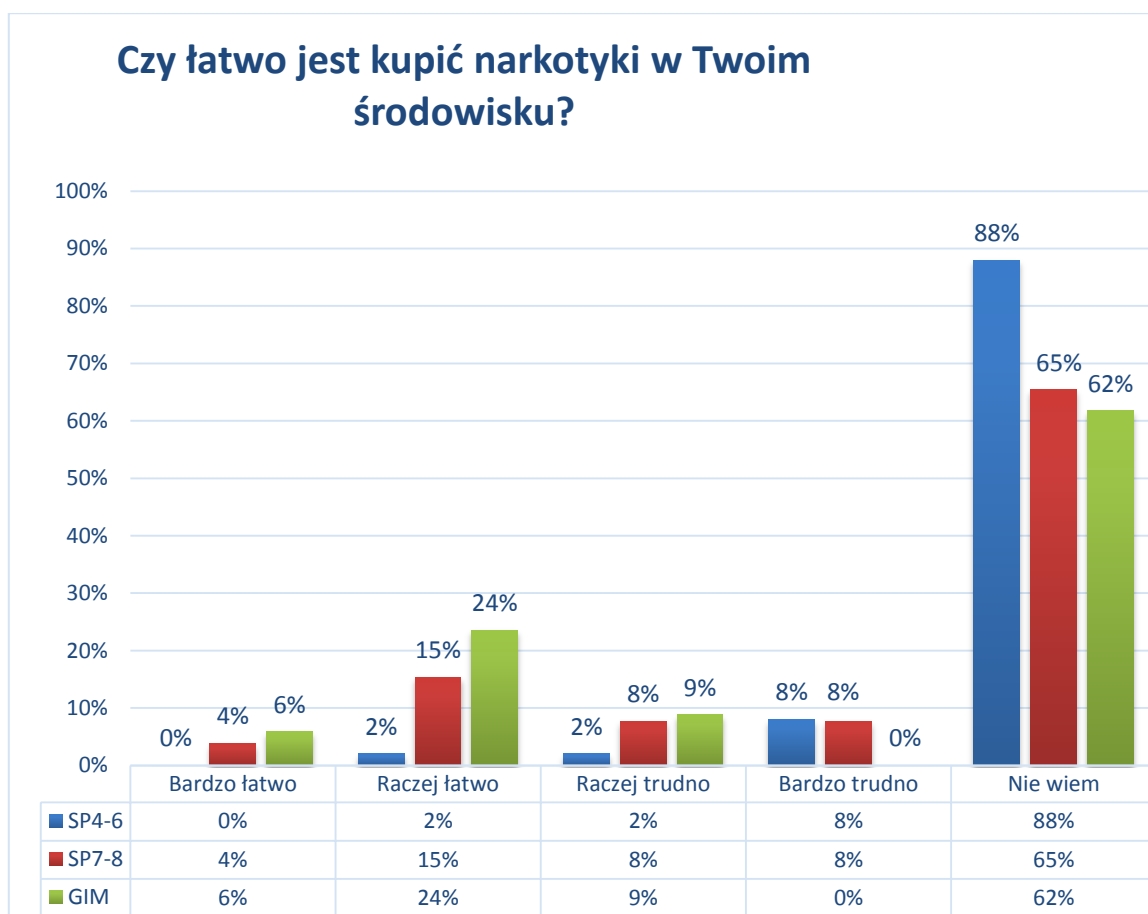
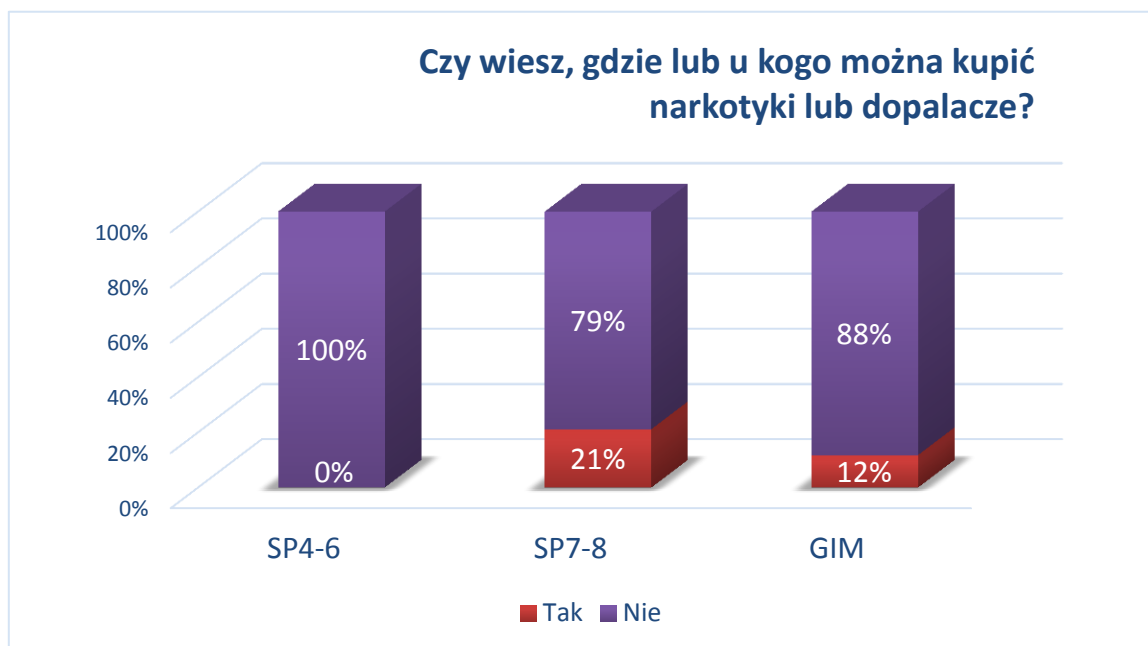

Na pytanie: „**Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?**” uczniowie w większości odpowiedzi deklarowali i, że ten problem ich nie dotyczy (SP4-6 – 98%; SP7-8 – 90%; GIM – 85%) lub że spróbowali tylko raz (SP 7-8 – 8%; GIM – 15%)

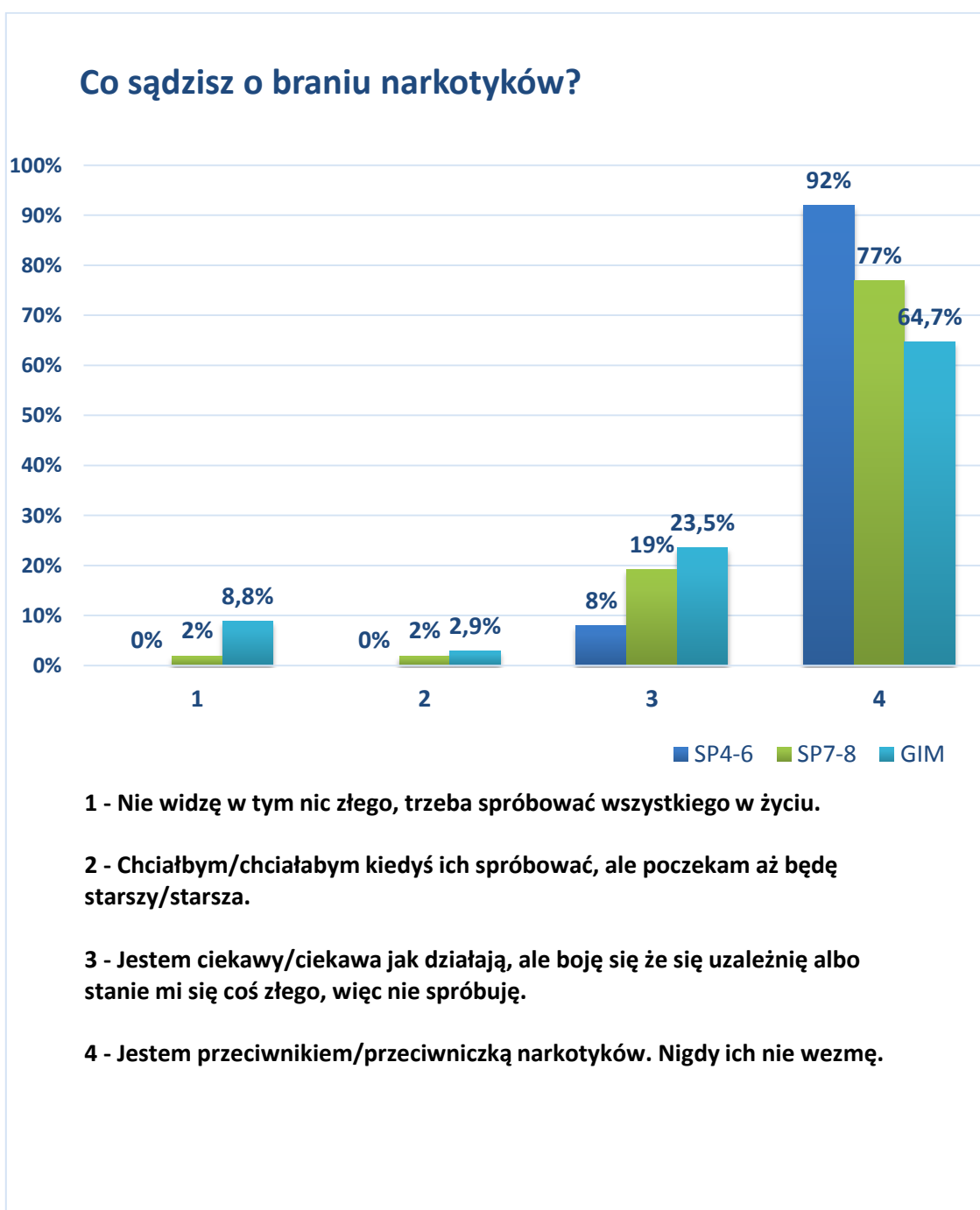

Wykresy na kolejnej stronie przedstawiają wiedzę na temat źródeł pozyskiwania narkotyków oraz subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy. **Żaden z uczniów szkoły podstawowej 4-6 (100%); szkoły podstawowej 7-8 (79%) gimnazjalnej (88%) nie wie, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.** Wyniki takie sugerują, że najlepiej zorientowani w tym temacie są uczniowie starszych klas szkoły podstawowej. Jednocześnie, 88% uczniów SP4-6; 65% uczniów SP7-8 i 62% uczniów GIM deklaruje, że nie wie, czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze. Łącznie 30% starszych uczniów i 19% gimnazjalistów przyznaje, że łatwo lub

raczej łatwo, co może wskazywać, że mają oni lub ich rówieśnicy za sobą pierwsze próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

Zdecydowana większość uczniów SP4-6 jest przeciwnych braniu narkotyków/dopalaczy (92%). Ponad połowa badanych uczniów SP7-8 jest podobnego zdania (77%) i podobny odsetek gimnazjalistów(65%). Stosunkowo spora grupa uczniów przyznaje, że jest ciekawa doświadczeń jakie nisie ze sobą spożycie narkotyku, ale powstrzymuje ich przed spróbowaniem strach (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 19%; GIM – 23,5%). Niepokoić może fakt, że 9% gimnazjalistów gminy Zbójno wybrało odpowiedz „Nie widzę w tym nic złego, trzeba próbować wszystkiego w życiu”.

POSTAWY WOBEC SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP 4-6

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	24,00%	48,00%	10,00%	18,00%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	16,00%	22,00%	28,00%	34,00%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	48,00%	26,00%	8,00%	18,00%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	8,00%	12,00%	24,00%	56,00%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	10,00%	26,00%	20,00%	44,00%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	10,00%	26,00%	24,00%	40,00%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	8,00%	8,00%	22,00%	62,00%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	56,00%	26,00%	6,00%	12,00%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	14,00%	8,00%	30,00%	48,00%

Aż 72% uczniów SP 4-6 wskazało, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Ponadto aż 82% uczniów uważa iż jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni. Pojawiają się również uczniowie wierzący w inne

destruktywne stereotypy dotyczące używek. Wyniki świadczą brakach w wiedzy na temat uzależnień wśród najmłodszych uczniów.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP - 7-8

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	13,46%	50,00%	23,08%	13,46%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	9,62%	26,92%	46,15%	17,31%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	28,85%	34,62%	19,23%	17,31%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	3,85%	26,92%	23,08%	46,15%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	15,38%	17,31%	23,08%	44,23%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	7,69%	19,23%	28,85%	44,23%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	5,77%	13,46%	23,08%	57,69%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	48,08%	34,62%	9,62%	7,69%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	1,92%	19,23%	26,92%	51,92%

Aż 63% uczniów SP 7-8 wskazało, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Wynik świadczy bezpośrednio o niskim poziomie wiedzy na temat uzależnień. Ponadto aż 37% uczniów uważa iż picie alkoholu pomaga się wyluzować i

zapomnieć o smutkach. Dodatkowo 83% błędnie zakłada, że jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem to nie uzależni się.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych –GIM.

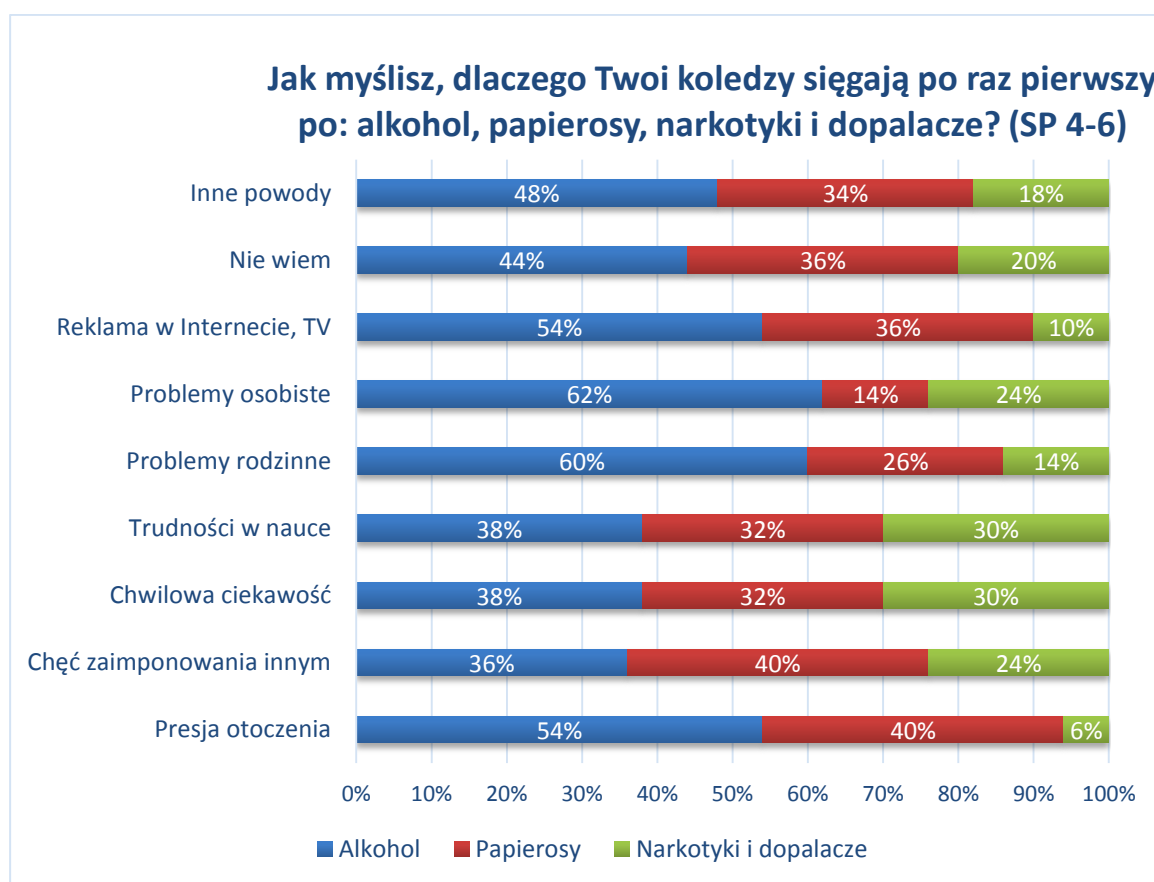
<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	35,29%	44,12%	11,76%	8,82%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	17,65%	26,47%	38,24%	17,65%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	20,59%	50,00%	20,59%	8,82%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	2,94%	17,65%	55,88%	8,82%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	2,94%	17,65%	35,29%	44,12%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	5,88%	5,88%	26,47%	61,76%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	0,00%	20,59%	41,18%	38,24%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	61,76%	20,59%	14,71%	2,94%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	0,00%	20,59%	41,18%	38,24%

Aż 79% uczniów GIM wskazało, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Wynik świadczy bezpośrednio o niskim poziomie wiedzy na temat uzależnień. Ponadto aż 4% uczniów uważa iż picie alkoholu pomaga się wyluzować i

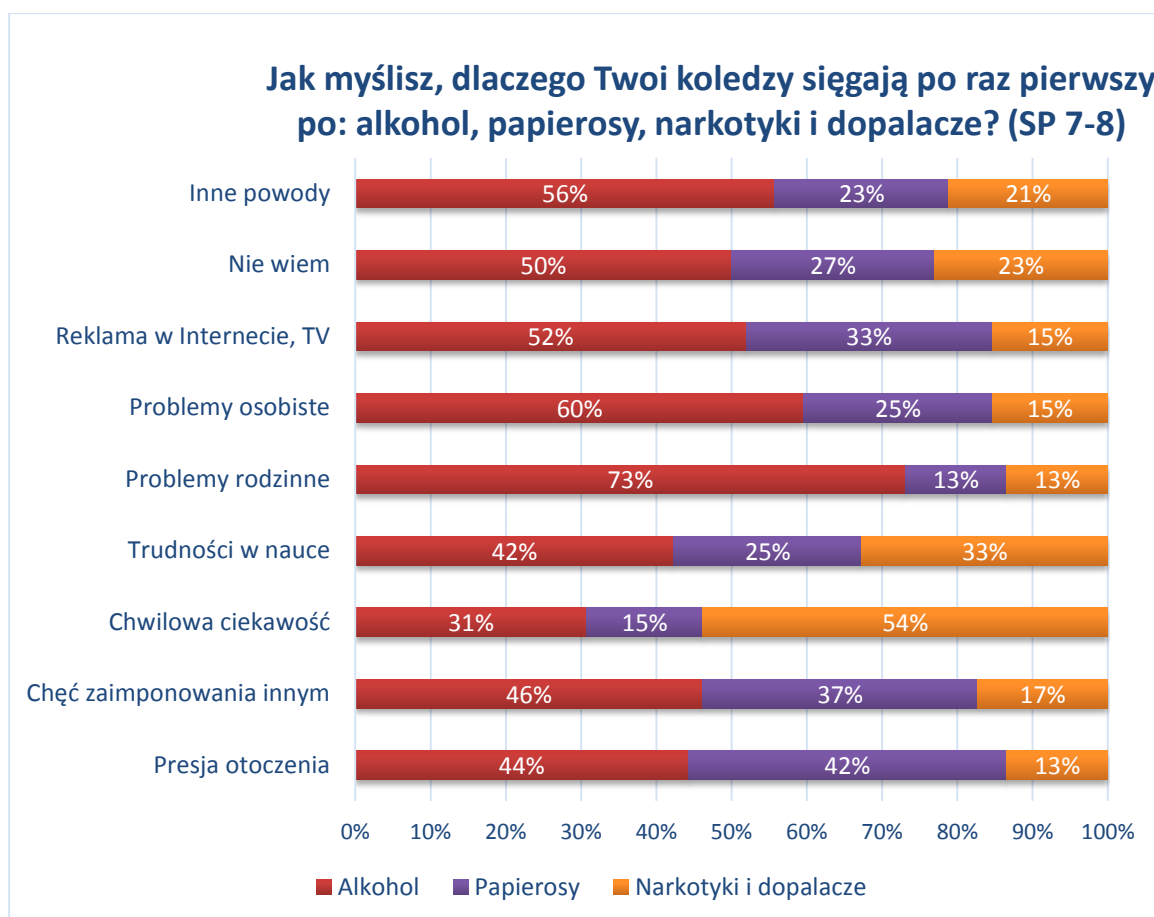
zapomnieć o smutkach, a 82% deklaruje, że jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, nie uzależni się.

W kolejnych wykresach widnieją deklarowane przez uczniów powody sięgania po alkohol, papierosy i dopalacze przez ich rówieśników.

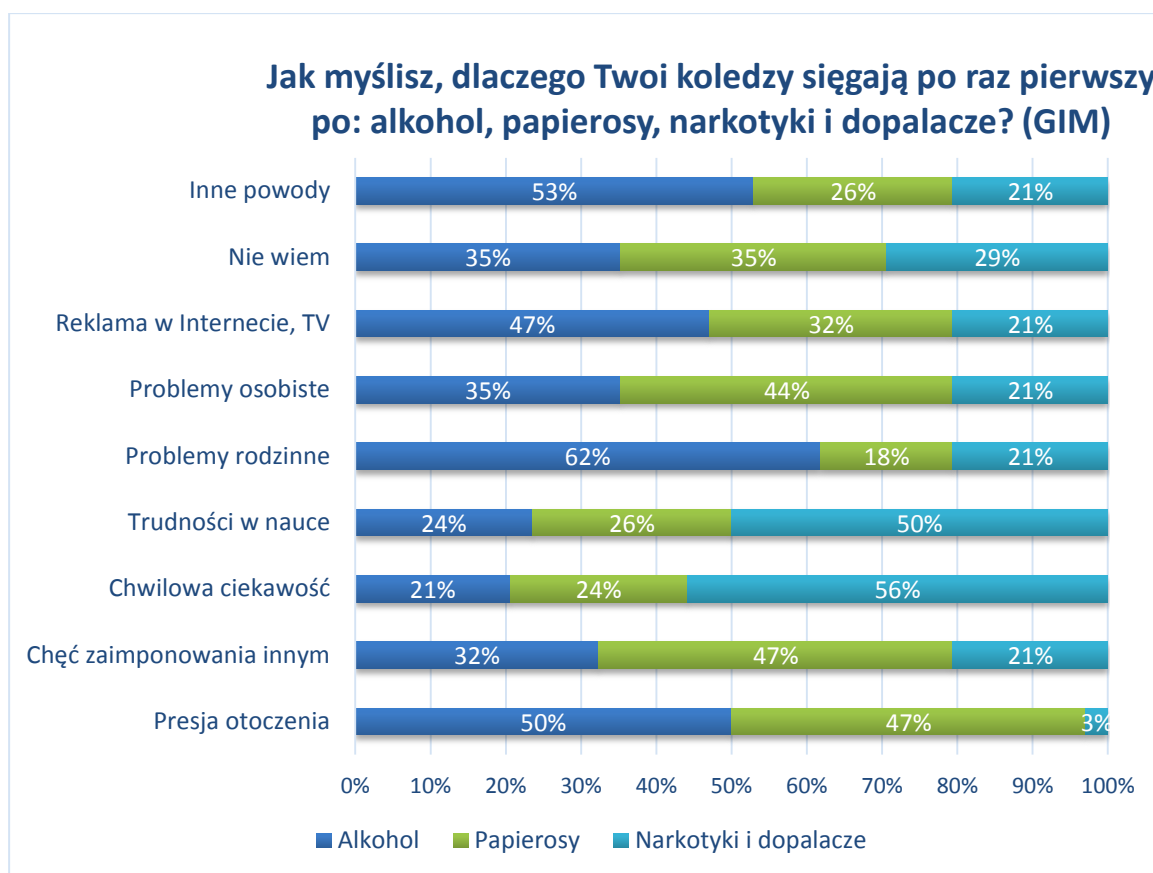
Najczęściej wskazywanym powodem sięgania po alkohol przez uczniów SP 4-6 są: problemy rodzinne (60%) oraz problemy osobiste (62%). W przypadku papierosów wskazują najczęściej chęć zaimponowania innym (40%) oraz presję otoczenia (40%). Dla odpowiedzi „Narkotyki i dopalacze” dominujące są: chwilowa ciekawość (30%) oraz trudności w nauce (30%). Reklamę w Internecie, TV wskazano jako powód dla sięgania po alkohol w 54% i papierosy w 36%.

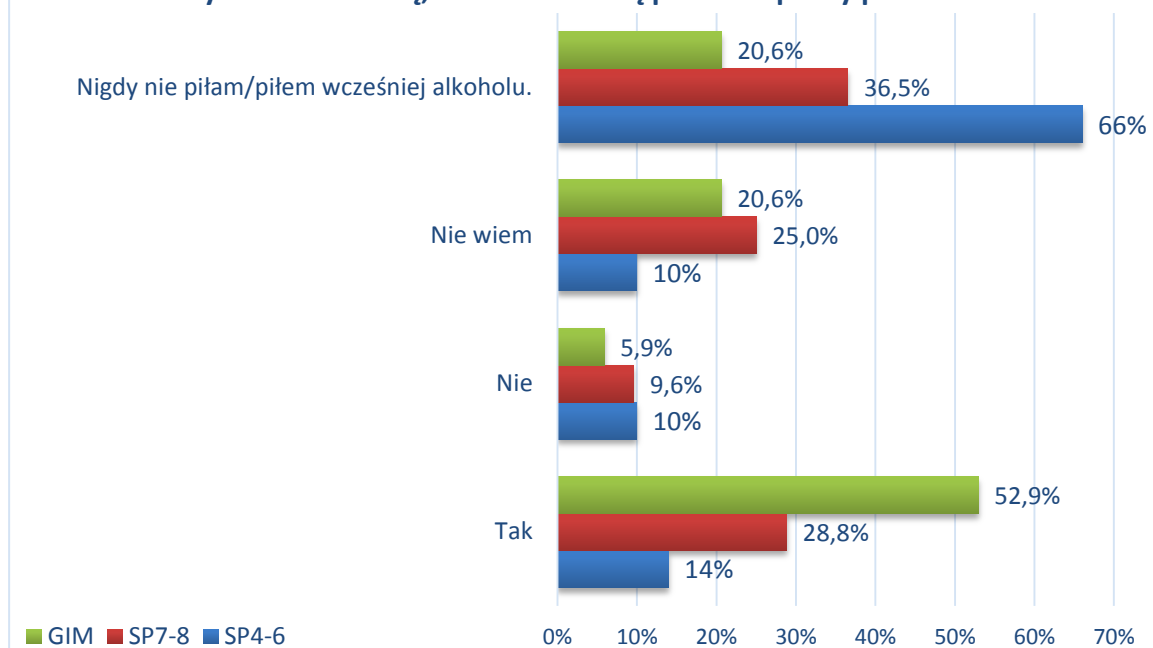
Najczęściej wskazywanym powodem sięgania po alkohol przez uczniów SP 7-8 są: problemy rodzinne (73%) oraz problemy osobiste (60%). W przypadku papierosów wskazują najczęściej chęć zaimponowania innym (46%) oraz presję otoczenia (44%). Dla odpowiedzi „Narkotyki i dopalacze” dominujące są: chwilowa ciekawość (54%) oraz trudności w nauce (33%). Reklamę w Internecie, TV wskazano jako powód dla sięgania po alkohol w 52% i papierosy w 33%.

Najczęściej wskazywanym powodem sięgania po alkohol przez uczniów GIM są: problemy rodzinne (62%). W przypadku papierosów wskazują najczęściej chęć zaimponowania innym (47%) oraz presję otoczenia (47%). Dla odpowiedzi „Narkotyki i dopalacze” dominujące są: chwilowa ciekawość (56%) oraz trudności w nauce (50%). Aż 41% uczniów wskazało, że nie wie jakie są powody sięgania po narkotyki i dopalacze. Reklamę w Internecie, TV wskazano jako powód dla sięgania po alkohol w 46% i papierosy w 41%.

Jedno z pytań dotyczyło bezpośrednio rodziców. Aż 14% najmłodszych, 29% uczniów SP7-8 i 53% uczniów GIM wskazało, że ich rodzice wiedzą, że mają za sobą pierwsze próby picia alkoholu. Średnio co dziesiąty młodszy uczeń szkoły podstawowej, co czwarty 7-8 klasista oraz co piąty gimnazjalista nie wie, czy rodzice wiedzą o jego inicjacji alkoholowej.

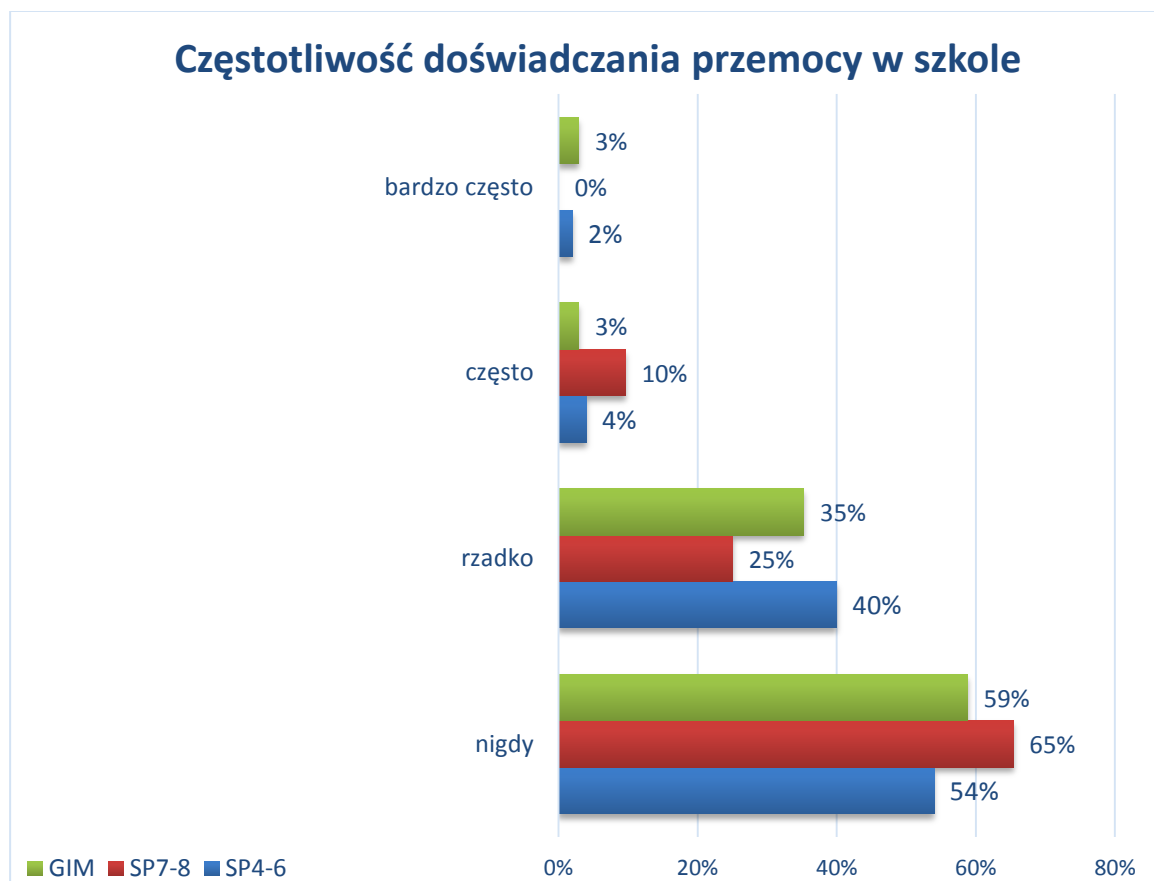
Czy rodzice wiedzą, że masz za sobą pierwsze próby picia alkoholu?

PRZEMOC W SZKOLE

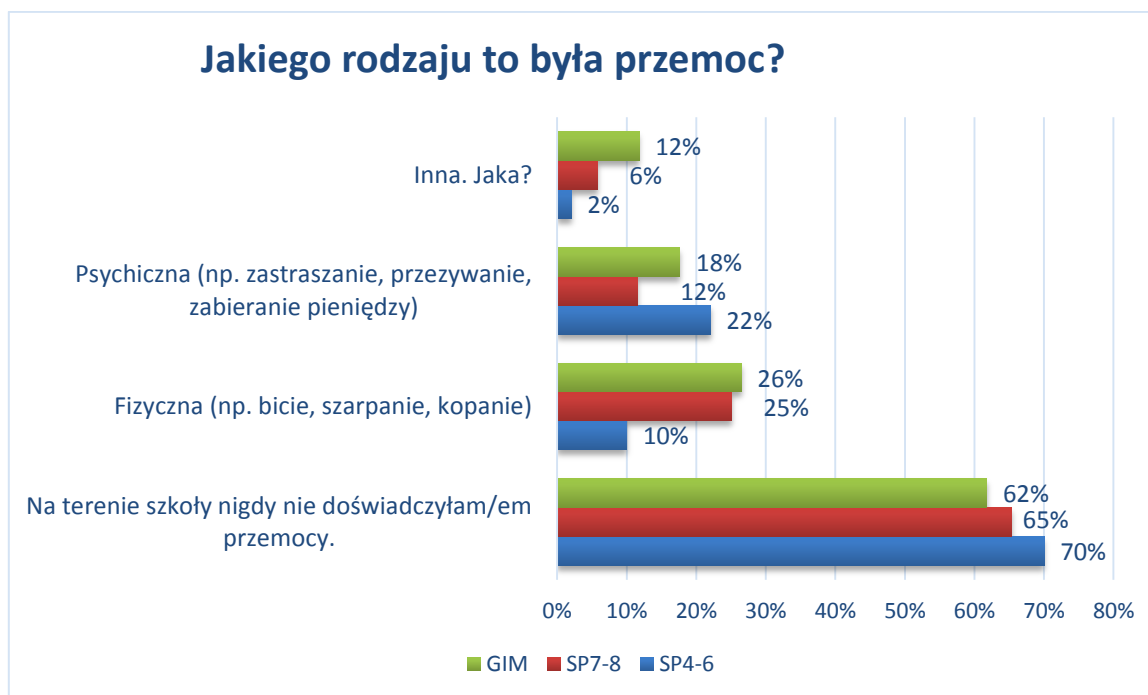
Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w Gminie Zbójno pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy).

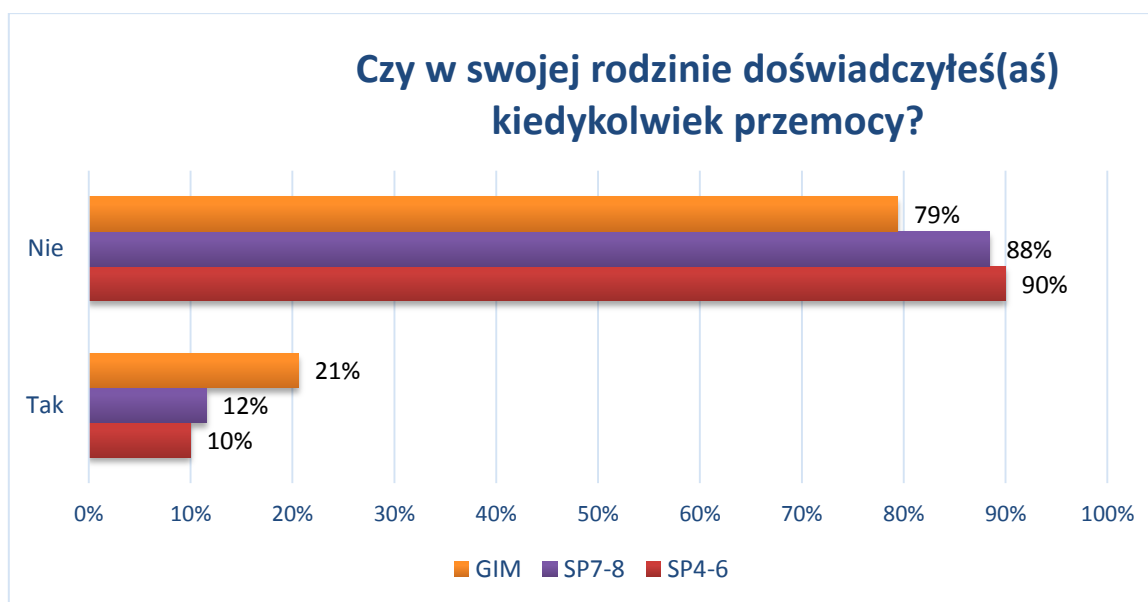
Zapytano uczniów jak często doświadczają przemocy w szkole. Jedynie 54% uczniów SP4-6, 65% SP 7-8 oraz 59% GIM wskazało, że nigdy nie doświadczyło przemocy w szkole. **Najwięcej uczniów twierdzi, że doświadcza przemocy „rzadko” – 40% najmłodszych, co czarty uczeń 7-8 klasy SP oraz 35% gimnazjalistów. Alarmujący wydaje się również fakt, że co dziesiąty starszy uczeń SP doświadcza przemocy często.**

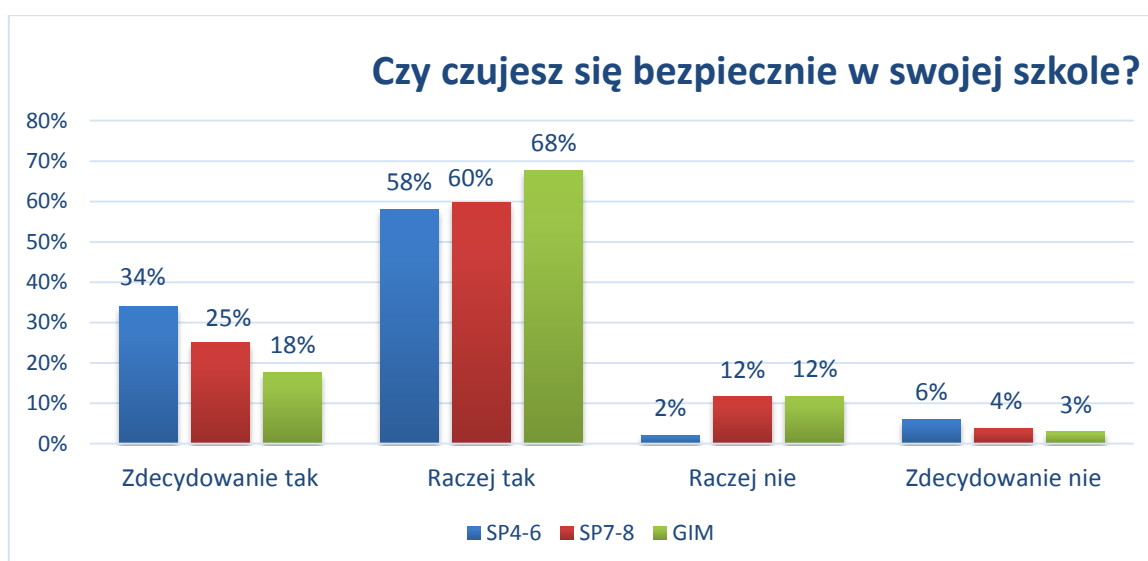
Najwięcej przemocy psychicznej doświadczają uczniowie młodsi uczniowie SP– 22% oraz SP7-8– 12%, natomiast gimnazjaliści tylko 18%. Najwięcej przemocy fizycznej doświadczają gimnazjaliści (26%) oraz uczniowie SP7-8 to 25%, nieco mniej ich młodsi koledzy (10%).

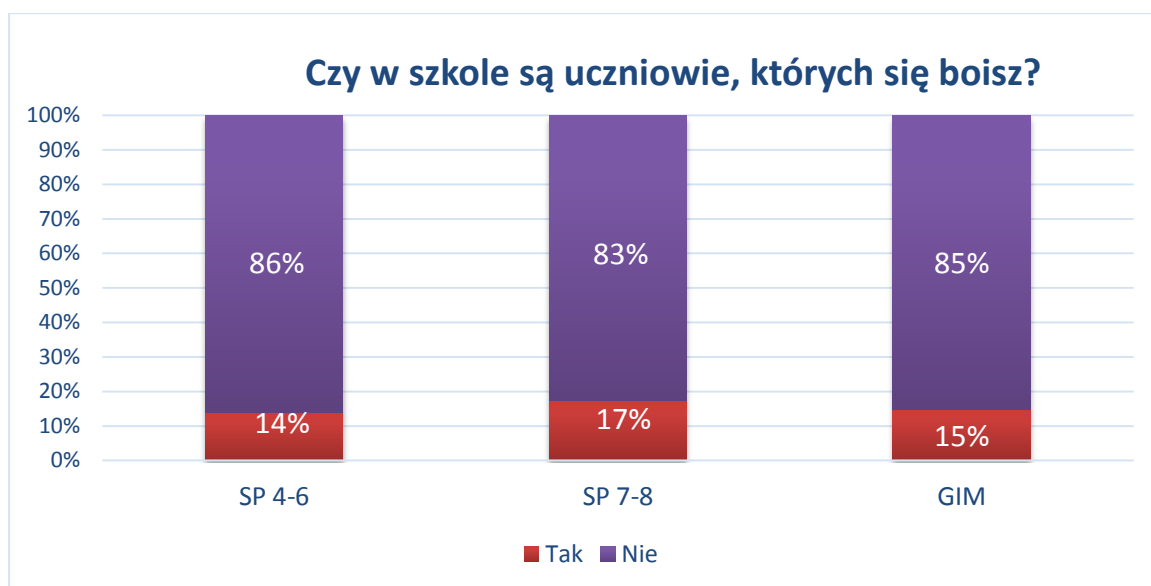
Obok częstotliwości doświadczania przemocy w szkole zapytaliśmy również o doświadczenie przemocy w domu. Rozkład odpowiedzi jednoznacznie wskazuje, że zarówno uczniowie młodsi, jak i starsi doświadczali przemocy w rodzinie: SP4-6 – 10%; SP7-8– 12%; GIM. – 21%. Jednak warto zwrócić uwagę, że najwięcej ofiar przemocy domowej jest wśród uczniów gimnazjów.

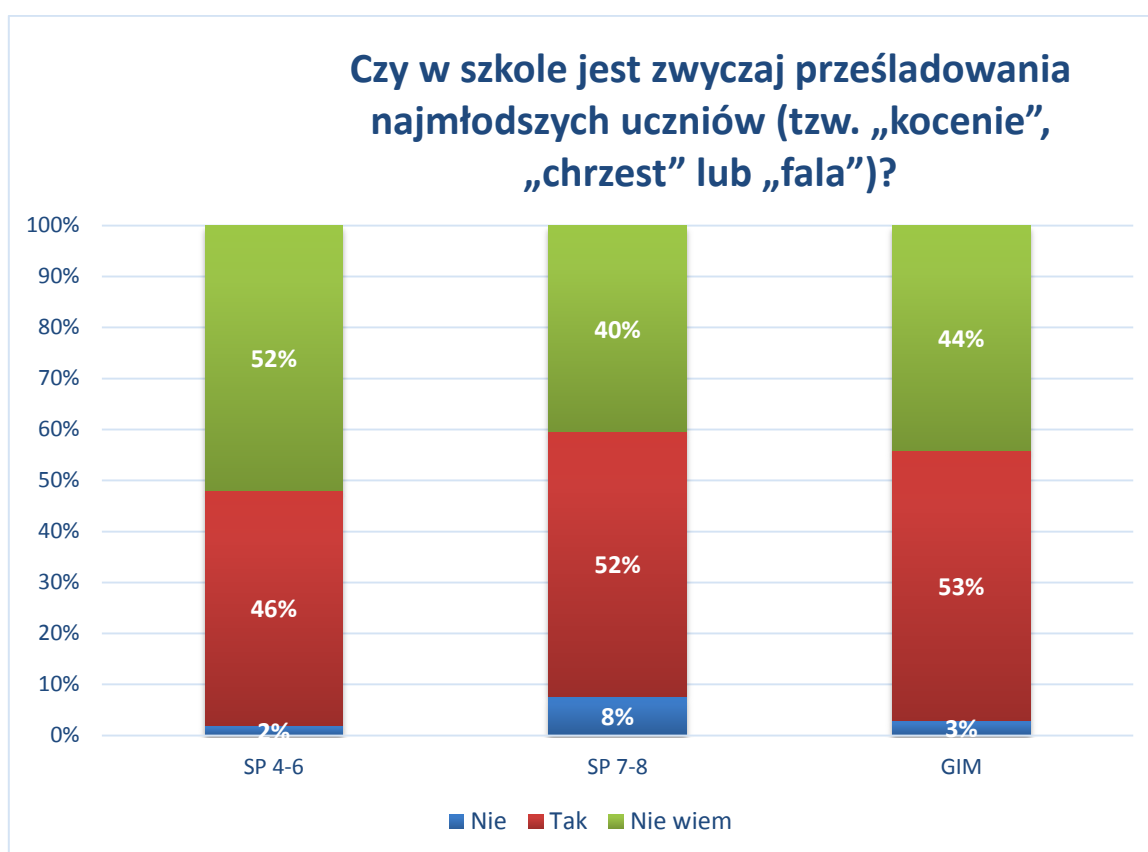
W następnym pytaniu nawiązaliśmy do poczucia bezpieczeństwa w szkole. Jak się okazało **łącznie 92% uczniów SP4-6; 85% uczniów klas SP7-8 i 86% uczniów GIM. zdecydowanie lub raczej czuje się w szkole bezpiecznie. Nie należy jednak bagatelizować odpowiedzi „zdecydowanie nie”, szczególnie w przypadku młodszych uczniów SP (6%)**

W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o wskazanie czy są w szkole uczniowie, których się obawiają. **14% uczniów SP4-6; 17% uczniów SP 7-8 oraz 15% uczniów GIM wskazało, że na jej terenie są uczniowie, których muszą się obawiać.**

Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że **w szkołach raczej zwyczaj „chrztu” młodszych uczniów jest zjawiskiem marginalnym.**

Na podstawie powyższych danych nie należy uznawać zjawiska tzw. chrztu, jako marginalnego. Wobec czego powinny one skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkołach działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy oraz rozwiązywania

konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych.

Powyższe wnioski potwierdzają również odpowiedzi uczniów na temat reakcji ich rówieśników na sytuację, kiedy staliby się oni świadkami bójki na szkolnym korytarzu. Aktywnego zareagowania można najczęściej spodziewać się wśród najmłodszych uczniów z wiekiem ich starsi koledzy deklarują przyjmowanie biernych postaw w przypadku bycia świadkiem przemocy. Niepokojący wydaje się fakt, że aż 24% uczniów SP4-6, 37% uczniów SP7-8 najprawdopodobniej dopingowałoby kolegów, nagrywając całe zdarzenie telefonem komórkowym. Podobnie odpowiedziało 56% gimnazjalistów.

38% najmłodszych uczniów oraz 33% starszych kolegów szukałoby wsparcia w tej sytuacji u nauczyciela.

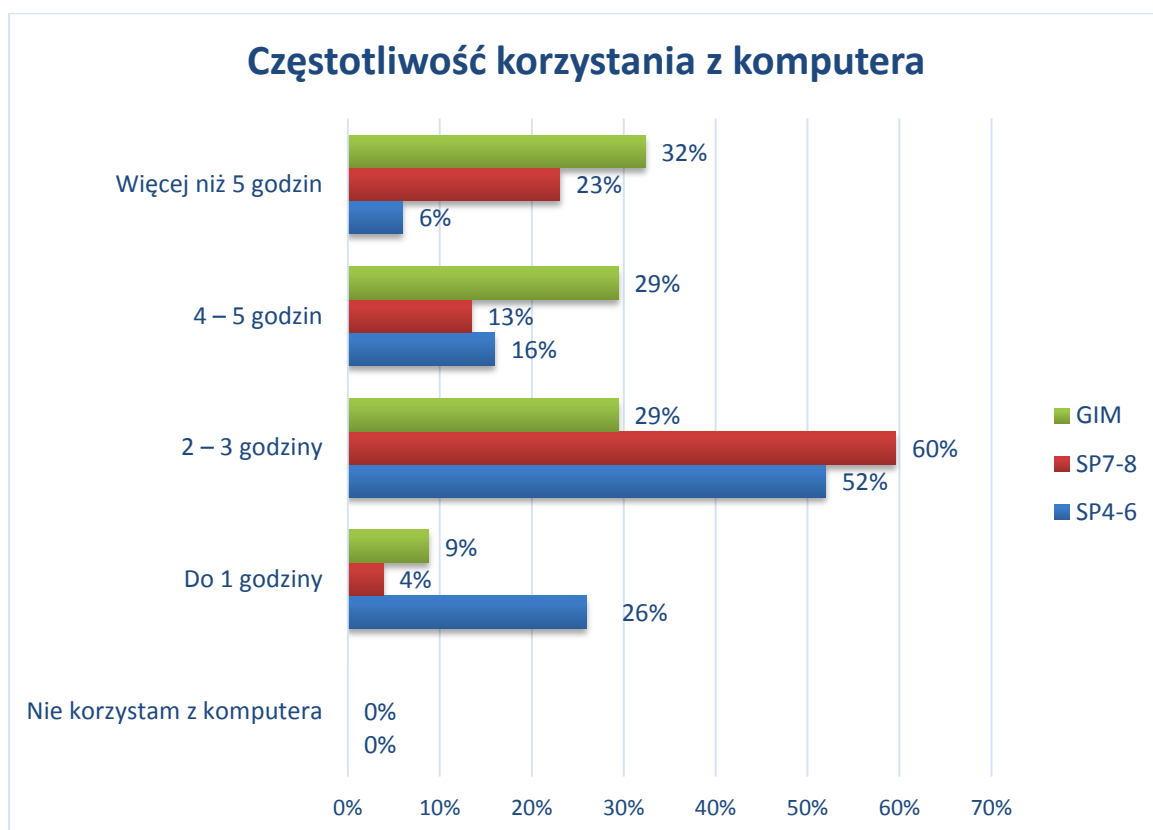
Odpowiedzi	Jak uczniowie w Twojej szkole zareagowaliby na bójkę na szkolnym korytarzu?		
	SP 4-6	SP 7-8	GIM
Uczniowie przyglądaliby się bójce, dopingowali lub nagrywali zdarzenie telefonami.	24,00%	37%	55,88%
Uczniowie staraliby się rozdzielić bijących się uczniów.	30,00%	19%	23,53%
Uczniowie udawaliby, że nic nie widzą.	8,00%	12%	11,76%
Uczniowie zgłosiliby sytuację nauczycielowi.	38,00%	33%	8,82%

UZALEŻNIENIE OD INTERNETU I CYBERPRZEMOC

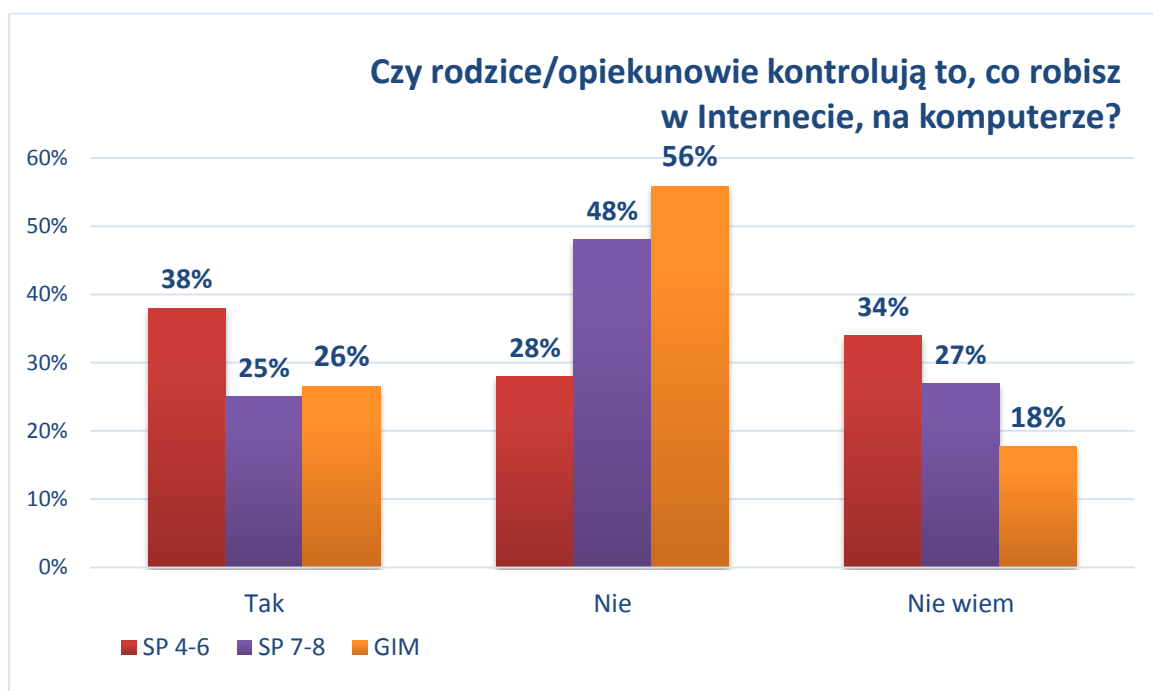
Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)⁹.

Większość uczniów szkoły podstawowej spędza przed komputerem od dwóch do trzech godzin dziennie (SP4-6 – 52%; SP7-8. – 60%). Łącznie aż 61% najstarszych uczniów spędza przed komputerem więcej niż 3 godziny dziennie. Najbardziej niepokoić mogą deklaracje dotyczące poświęcania więcej niż 5 godzin dziennie – dotyczy to niemal co trzeciego gimnazjalisty i prawie co czwartego ucznia klas 7-8 SP, , co w praktyce może oznaczać, że po przyjsciu ze szkoły korzystanie z komputera jest wśród tych uczniów jedyną formą spędzania czasu.

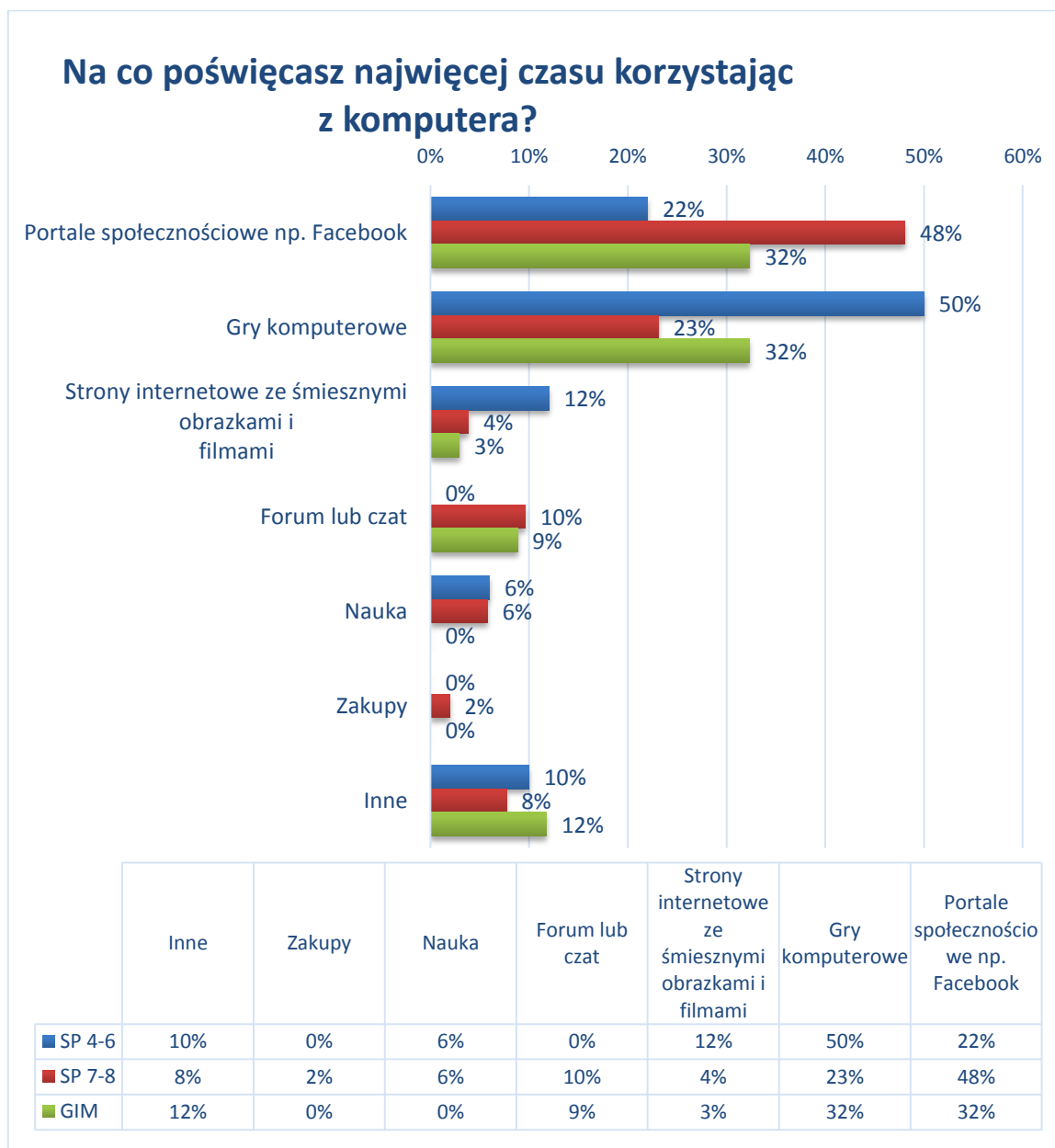
⁹ L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

Jednym z czynników chroniących młodych ludzi jest także kontrola rodzicielska. Dlatego zapytaliśmy się uczniów o ich subiektywną opinię na ten temat. 38% uczniów SP4-6 deklaruje, że rodzice kontrolują, to robią w Internecie i przy komputerze. Ten odsetek wśród uczniów klas szkół podstawowych 7-8 i gimnazjalnych jest zdecydowanie niższy (SP7-8. – 25%; GIM. – 26%).

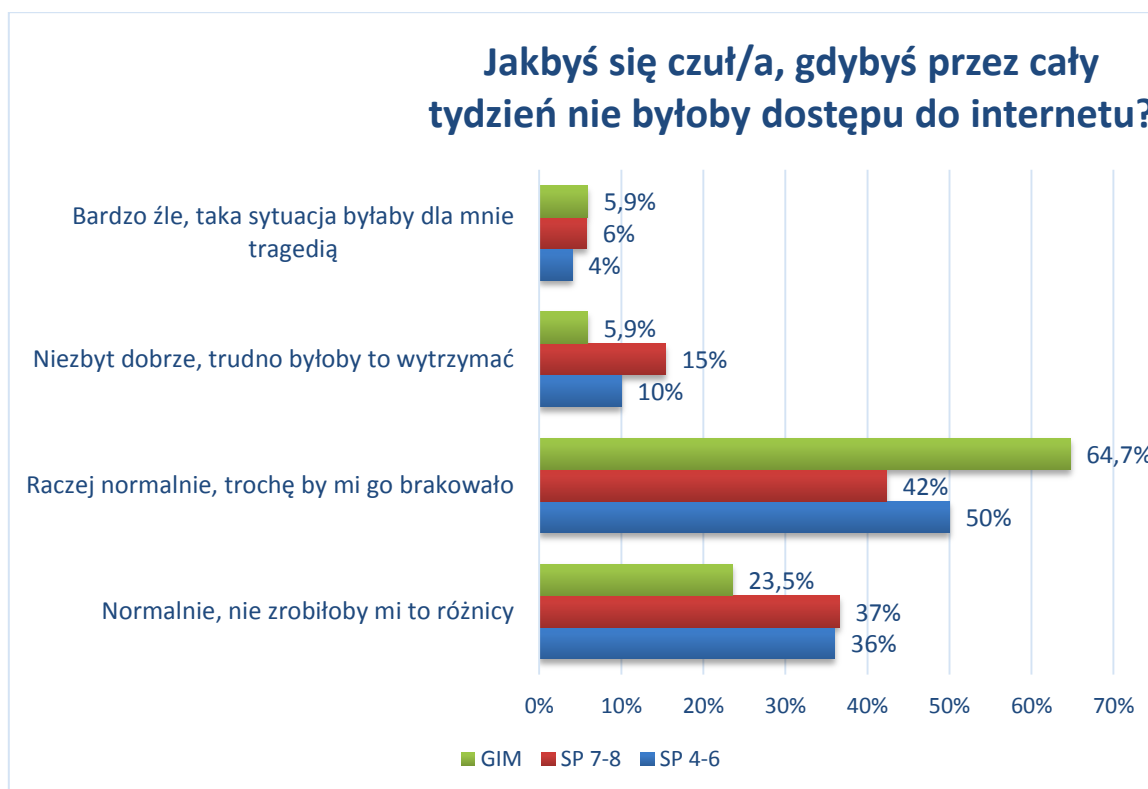

Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. **Najbardziej popularnymi formami okazują się być portale społecznościowe SP7-8 – 48 %; GIM. – 32%) oraz gry komputerowe (SP4-6 – 50%; GIM. – 32%).** Wśród najmłodszych uczniów równie popularne okazują się być strony internetowe ze śmiesznymi obrazkami i filmami (12%).

Zapytaliśmy również na reakcję uczniów na brak dostępu do Internetu - 36% uczniów szkoły podstawowej 4-6; 37% uczniów szkoły podstawowej 7-8; 23 % klasy gimnazjalnej deklaruje, że nie zrobiłoby im to wielkiej różnicy. Spora część uczniów przyznaje, że odczułoby w niewielkim stopniu brak dostępu do Internetu

(SP4-6 – 50%; SP7-8 – 42%; GIM. – 65%). Jednocześnie stosunkowo niewielka grupa uczniów stwierdziła, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby negatywnie (łącznie SP4-6 – 14%; SP7-8 – 21%; GIM. – 12%). Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być wyższy.

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom w Gminie Zbójno nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

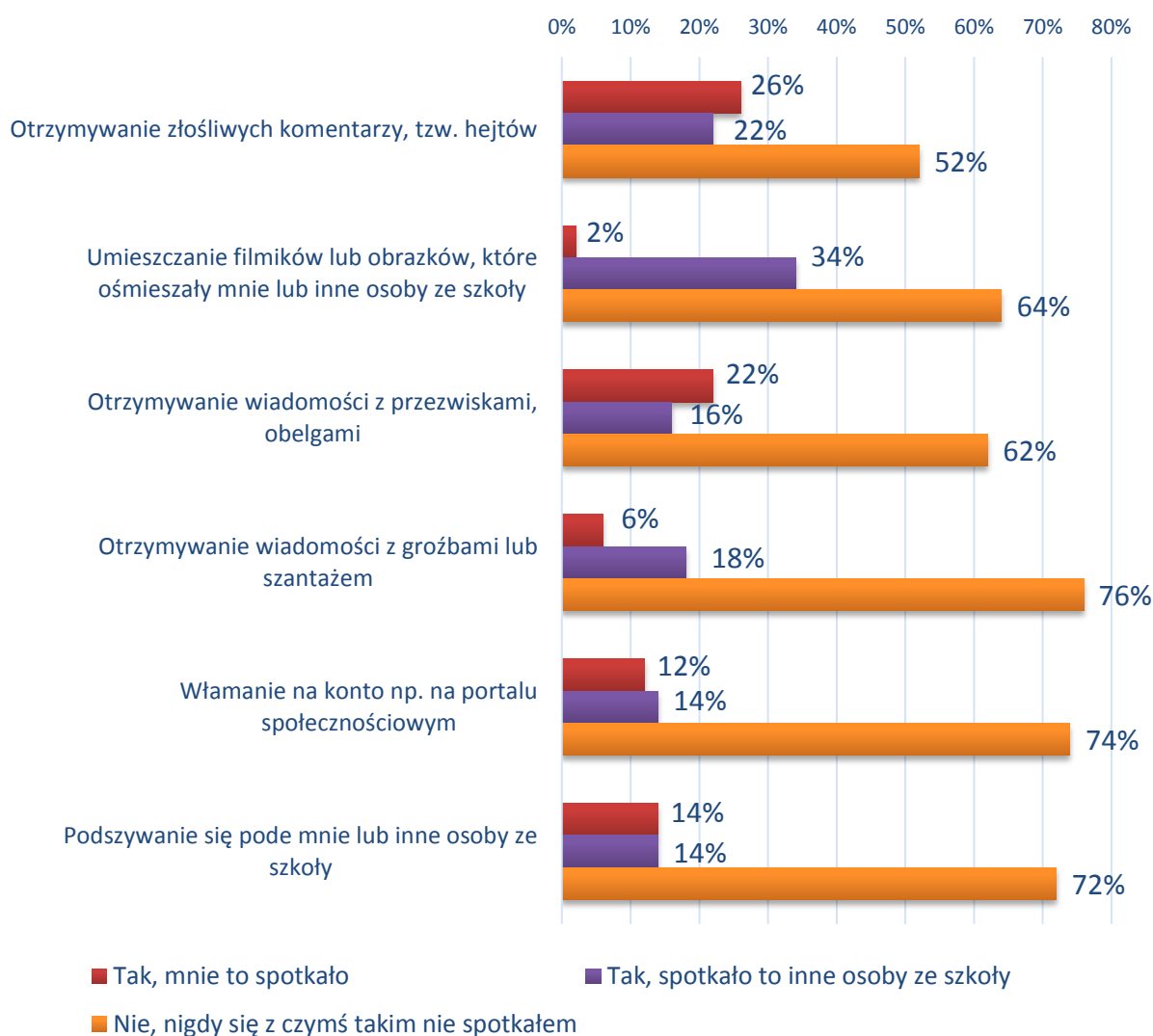
26% uczniów SP4-6; 19% uczniów SP7-8; 26,5% uczniów klas GIM. doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny

komentarz powodują falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

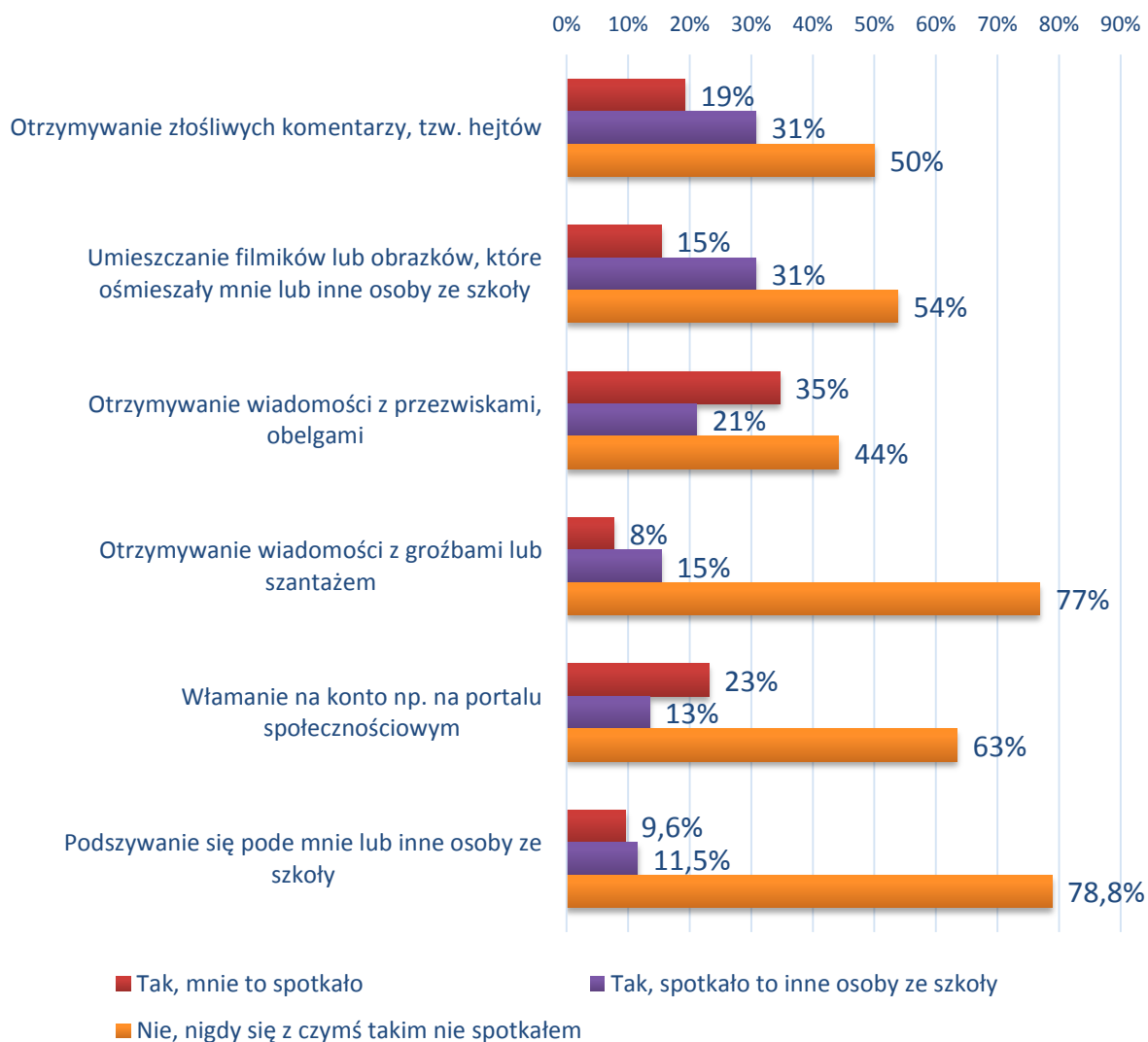
Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami (SP4-6 – 24%; SP7-8 – 35%; GIM. – 35%) oraz często padali też ofiarami podszywania się pod nich przez inne osoby ze szkoły (SP4-6 – 14%). Włamanie na konto deklaruje niemal co czwarty starszy uczeń szkoły podstawowej i gimnazjalista (SP7-8 – 23%; GIM.- 26,5%)

Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

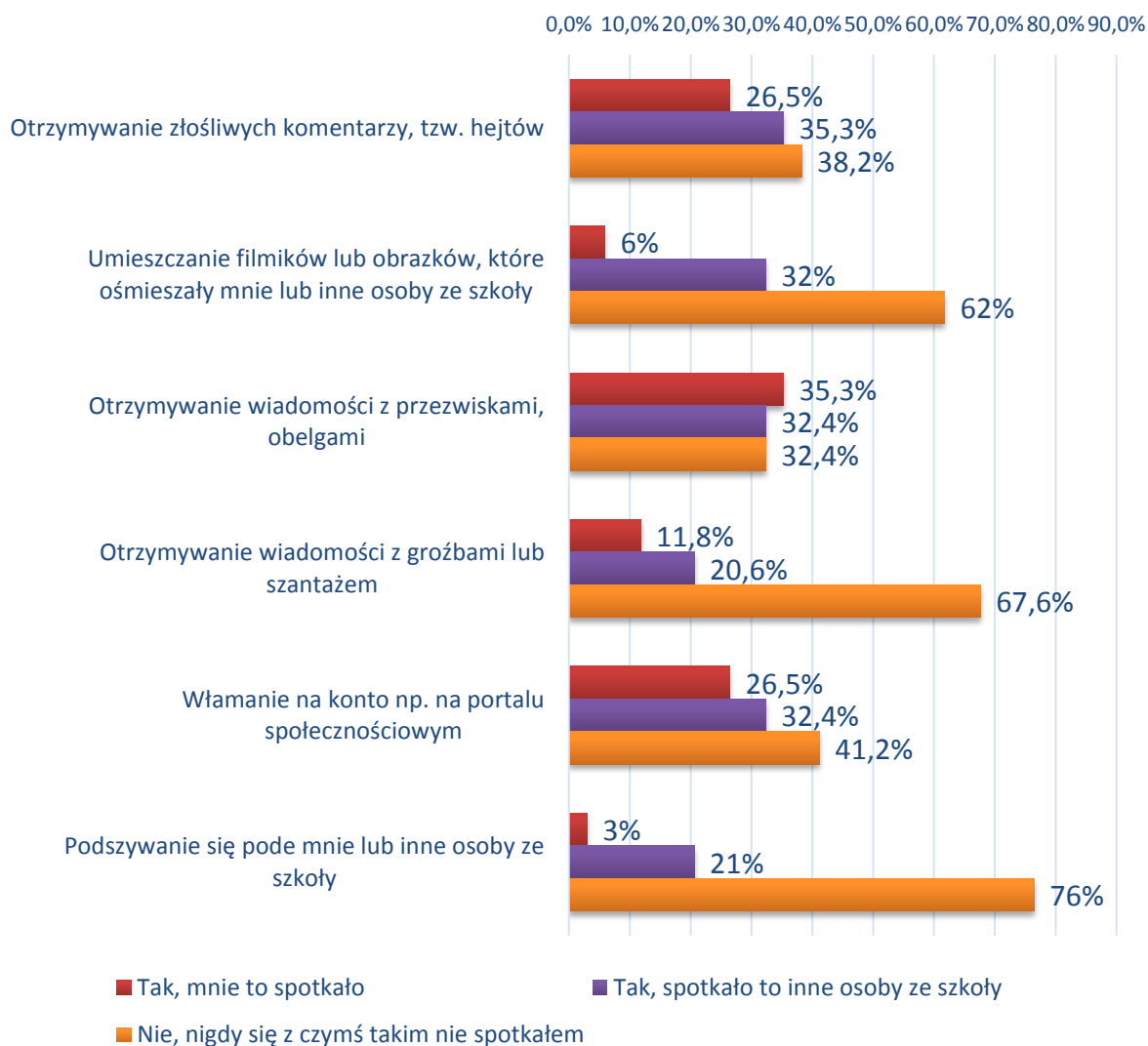
Styczność z cyberprzemocą - SP 4-6

Styczność z cyberprzemocą -SP 7-8

Styczność z cyberprzemocą - GIM

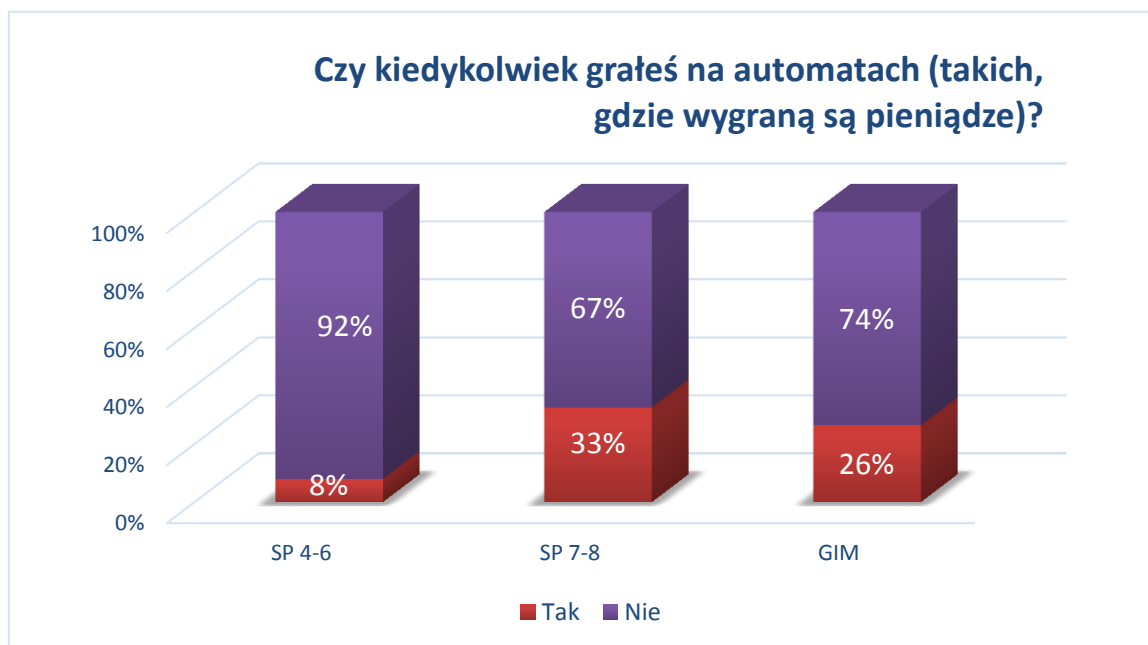

HAZARD

Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)¹⁰. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier¹¹. Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki¹².

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród młodych mieszkańców gminy Zbójno.

Większość uczniów nie korzystała nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach (SP4-6 – 92%; SP7-8 – 67%; GIM. – 74%). Aczkolwiek, ogólny odsetek uczniów, którzy mieli kontakt z grą na automatach, jest zauważalny zwłaszcza wśród starszych uczniów.

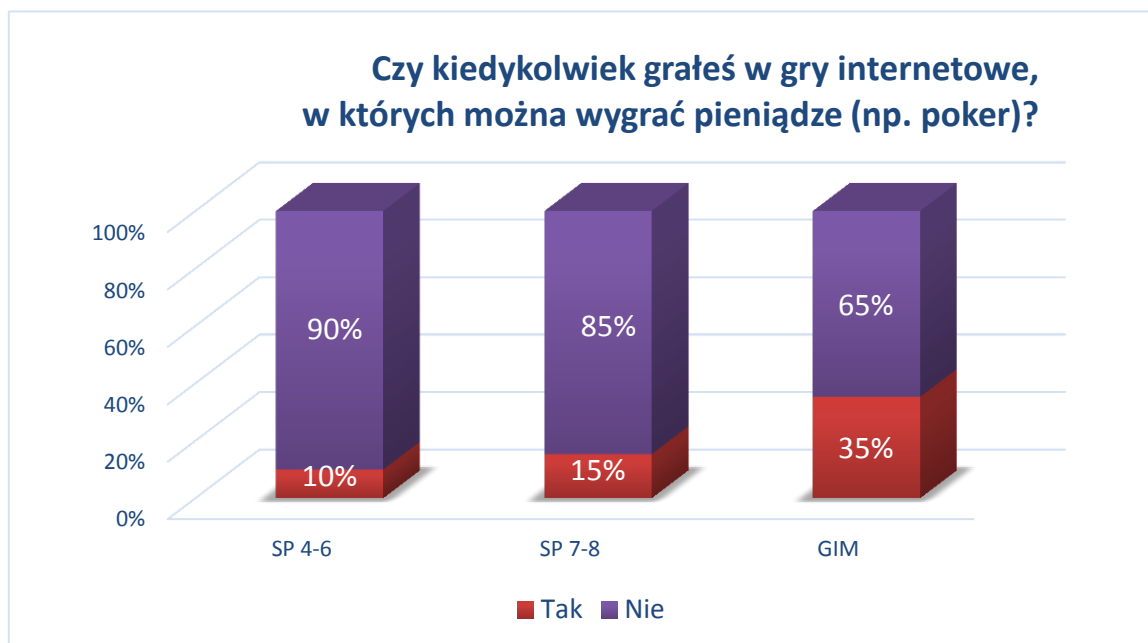

¹⁰ P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

¹¹ M. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

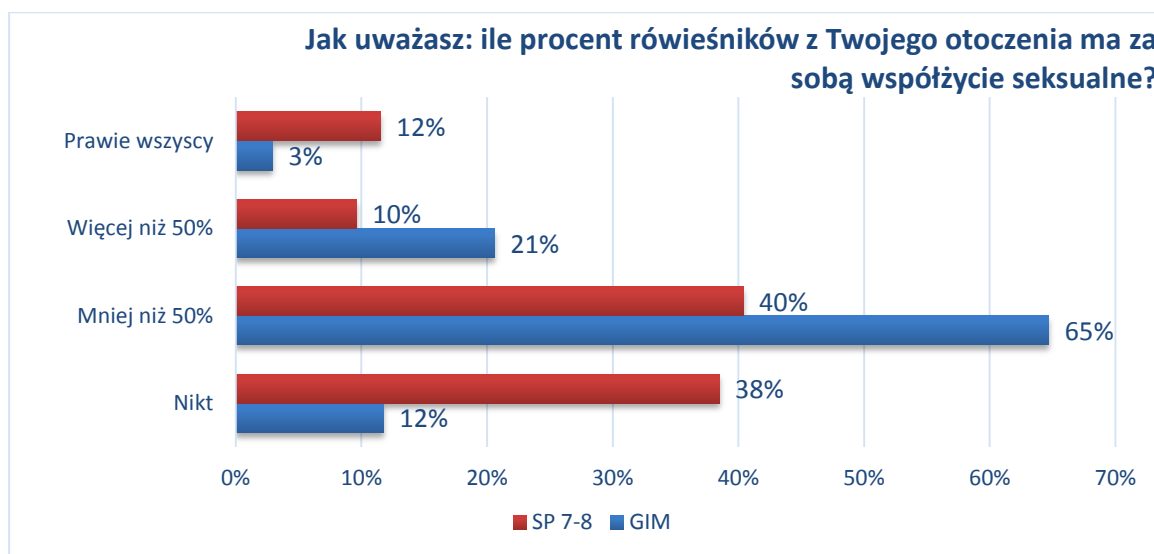
¹² M. Griffiths M., Gambling Addiction on the Internet, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

W porównaniu do gier na automatach, internetowe gry „na pieniądze” są porównywalnie popularne wśród dzieci i młodzieży gminy Zbójno (SP4-6 – 10%; SP7-8–15%; GIM. –35%). Szczególną popularnością taka rozrywka cieszy się wśród gimnazjalistów.

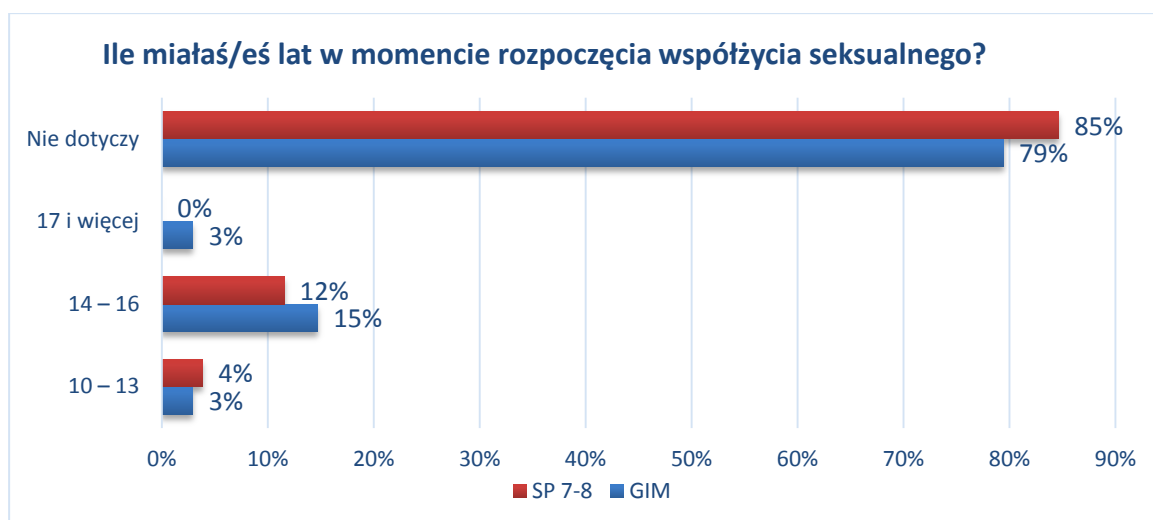
POSTAWY UCZNIÓW STARSZYCH KLAS WOBEC SEKSUALNOŚCI

Jednym z pierwszych pytań, które dotyczyło sfery seksualności odnosiło się do oceny uczniów na temat stopnia powszechności współżycia seksualnego wśród ich rówieśników. **65% uczniów klasy gimnazjalnej i 40% uczniów starszych SP wskazało, że mniej niż połowę;** odpowiedzi „nikt” udzieliło 38% starszych uczniów SP oraz 12% gimnazjalistów,

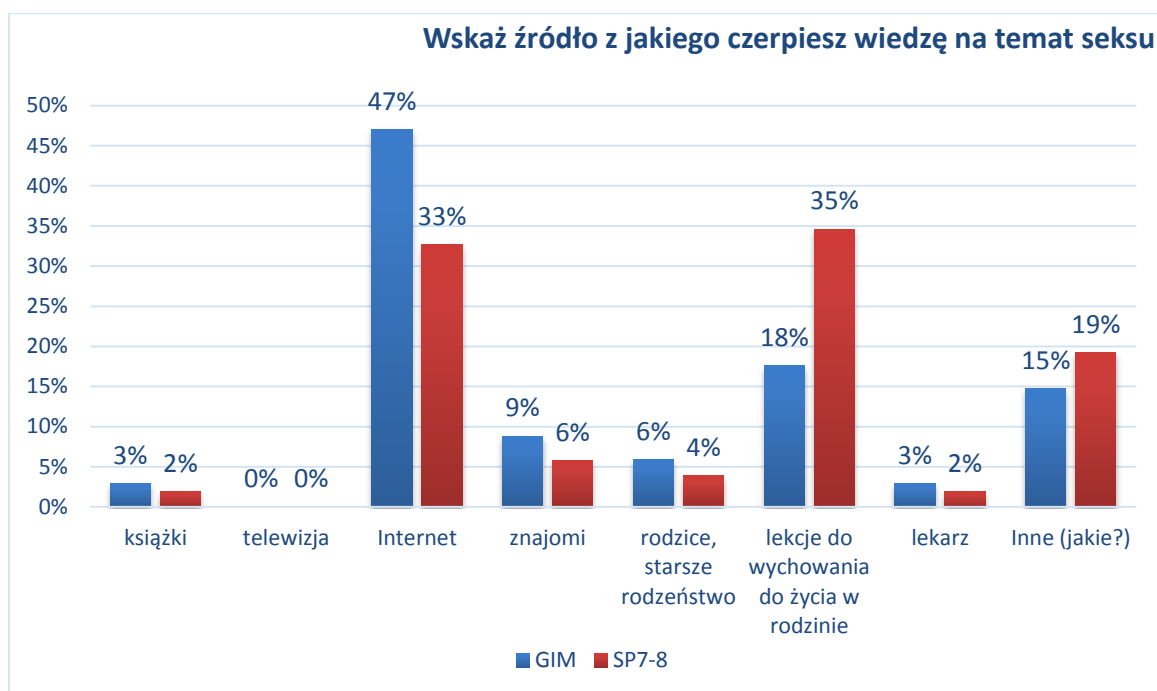

Kolejne pytanie dotyczyło wieku, w którym badani uczniowie rozpoczęli współżycie seksualne. 79% uczniów klasy gimnazjalnej i 85% uczniów SP 7-8 wskazało, że ta kwestia ich nie dotyczy. Pozostałe odpowiedzi odnosiły się do wieku:

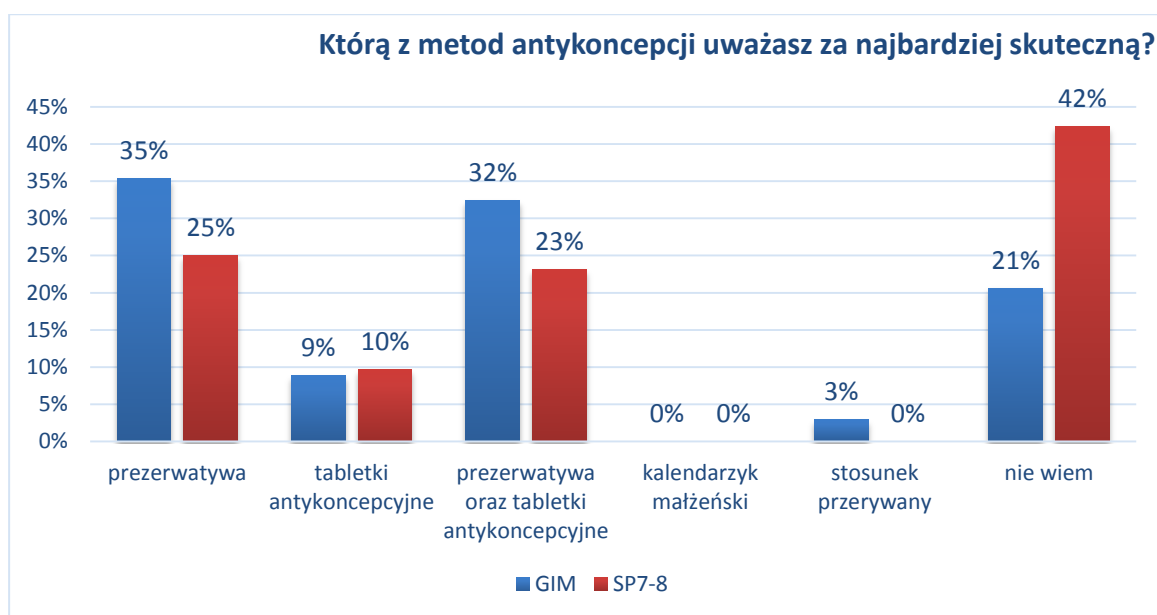
- wiek między 14 a 16 lat: łącznie 27%
- wiek między 10 a 13 lat: łącznie 7%
- powyżej 17 roku życia: 3%

W kontekście identyfikowania źródeł kształtowania się postaw młodych osób wobec seksu i seksualności, istotne wydaje się rozpoznanie obszarów, z których pozyskują oni wiedzę na temat seksu. Najczęściej wybieraną przez uczniów odpowiedziami są: Internet: GIM – 47%; SP 7-8 – 33% oraz lekcje do wychowania w rodzinie: GIM – 18%. 35% uczniów SP 7-8. Internet jako miejsce do pozyskiwania wiedzy w tym obszarze wydaje się być potencjalnie niebezpiecznym źródłem ze względu na brak weryfikacji prezentowanych tam informacji, co może prowadzić do kształtowania się fałszywego obrazu seksualności. Z pewnością cieszyć może stosunkowo wysoki odsetek uczniów, którzy jako główne źródło wskazali szkołę. Jednocześnie zastanawiać może tak niski odsetek uczniów, którzy czerpaliby tę wiedzę od rodziców lub starszego rodzeństwa – jedynie – 6% gimnazjalistów i 4 % uczniów SP. W takim kontekście rozważyć można szkolenia dla rodziców, które zachęcałyby ich do podejmowania tematów związanych z seksualnością w domu.

W kontekście metod antykoncepcji za najbardziej skuteczną uczniowie uważają prezerwatywę oraz prezerwatywę i tabletki antykoncepcyjne (łącznie 67% GIM oraz 48% SP 7-8). Brak wiedzy w tym temacie deklaruje 42% SP7-8 oraz 21% GIM.

Wybrane zagadnienia z ESPAD. Porównanie wyników badania uczniów z gminy Zbójno z wynikami próby ogólnopolskiej z 2015 r.

METODOLOGIA

W niniejszym rozdziale zostanie przeprowadzone porównanie wyników badania przeprowadzonego w Gminie Zbójno z wynikami badania ESPAD przeprowadzonego na próbie ogólnopolskiej.

Europejski Program Badań nad Używaniem Alkoholu i Środków Odurzających przez Młodzież Szkolną (*European School Survey Project on Alcohol and Drugs*, w skrócie ESPAD) to wieloletni europejski program badań ankietowych w szkołach. Badania prowadzone są co cztery lata według tych samych wystandaryzowanych technik. W Polsce przeprowadzane są na próbach losowych uczniów klas III gimnazjów i klas II szkół ponadgimnazjalnych (wg nowego systemu edukacji). Mają one na celu przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych. Badania ESPAD z 2015 roku objęło 3526 uczniów klas. gimnazjum oraz 2770 uczniów 2. szkoły ponadgimnazjalnej.

W badaniu zrealizowanym na potrzeby niniejszej diagnozy w roku 2018 zbadano wybrane zagadnienia zawarte w kwestionariuszu ESPAD. Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Otrzymane w ten sposób wyniki porównano z wynikami ostatniego badania ogólnopolskiego ESPAD- u, przeprowadzonego w roku 2015. Porównania dokonywano w ramach tych samych grup wiekowych tj. uczniowie klas 3. gimnazjum z gminy Zbójno i z próby ogólnopolskiej.

CEL BADANIA

Celem przeprowadzenia ankiety było głównie zbadanie zjawiska natężenia korzystania przez uczniów z substancji psychoaktywnych, w tym:

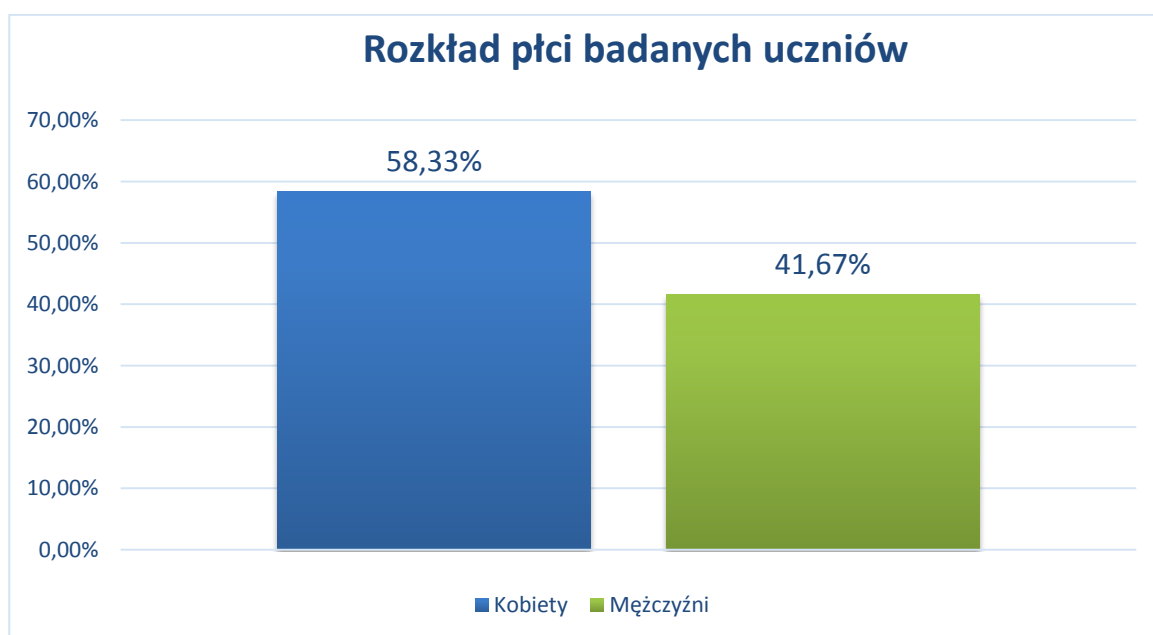
- napojów alkoholowych;
- papierosów;
- narkotyków, leków i substancji wziewnych,

a następnie porównania głównych wyników z wynikami próby ogólnopolskiej badania ESPAD 2015.

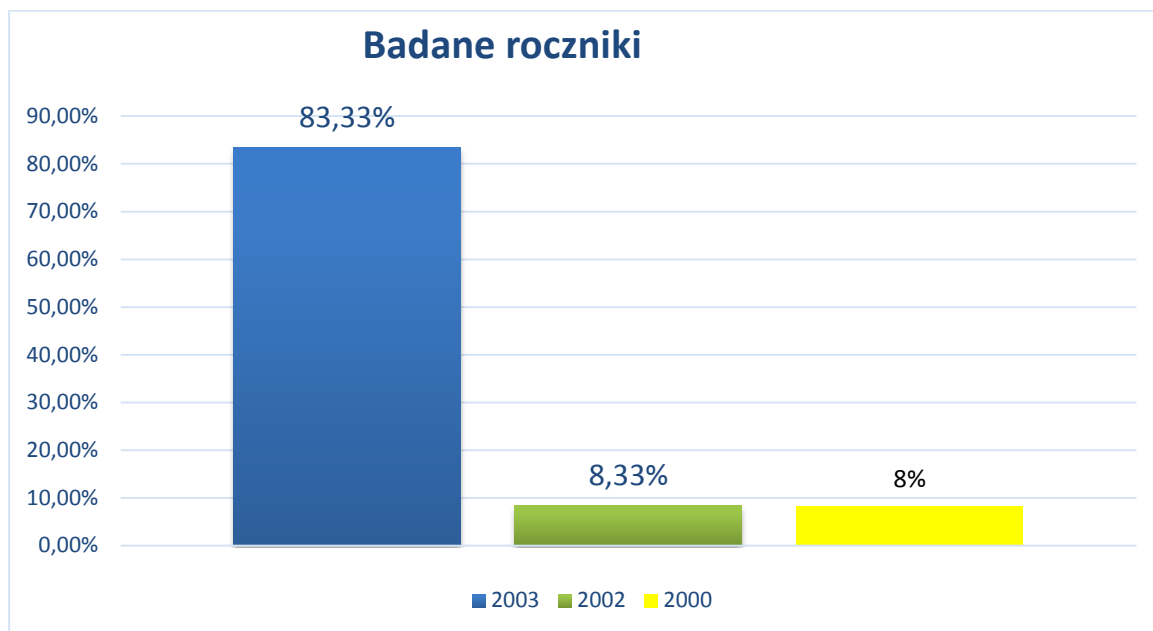
GRUPA BADANA

Badaniami objęto 12 uczniów trzeciej klasy gimnazjalnej (wiek: 15-16 lat).

Poniższy wykres obrazuje rozkład płci osób badanych.

Dodatkowo poprosiliśmy uczniów o zaznaczenie swojego roku rodzenia. Zdecydowana większość uczniów to rocznik 2003.

WYNIKI Z KOMENTARZEM

Picie napojów alkoholowych wśród uczniów gminy Zbójno, zarówno kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jak i w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem, jest na dużo niższym poziomie w porównaniu z wynikami dla młodzieży ogólnopolskiej. Uczniowie w gminie Zbójno średnio rzadziej sięgają po alkohol niż ich rówieśnicy na terenie Polski jeśli chodzi o deklaracje dotyczące inicjacji alkoholowej a także spożycia w ciągu ostatnich 12 miesięcy¹³. co wskazuje na pozytywny trend młodych ludzi wobec spożywania alkoholu. Jednak warto zauważyć, że podobny odsetek gimnazjalistów gminy (48%) w stosunku do ich kolegów z terenu całej Polski (48%) deklaruje spożycie w ciągu ostatnich 30 dni.

W poniższej tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów z zakresu picia napojów alkoholowych.

GIM Zbójno	<i>Nie piłem</i>	<i>1-2 razy</i>	<i>3-5 razy</i>	<i>6-9 razy</i>	<i>10-19 razy</i>	<i>20-39 razy</i>	<i>40 razy lub więcej</i>
W życiu	33,33%	16,67%	8,33%	8,33%	16,67%	8,33%	8,33%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	41,67%	16,67%	8,33%	16,67%	0,00%	16,67%	0,00%
W ciągu ostatnich 30 dni	50,00%	25,00%	16,67%	0,00%	8,33%	0,00%	0,00%

Na czerwono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu.

W kolejnej tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów z gminy Zbójno z zakresu **spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych** (podczas ostatniej okazji picia napojów alkoholowych).

Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji picia napojów alkoholowych wskazuje, iż uczniowie klasy trzeciej gimnazjum w

¹³ Aczkolwiek, należy mieć na uwadze, że liczba badanych uczniów klasy 3. GIM. w gminie Zbójno jest w znacznej dysproporcji wobec ogólnopolskiego badania ESPAD. W związku z czym, wskazanie w analizie pojawiających się tendencji, podobieństw, czy różnic jest znacznie utrudnione.

gminie Zbójno najczęściej spożywają mniej niż 0,5 litra piwa (50%%) oraz mniej niż jeden kieliszek wina (33%).

W przypadku wódki natomiast najczęściej spożywają więcej niż 6 kieliszków (8%) lub mniej niż jeden kieliszek (8%).

Powyższe wyniki wskazują, że w porównaniu do uczniów z terenu całej Polski, uczniowie w gminie Zbójno nie tylko spożywają mniej alkoholu, ale również piją z umiarem napoje alkoholowe o mniejszej zawartości procentowej alkoholu.

Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji picia napojów alkoholowych

PIWO

<i>Nigdy nie piję piwa</i>	25,00%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) piwa</i>	8,33%
<i>Mniej niż jedną zwykłą butelkę lub puszkę (poniżej 0,5 litra)</i>	50,00%
<i>1-2 typowe butelki lub puszki (powyżej 0,5 do 1 litra)</i>	0,00%
<i>3-4 typowe butelki lub puszki (powyżej 1 litra do 2 litrów)</i>	8,33%
<i>5 lub więcej typowych butelek lub puszek (powyżej 2 litrów)</i>	8,33%

WINO

<i>Nigdy nie piję wina</i>	50,00%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) wina</i>	8,33%
<i>Mniej niż jeden kieliszek (poniżej 100 gram)</i>	33,33%
<i>1-2 kieliszki (powyżej 100 gram do 200 gram)</i>	8,33%
<i>Pół butelki (ok. 370 gram)</i>	0,00%

Butelkę lub więcej (750 gram lub więcej)

0,00%

Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji picia napojów alkoholowych

WÓDKA

Nigdy nie piję wódki

58,33%

Ostatnim razem nie piłem(am) wódki

25,00%

Mniej niż jeden kieliszek (poniżej 50 gram)

8,33%

1-2 kieliszki (powyżej 50 gram do 100 gram)

0,00%

3-5 kieliszków (powyżej 100 gram do 250 gram)

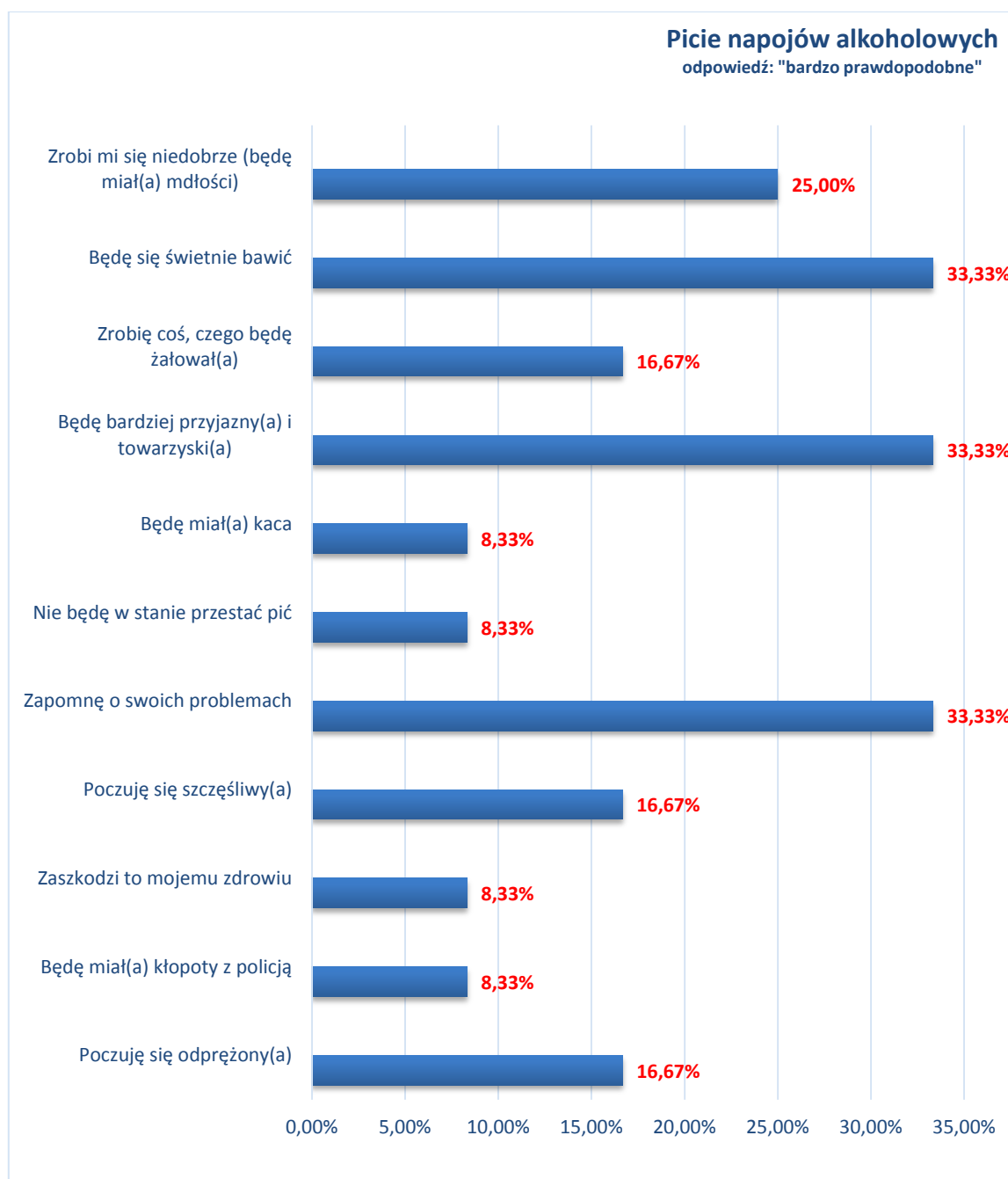
0,00%

6 kieliszków lub więcej (300 gram lub więcej)

8,33%

Na czerwono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu.

Na kolejnej stronie zaprezentowano wartości odzwierciedlające strukturę odpowiedzi uczniów na pytanie: „Na ile jest prawdopodobne, że każda z poniższych możliwości mogłaby się zdarzyć Tobie osobiście, jeśli napijesz się alkoholu?” Oczekiwania uczniów gminy Zbójno wobec alkoholu niewiele różnią się w porównaniu do próby ogólnopolskiej.

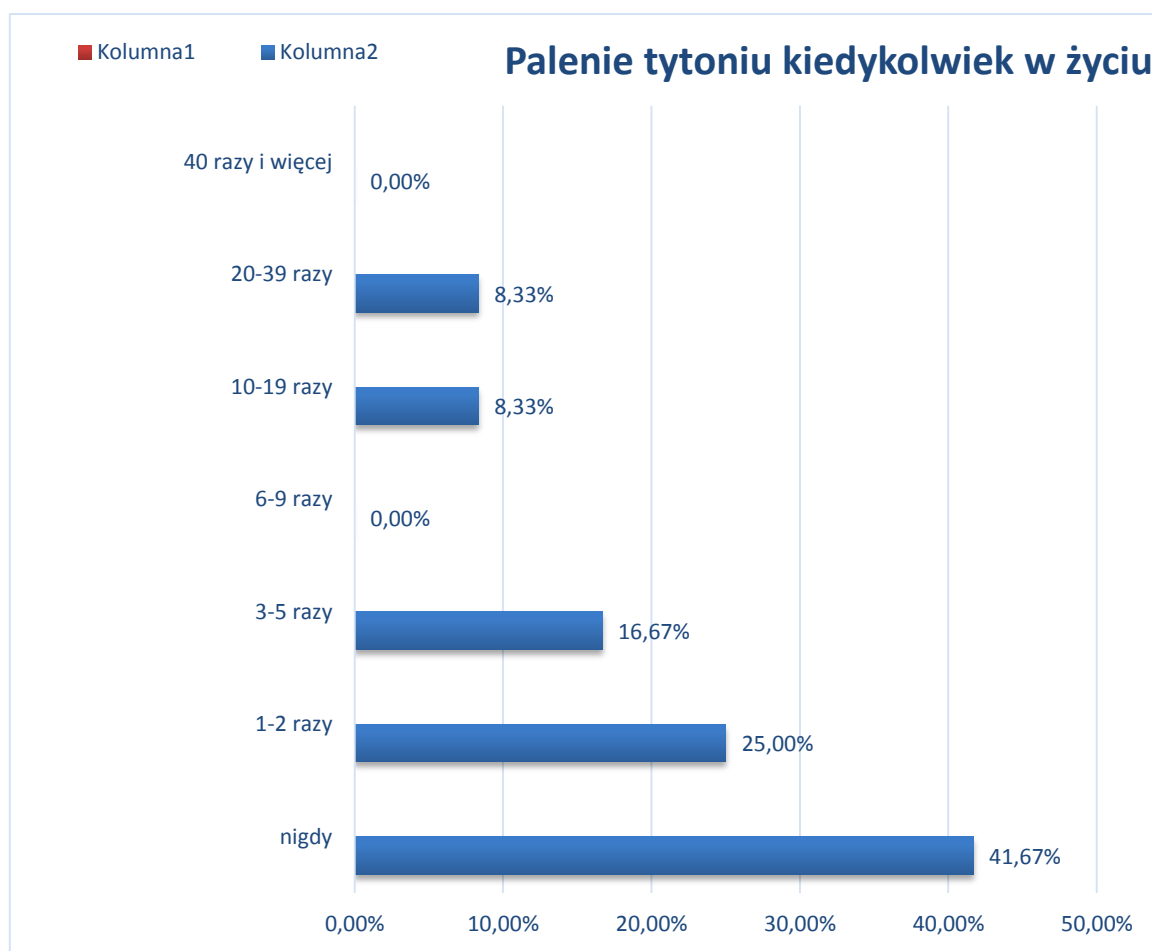

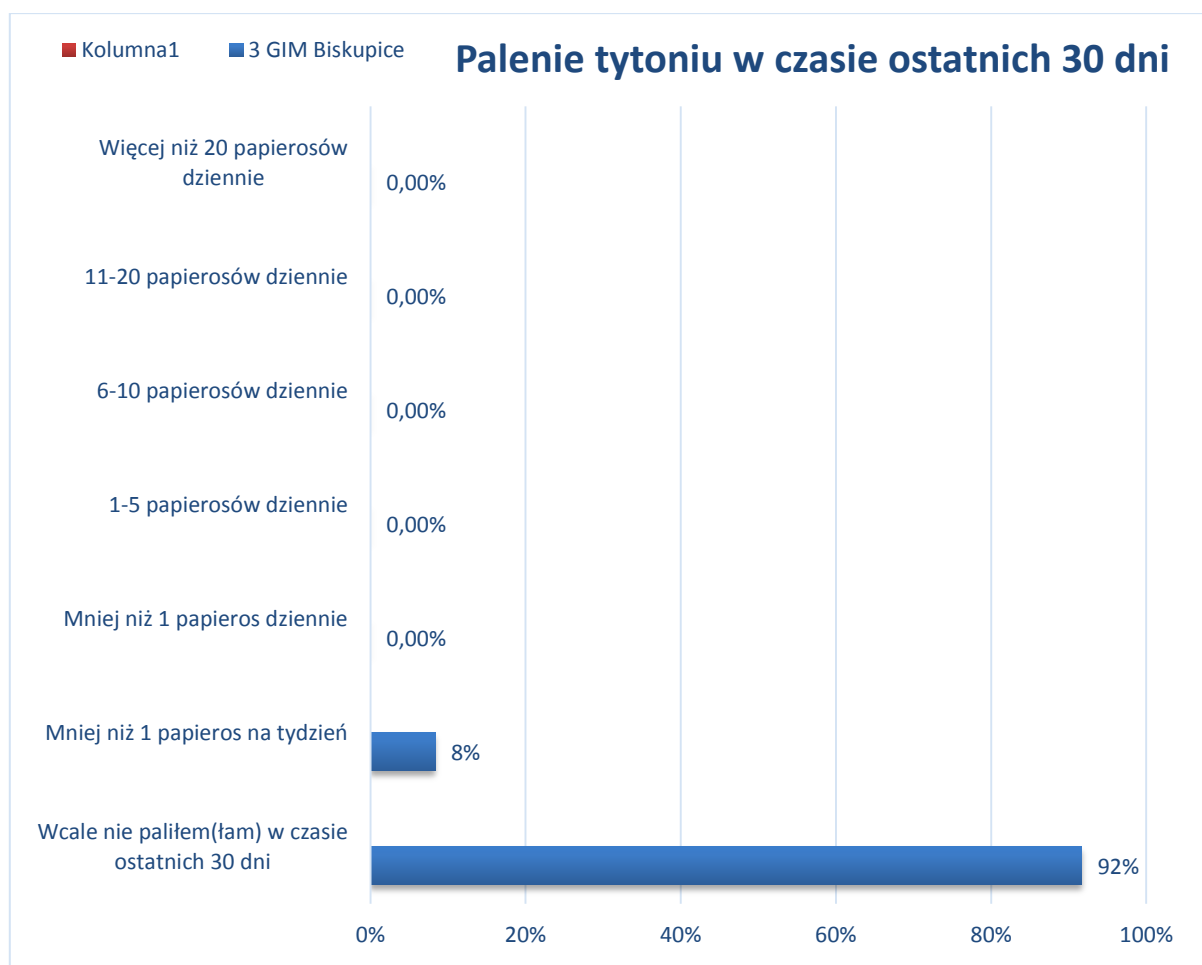
Uczniowie z gminy Zbójno najczęściej są przekonani o tym, że napicie się alkoholu pomoże im się świetnie bawić, staną się bardziej przyjaźni i towarzyscy, zapomną o swoich problemach. Nieco mniejszy odsetek wierzy upatruje również źródła relaksu i poprawy nastroju.

Uważają, że jest dość prawdopodobne, że z powodu picia alkoholu zrobi im się niedobrze lub będą mieli mdłości lub zrobią coś czego będą żałować.

Zbliżona liczba uczniów 3 GIM Zbójno (41,77%), co uczniów 3 GIM PL (43,8%), deklaruje, że **nigdy nie paliła papierosów**, ale istotne różnice ujawniają się szczególnie w przypadku poniższych deklaracji uczniów w perspektywie badań ogólnopolskich:

- **paliła(e)m 1 – 2 razy w życiu:** uczniowie GIM Zbójno o 10% **częściej** niż GIM PL;
- **paliła(e)m 3 – 5 razy w życiu:** uczniowie GIM Zbójno 10 % **częściej** niż GIM PL;
- **paliła(e)m 6-9 razy w życiu:** nie dotyczy uczniów GIM Zbójno;
- **paliła(e)m 10-19 razy w życiu:** uczniowie GIM Zbójno o 2,5% **częściej** niż GIM PL;
- **paliła(e)m 20-39 razy w życiu:** uczniowie GIM Zbójno o 4,3% **częściej** niż GIM PL;
- **paliła(e)m 40 razy i więcej w życiu:** nie dotyczy uczniów GIM Zbójno

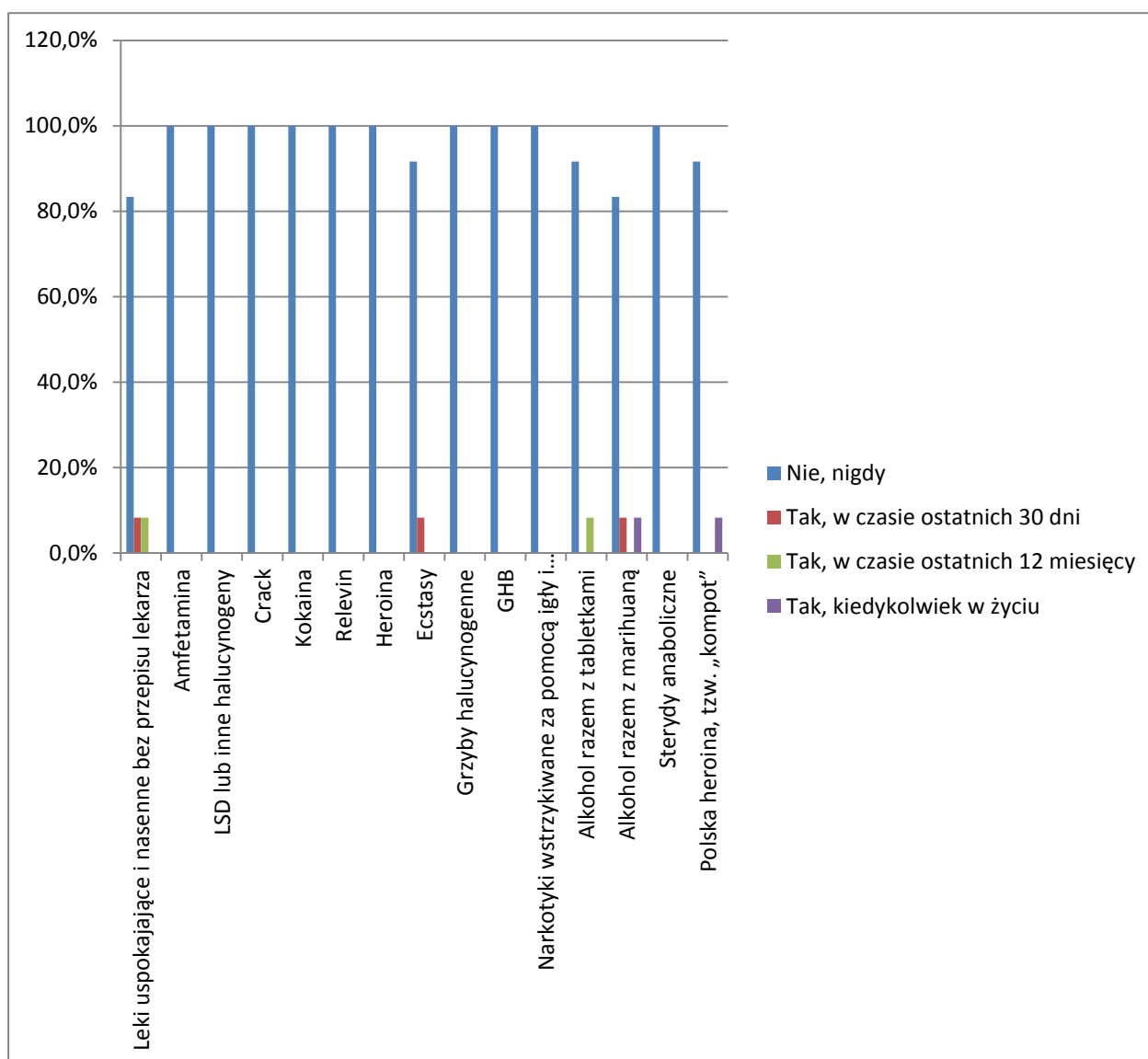
Uczniowie z gminy Zbójno zdecydowanie częściej niż uczniowie z próby ogólnopolskiej zaznaczyli odpowiedź „nie paliłem(am) w czasie ostatnich 30 dni”. Osoby, które paliły wskazały, że wypaliły mniej niż 1 papierosa na tydzień.

W kolejnych tabelach zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z gminy Zbójno z zakresu użycia środków psychoaktywnych.

Wyniki z zakresu użycia marihuany i haszyszu wśród uczniów 3 GIM Zbójno wskazują, że pomimo, iż większość uczniów deklaruje nie używanie tych środków (85,71%), ta część, która je zażywa robiła to najczęściej wielokrotnie (14,29%), więcej niż 10 razy.

Uczniowie w gminie Zbójno w większości nie używali substancji wziewnych (kleju, aerozoli itp.), zarówno w ogóle w życiu (78,57%), jak i w ciągu ostatnich 12 miesięcy (85,71%) i 30 dni przed badaniem (92,86%). Jednakże warto zauważyć, iż ci z uczniów 3 GIM, którzy deklarowali używanie tych substancji najczęściej robili to jednorazowo (14,29%).

W przypadku używania pozostałych substancji psychoaktywnych, uczniowie gimnazjum gminy Zbójno, najczęściej deklarowali, że nigdy nie używali podanych substancji Ci, którzy przyznali się do używania substancji psychoaktywnych, deklarowali najczęściej użycie kiedykolwiek w życiu: leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza, alkohol razem z tabletkami lub marihuaną. Pojawiły się pojedyncze odpowiedzi odnośnie spożycia Ecstasy i tzw. "kompotu".

Wyniki uczniów 3GIM z gminy Zbójno są bardzo podobne do wyników ogólnopolskich. Różnice są niewielkie.

Pierwszą substancję psychoaktywną, jakiej kiedykolwiek użyli uczniowie klasy gimnazjalnej w gminie Zbójno była marihuana lub haszysz (17%) oraz leki uspokajające lub nasenne bez zalecenia lekarza (8%).

Uczniowie zapytani o źródło pozyskania substancji psychoaktywnej, najczęściej odpowiadali „dostałem od kolegi” (8%) oraz „braliśmy wspólnie gronie przyjaciół” (8%) tyle samo osób wybrało odpowiedź „inne”.

Natomiast, na pytanie o powód pierwszego użycia uczniowie 3 GIM w gminie Zbójno, najczęściej (17%) odpowiadali: “chciałem(am) zapomnieć o swoich problemach”.

Pierwsza użyta substancja psychoaktywna	
<i>Nigdy nie spróbowałem(am) żadnej z niżej wymienionych substancji</i>	75,00%
<i>Leki uspokajające lub nasenne bez zalecenia lekarza</i>	8,33%
<i>Marihuana lub haszysz</i>	16,67%
<i>LSD</i>	0,00%
<i>Amfetamina</i>	0,00%
<i>Crack</i>	0,00%
<i>Kokaina</i>	0,00%
<i>Heroina</i>	0,00%
<i>Ecstasy</i>	0,00%
<i>Grzyby halucynogenne</i>	0,00%
<i>GHB</i>	0,00%
<i>Polska heroina, czyli tzw. „kompot”</i>	0,00%
<i>Spróbowałem(am) jakiegoś środka odurzającego, ale nie wiem, co to był za środek</i>	0,00%

Źródło pozyskania substancji psychoaktywnej podczas pierwszego użycia

<i>Nigdy nie używałem(am) żadnej z poprzednio wymienionych substancji</i>	75,00%
<i>Dostałem(am) od starszego brata lub siostry</i>	0,00%
<i>Dostałem(am) od starszego kolegi/koleżanki</i>	8,33%
<i>Dostałem(am) od kolegi/koleżanki w moim wieku lub młodszych ode mnie"</i>	0,00%
<i>Dostałem(am) od kogoś, kogo znałem(am) ze słyszenia, ale nie osobiście"</i>	0,00%
<i>Dostałem(am) od obcej osoby</i>	0,00%
<i>Braliśmy to wspólnie, w grupie przyjaciół</i>	8,33%
<i>Kupiłem od kolegi</i>	0,00%
<i>Kupiłem od obcej osoby</i>	0,00%
<i>Dostałem od jednego z rodziców</i>	0,00%
<i>Wziąłem z domu, bez pozwolenia rodziców</i>	0,00%
<i>Żadne z powyższych</i>	8,33%

Powód pierwszego użycia substancji psychoaktywnej

<i>Nigdy nie używałem(am) żadnej z poprzednio wymienionych substancji</i>	75,00%
<i>Chciałem(am) się czuć na „haju”</i>	0,00%
<i>Nie chciałem(am) odstawać od grupy</i>	0,00%

<i>Nie miałem(am) nic do roboty</i>	0,00%
<i>Byłem(am) ciekawy</i>	16,67%
<i>Chciałem(am) zapomnieć o swoich problemach</i>	8,33%
<i>Inny powód</i>	0,00%
<i>Nie pamiętam powodu</i>	0,00%

Uczniowie byli również zapytani wpływ alkoholu na wybrane problemy - "Jak myślisz, czy nadmierne picie alkoholu wpływa na następujące problemy?"

Poniżej prezentowane są wyniki dla odpowiedzi „bardzo duży”.

Świadomość wpływu zażywanej substancji na wybrane problemy	
<i>Wypadki drogowe</i>	58,33%
<i>Inne wypadki</i>	58,33%
<i>Przestępstwa związane z przemocą</i>	50,00%
<i>Problemy rodzinne</i>	50,00%
<i>Problemy zdrowotne</i>	41,67%
<i>Problemy w stosunkach z innymi ludźmi</i>	33,33%
<i>Problemy finansowe</i>	50,00%
<i>Wypadki drogowe</i>	58,33%

Jak widać uczniowie w większości wiedzą, że spożycie alkoholu ma bardzo duży wpływ na poszczególne aspekty życia.

Używanie substancji (porównanie do wyników ogólnopolskich):

- Wśród **uczniów 3GIM**, w badaniu ogólnopolskim, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **choć raz w życiu**, okazała się marihuana i haszysz (43%). Taką samą substancję wybrali uczniowie 3GIM Zbójno, jednak problem dotyczy zdecydowanie mniejszej grupy młodzieży (16,6%).
- Wśród **uczniów 3GIM**, w badaniu ogólnopolskim, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **czasie ostatnich 30 dni** nadal są marihuana i haszysz (31,5%). Z kolei wśród uczniów 3GIM Zbójno pojedyncze osoby wskazały na „alkohol razem z tabletkami”, Ecstasy i leki uspokajające (po 8%).
- Wśród **uczniów 3GIM**, w badaniu ogólnopolskim, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **w czasie ostatnich 12 miesięcy** nadal są marihuana i haszysz (15,4%). Z kolei wśród uczniów 3GIM Zbójno na pierwszym miejscu plasują się ponownie leki uspokajające lub nasenne bez przepisu lekarza i alkohol z tabletkami (14,29%).

ESPAD-PODSUMOWANIE

Picie napojów alkoholowych wśród uczniów gminy Zbójno jest na nieco niższym poziomie w porównaniu z wynikami dla młodzieży ogólnopolskiej. Uczniowie w gminie Zbójno nie tylko spożywają mniej alkoholu, ale również piją z umiarem napoje alkoholowe o mniejszej zawartości procentowej alkoholu. Warto jednak zauważyć, że młodzież, która ma już za sobą inicjację nikotynową w gminie Zbójno częściej pali papierosy niż ich rówieśnicy na terenie Polski.

W perspektywie wyników porównania ESPAD dla badanych uczniów konieczna wydaje się szeroka edukacja z zakresu substancji psychoaktywnych. Warto zwrócić uwagę na uzależnienia od innych substancji psychoaktywnych tj. leki uspokajające lub nasenne bez przepisu lekarza.

PODSUMOWANIE, WNIOSKI I REKOMENDACJE

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w gminie Zbójno można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców miasta.

a) Za najważniejsze problemy w środowisku lokalnym mieszkańcy uznali zanieczyszczone środowisko – interwencji w ich mniemaniu wymaga zarówno stan powietrza, wody jak i zaśmiecenie krajobrazu. Niemal równie istotne okazują się problemy związane z bezpieczeństwem jak i pomoc najbardziej potrzebującym. Nieco lepiej oceniany jest stan wartości związanych z rodziną i normami moralnymi.

b) Respondenci wykazują stosunkowo wysokie poczucie zagrożenia utratą pracy i niewielkie przekonanie w możliwość rozwoju swoich kompetencji zawodowych. Mieszkańcy upatrują źródeł bezrobocia w m.in. niskich kwalifikacjach osób poszukujących pracy, biernej postawie osób bezrobotnych, niedorozwój gospodarczy regionu.

c) Problem nadużywania alkoholu jest na średnim poziomie ryzyka. Mieszkańcy Zbójna piją często i dla sporej części z nich są to wysokie ilości alkoholu. **71% mieszkańców twierdzi, że zjawisko uzależnienia od alkoholu jest częste lub bardzo częste w ich rejonie.** Wiedza na temat szkodliwości spożywania alkoholu jest wśród mieszkańców na umiarkowanym poziomie. Jednocześnie mieszkańcy deklarują niskie poczucie bezpieczeństwa w związku z osobami spożywającymi alkohol w ich gminie, a także jeśli chodzi o nielegalne źródła jego pozyskiwania. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

d) Niepokojąco wysoki odsetek rodziców nie zareagowałoby na informację, że jego dziecko spożywa alkohol. Jednocześnie wielu z nich przyznało, że sami pozwalają swoim dzieciom spożywać alkohol w trakcie spotkań rodzinnych. Konieczne wydaje się

podjęcie działań w obrębie psychoedukacji dla rodziców na temat szkodliwości tej substancji.

e) Zauważalnym problemem wśród badanych mieszkańców gminy Zbójno jest problem zażywania narkotyków i dopalaczy. **Łącznie 67% respondentów zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze.** Najbardziej popularnymi środkami odurzającymi są marihuana, haszysz oraz dopalacze. Jednakże prawie w większości respondenci twierdzą, że nie wiedzą, gdzie można nabyć tego typu substancje. Mieszkańcy oceniają swój poziom wiedzy w tym obszarze na wysoki, jednak w praktyce wielu z nich twierdzi, że istnieją narkotyki, które nie uzależniają. Takie deklaracje pozwalają twierdzić, że konieczna jest szersza edukacja tej części gminy w zakresie szkodliwości tych substancji.

c) Alarmującym problemem środowiskowym jest również przemoc w rodzinie. **58% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie,**

a 27% podejrzewa, że tak się dzieje. Dodatkowo okazuje się, że jest to problem o wysokiej częstotliwości- Odpowiedzi badanych pozwalają sadzić, że przemoc domowa w ich bezpośrednim otoczeniu **występuje bardzo często (32,7%) i często (28,7%).**

d) Konieczna wydaje się również edukacja rodziców w zakresie bezprzemocowego wychowania dzieci – spora część badanych przyznaje się do stosowania kar cielesnych i uważa, że jest to właściwy sposób budowania rodzicielskiego autorytetu. Cennym wydaje się edukacja mieszkańców w zakresie pozytywnych postaw rodzicielskich i konstruktywnego, nie agresywnego rozwiązywania problemów rodzinnych.

2. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży

a) Wraz z wiekiem badanych uczniów wzrasta odsetek młodych uczniów eksperymentujących z alkoholem, papierosami oraz substancjami psychoaktywnymi. Najbardziej rozpowszechnione wśród badanych uczniów gminy Zbójno są spożywanie napojów alkoholowych oraz palenie papierosów. W grupie badanych uczniów problem eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze, jest znikomy.

- b) Spożywanie napojów alkoholowych młodzież szkolną w gminie Zbójno jest stosunkowo poważnym problemem zwłaszcza w przypadku gimnazjalistów. Wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po alkohol - inicjację alkoholową ma za sobą 24% uczniów SP 4-6, 62% uczniów SP 7-8 oraz 82% uczniów GIM. Wraz z wiekiem wzrasta tolerancja uczniów na podejmowanie prób picia alkoholu - 18% najmłodszych, 54% uczniów SP -8 i 65% uczniów GIM, odpowiedziało, że próbowanie jest normalne dla ich okresu rozwoju
- c) Wśród przyczyn sięgania po napoje alkoholowe dzieci i młodzież często wskazują na picie okazjonalne podczas spotkań ze znajomymi oraz towarzystwo rodziny, co wskazywać może na społeczne przyzwolenie na spożywanie alkoholu przez młode osoby. Konieczna wydaje się również edukacja z zakresu szkodliwości alkoholu, wiele z przebadanych dzieci i młodzieży nadal ulega powszechnym stereotypom na temat tej substancji.
- d) Badania wykazały, że spora część badanych młodzieży gminy Zbójno miała kontakt z tytoniem. Inicjację nikotynową ma za sobą jedynie 4% uczniów SP 4-6, ale już 33% uczniów klas SP 7-8 oraz 53% gimnazjalistów. Wyniki te są niepokojące jeśli chodzi o starszych uczniów, szczególnie alarmująca wydaje się sytuacja gimnazjalistów. Jednak Większość uczniów z Gminy Zbójno, łącznie z tymi którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (łącznie SP 4-6: 98%; SP 7-8: 89%; GIM: 92%) .
- e) Jednocześnie niepokojący jest względnie łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomendujemy podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.
- f) Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się ze spożywaniem alkoholu, narkotyków i paleniem papierosów.
- g) Problemem w gminie są przypadki agresji i przemocy (zarówno fizycznej, jak i psychicznej), z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku szkolnym i pozaszkolnym.

h) Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że w szkołach zwyczaj „chrztu” młodszych uczniów jest praktycznie nie obecny.

i) Otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach powinny skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkole działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych, a także umiejętności reagowania w sytuacjach bycia świadkiem sytuacji przemocowych.

j) Uzależnienie od Internetu nie jest alarmującym problemem dla dzieci w gminie Zbójno. Należy jednak objąć opieką młodzież, która deklaruje bardzo wysokie ilości czasu spędzanego w sieci. Większość uczniów szkoły podstawowej spędza przed komputerem od dwóch do trzech godzin dziennie (SP4-6 – 52%; SP7-8. – 60%). Łącznie aż 61% najstarszych uczniów spędza przed komputerem więcej niż 3 godziny dziennie. Najbardziej niepokoić mogą deklaracje dotyczące poświęcania więcej niż 5 godzin dziennie – dotyczy to niemal co trzeciego gimnazjalisty i prawie co czwartego ucznia klas 7-8 SP. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.

k) W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się również szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z sieci, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.

l) Zauważalnym problemem wydaje się być skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych i automatów wśród starszych uczniów SP jak i gimnazjalistów . Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadanek na lekcjach wychowawczych.

m) Konieczne wydaje się wprowadzenie edukacji związanej z tematyką seksualności. Obecny stan wiedzy młodzieży w tym obszarze jest umiarkowanie wysoki. Należy

jednak mieć na uwadze, że jako główne źródło wiedzy w tym obszarze wskazują oni Internet, co może prowadzić do kształtowania się nie koniecznie adekwatnych postaw.

n) Większość młodych badanych uważa, że motywacją do sięgania po alkohol, papierosy oraz narkotyki są próby regulacji swojego nastroju lub uleganie presji społecznej. W takiej sytuacji pomocny byłyby trening konstruktywnego rozładowywania swoich emocji.

3. Pozytywne tendencje w dynamice problemów społecznych..

a) Większość młodych ludzi oceniła swoje relacje z rodzicami jako pozytywne, co wskazuje na korzystną atmosferę wychowawczą i przyjazne środowisko domowe panujące w rodzinach.

b) Uczniowie w zdecydowanej większości czują się bezpiecznie w swojej szkole, a w wypadku trudności chętnie sięgnęliby po pomoc i wsparcie rodzica.

c) Zdecydowana większość dzieci i młodzieży nie miała styczności z narkotykami i dopalaczami i prezentuje stosunkowo wysoki poziom wiedzy w tym obszarze.

4. Wnioski dotyczące badań punktów sprzedaży alkoholu.

a) Ankieta wykazała, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się nagminnie - najczęściej kilka razy w tygodniu (58%).** Pozostałe wartości odnoszą się do prób zakupu alkoholu kilka razy w dziennie (26%) i kilka razy w miesiącu (16%). Odpowiedzi kilka razy w roku oraz „nie zdarza się” nie udzielił żaden z badanych.

b) Wyniki na temat dostępności alkoholu dla młodzieży z perspektywy badanych sprzedawców są niezwykle niepokojące - 42% wskazało, że często zdarza się, że sprzedają osobom nieletnim alkohol. Jedynie 32% twierdzi, że nigdy jej się to nie przydarzyło. Blisko co trzeci sprzedawca przyznaje, że decyduje się na sprawdzenie dowodu w przypadku wątpliwości „rzadko”. Kampania informacyjna może zatem obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

c) Zdecydowana większość przedawców ulega wszystkim sprawdzanym stereotypom na temat picia alkoholu. Stan wiedzy na temat szkodliwości tej substancji wśród tej grupy badanych jest alarmująco niski.

ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY – REKOMENDACJE OPARTE NA MODELU PROFILAKTYKI POZYTYWNEJ:

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych postaw antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania¹⁴. Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu¹⁵. Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka¹⁶:

CZYNNIKI RYZYKA

- 1) przemoc rówieśnicza
- 2) odrzucenie przez rówieśników
- 3) słaba więź ze szkołą
- 4) niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli)
- 5) destrukcyjna grupa rówieśnicza
- 6) niepowodzenia szkolne

¹⁴ World Health Organization, (2004), *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva.

¹⁵ Szymańska, J. (2012) *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa

¹⁶ Monograph, (2000) *Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. Promotion, Prevention and Early Intervention for Mental Health. Mental Health and Special Programs Branch, Canberra*

CZYNNIKI CHRONIĄCE

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: *wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych*¹⁷.

Można je pogrupować w kilka kategorii:

- 1) poczucie przynależności
- 2) pozytywny klimat szkoły
- 3) prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza
- 4) wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy
- 5) okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć
- 6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy¹⁸.

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmacnianie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że **oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.**

Na podstawie zrealizowanych przez Państwową Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych badań pn.: „Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z postawami problemowymi warszawskich gimnazjalistów klas I-II”, **sformułowano kilka wniosków i rekomendacji o charakterze ogólnym.** Mianowicie:

- nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży;
- do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów klas gimnazjalnych przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć: pozytywne nastawienie do nauczycieli; udział w dodatkowych zajęciach

¹⁷ Słownik terminów według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Źródło: http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (dostęp: 28.10.2017).

¹⁸ Rządowy Program na lata 2014-2016, Bezpieczna i przyjazna szkoła.

pozalekcyjnych; aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych; dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których gimnazjalista spędza czas wolny.

- efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresy adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju;
- wsparcie nauczycieli powinno także objąć działania związane z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu: „Dbałość o dobry stan zdrowia psychicznego nauczycieli uczących w gimnazjum powinna być częścią szkolnego programu profilaktyki. W tym celu należy wspierać wszelkie inicjatywy służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych nauczycieli, ułatwiać im dostęp do form kształcenia i rozwoju własnych możliwości”¹⁹;
- działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych uczniów związanych m.in. z postawami asertywności, konstruktywnym rozwiązywaniem konfliktów rówieśniczych na drodze negocjacji/mediacji oraz wspieranie ich w kształtowaniu poczucia własnej wartości.

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność **planowania cyklicznych działań**. Warunkiem zmiany postawy (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie, zastępowanie zachowań destruktivnych konstruktywnymi oraz wspieranie uczniów w zdobywaniu wiedzy nie tylko na temat zagrożeń przyjmowanych przez nich postaw, ale także pomoc w gromadzeniu wiedzy na temat alternatywnych postaw, tj. warunkujących poprawę jakości funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnym i rodzinnym. Jednym z elementów skutecznej profilaktyki jest także ewaluacja podejmowanych działań. Jej cel wiąże się z oceną skuteczności wprowadzanych zmian i planowaniu następnych.

¹⁹K. Ostaszewski, A. Rustecka-Krawczyk, M. Wójcik, *Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów: klasy I-II, Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, s. 52.*

Wśród postulowanych oddziaływań profilaktycznych należy wyróżnić²⁰:

- zwrócenie uwagi nauczycieli i opiekunów na specyficzne potrzeby uczniów, które wiążą się ze specyfiką ich rozwoju psychospołecznego;
- wsparcie rozwoju praktycznych umiejętności uczniów w zakresie rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem, asertywnością, konstruktywnym wyrażaniem emocji i potrzeb, przyjmowania perspektywy innych oraz empatii;
- wspieranie uczniów w rozwijaniu ich pasji, zainteresowań oraz w kształtowaniu w nich postaw ukierunkowanych na twórczość, kreatywność i motywację odkrywania nowych rzeczy;
- wzmacnianie w uczniach poczucia przynależności, skuteczności i sprawczości;
- kreowanie pozytywnej atmosfery współpracy, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nich odpowiedzialności.

Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem **inicjowania zmian systemowych**, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

²⁰ A. Jaros, R. Jaros, *Czynniki ryzyka i czynniki chroniące związane z zachowaniami problemowymi – przegląd badań przeprowadzonych w Polsce [w:] Zapobieganie wykluczeniu z systemu edukacji dzieci i młodzieży nieprzystosowanej społecznie: perspektywa pedagogiczna, (red.) J. E. Kowalska, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 12-13.*

WNIOSKI I REKOMENDACJE DLA GMINY ZBÓJNO

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych w gminie Zbójno wyodrębniono następujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej w kontekście czynników ryzyka i czynników chroniących oraz zaproponowano podjęcie stosownych działań.

CZYNNIK RYZYKA	SYTUACJA WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY W GMINIE ZBÓJNO	REKOMENDOWANE DZIAŁANIA
PRZEMOC RÓWIEŚNICZA	- W szkołach w gminie Zbójno zjawisko przemocy rówieśniczej jest zauważalne, jednakże nie bardzo rozpowszechnione. - Większość starszych uczniów zachowywałaby bierną postawę w przypadku bycia świadkiem przemocy	- Działania profilaktyczne ukierunkowane na zapobieganie agresji i przemocy, rozwiązywanie konfliktów - Wydarzenia szkolne mające na celu zwiększenie integracji wśród uczniów, warsztaty rozwijające tolerancję a także dotyczące radzenia sobie z trudnymi emocjami - Doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych, realizacja interwencyjnych warsztatów dla uczniów z zakresu przeciwdziałania hejtowi i nękanii słabszych
ODRZUCENIE PRZEZ	Duża część uczniów	Działania edukacyjne

RÓWIEŚNIKÓW	doświadczyła w przestrzeni internetowej zjawiska hejtu oraz cyberprzemocy ze strony swoich rówieśników.	z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.
SŁABA WIĘŹ ZE SZKOŁĄ	• W starszych klasach podstawowych oraz klasach gimnazjalnych zaobserwowano wysoki odsetek wagarujących uczniów (najczęściej z powodu nudy lub antypatii do nauczyciela lub przedmiotu). • Część uczniów gimnazjum nie lubi swojej klasy i przyznaje, że czuje się w niej na tyle źle, że chcieliby ją zmienić.	• Działania skierowane na zwiększenie poczucia przynależności uczniów do środowiska szkolnego – imprezy integracyjne, wycieczki, wspólne akcje szkolne. • Organizacja warsztatów dla nauczycieli odnośnie zarządzania uwagą uczniów, aktywnych metod uczenia • Działania mające na celu poprawę relacji uczeń – nauczyciel, warsztaty zmierzające do samoakceptacji uczniów i wartości działania grupowego.
NIEDOSTATECZNE KIEROWANIE WŁASNYM	• Duża część gimnazjalistów spędza od 4 do 5 (lub nawet	• Wspieranie inicjatyw rozwijających różnorodne

ZACHOWANIEM (BRAK KONTROLI)

więcej) godzin dziennie na korzystaniu z komputera i Internetu. Uczniowie najczęściej grają w gry komputerowe lub korzystają z portali społecznościowych tracąc poczucie upływającego czasu.

pasje uczniów (pozalekcyjne zajęcia sportowe, artystyczne, wolontariat, organizacja turniejów i innych eventów wyzwalających zdrową rywalizację)

DESTRUKCYJNA GRUPA RÓWIEŚNICZA

- Uczniowie często wagarują w towarzystwie rówieśników. Są też przez nich namawiani do opuszczania lekcji.
- Jako najczęstsze okoliczności spożywania alkoholu, palenia papierosów i zażywania narkotyków uczniowie wskazują towarzystwo znajomych.

- Organizacja warsztatów profilaktycznych mających na celu uświadomienie uczniom negatywnych skutków zażywania substancji psychoaktywnych oraz odpowiedzialności za namawianie do tego innych. Warsztaty mające na celu wzmacnianie postawy asertywnej i poczucia własnej wartości niezależnie od opinii rówieśników. Wspieranie pasji i zainteresowań uczniów, promowanie wśród uczniów postaw prozdrowotnych i pozytywnej presji rówieśniczej.

CZYNNIK CHRONIĄCY

**SYTUACJA WŚRÓD DZIECI I
MŁODZIEŻY W GMINIE
ZBÓJNO**

**REKOMENDOWANE
DZIAŁANIA**

POCZUCIE PRZYNALEŻNOŚCI I POZYTYWNY KLIMAT SZKOŁY	• Zdecydowana większość uczniów lubi swoją klasę i czuje się w niej dobrze • Zdecydowana większość uczniów czuje się w swojej szkole bezpiecznie	• Działania wspierające pozytywny klimat szkoły – wydarzenia kulturalne i integracyjne w szkole, wycieczki, współpraca na linii nauczyciel - uczeń
ŚWIADOMOŚĆ SZKODLIWOŚCI SUBSTANCJI PSCYHOAKTYWNYCH	• Relatywnie wysoki poziom wiedzy i świadomości uczniów na temat skutków zażywania substancji psychoaktywnych • Prozdrowotne przekonania i postawy dzieci i młodzieży szkolnej	• Realizacja cyklicznych oddziaływań profilaktycznych w gminie głównie w formie warsztatów profilaktycznych mających na celu wzmocnienie i utrzymanie prozdrowotnych postaw wśród uczniów np. „Oblicza uzależnień”, „Jestem wolny od dopalaczy” czy rekomendowany przez PARPA program NOE lub DEBATA ALKOHOLOWA, ale także skupionych wokół profilaktyki pozytywnej warsztatów wzmacniających pozytywne zasoby chroniące jak np „Co nas stresuje co nas relaksuje”, „ Jak skutecznie współpracować w grupie”.

Jednocześnie warto zauważyć, że organizacja pikników profilaktycznych czy spektakli teatralnych może być uzupełnieniem działań profilaktycznych natomiast nie charakteryzuje się już taką skutecznością jak zaplanowane, kierunkowe działania.

DOBRE RELACJE Z OSOBAMI DOROSŁYMI

- Większość uczniów oceniła swoje relacje z rodzicami jako pozytywne, co wskazuje na korzystną atmosferę wychowawczą i przyjazne środowisko domowe panujące w rodzinach.
- W sytuacji problemowej uczniowie często zgłaszają się poradę do rodziców i opiekunów, a w następnej kolejności – do nauczycieli.
- Działania mające na celu wzmocnienie i utrzymanie pozytywnych relacji dzieci i młodzieży z osobami dorosłymi (spotkania z liderami, autorytetami, pikniki rodzinne, warsztaty umiejętności rodzicielskich, rodzinne warsztaty profilaktyczne).
- Można rozważyć realizację programu rekomendowanego przez PARPA wzmacniającego kompetencje rodzicielskie pt. Szkoła Rodziców i Wychowawców